

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Ústav radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva

Diplomová práce

Bezpečnostní strategie České republiky
v otázce mezinárodní migrace
v důsledku regionálních konfliktů
v Euroatlantickém prostoru a okolí

Vypracovala: Bc. Simona Korčáková

Vedoucí práce: Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.

České Budějovice 2016

Abstrakt

Tématem diplomové práce je „Bezpečnostní strategie České republiky v otázce mezinárodní migrace v důsledku regionálních konfliktů v Euroatlantickém prostoru a okolí.“

V teoretické části jsou představeny jednotlivé mezinárodní organizace zabývající se bezpečnostní situací v Evropě a zároveň migrační politika České republiky a Spolkové republiky Německo. Migrační politika Německa je zde zařazena z toho důvodu, že právě SRN se stala zemí, která v roce 2015 čelila největšímu přílivu migrantů, a to až do té míry, kdy počet zaregistrovaných žadatelů o mezinárodní ochranu v tamějším azylovém systému přesáhl hranici 1 milionu. Německo, na rozdíl od ČR, má v oblasti azylové a migrační politiky dlouhodobé zkušenosti. Navíc se k přistěhovalectví snaží přistupovat pozitivně, mimo jiné i ve snaze o zaplnění mezer na trhu práce. Poskytnutí pomoci lidem prchajícím před válkou Německo bere jako morální povinnost a ke stejné solidaritě nabádá i ostatní země.

ČR jako členský stát Evropské unie a dalších organizací musí jednat podle pravidel, která si jednotlivá mezinárodní společenství prosadí, čímž se do jisté míry vzdává suverenity v rozhodování v těchto otázkách.

Cílem této práce bylo vymezit hrozby, které s sebou nese přijímání imigrantů a navrhnout možnosti, jak tyto hrozby minimalizovat. Dílčím cílem bylo porovnat systém přijímání uprchlíků v ČR a v zahraničí, konkrétně v německém Bavorsku, které migrační vlna v roce 2015 zasáhla nejvíce ze všech spolkových republik. Za účelem získání podkladů nezbytných k dosažení stanovených cílů byla ve městě Goldbach (Německo) zahájena spolupráce s majiteli ubytovacího zařízení určeného žadatelům o mezinárodní ochranu. Zde byl sledován azylový a integrační proces ubytovaných uprchlíků. Pro porovnání přístupu v ČR byl vybrán průběh a vývoj českého projektu Generace 21 na přesídlení Iráckých uprchlíků do ČR. Další informace byly čerpány prostřednictvím přednášek a panelových diskuzí s odborníky na tuto problematiku. Všechny tyto údaje přispěly k zodpovězení výzkumné otázky, zda je strategie ČR z hlediska přijímání uprchlíků perspektivní.

Kapitola „Výsledky“ se věnuje snaze EU o vytvoření nového účinnějšího mechanismu, který by reagoval pružněji než dosavadní systém migrační a azylové politiky EU. V květnu roku 2015 byl v EU členským státům předložen „Evropský program pro migraci“, který mimo jiné navrhoval tolik veřejně diskutovaný mechanismus přemístění, přesídlení, systém hotspotů a návratové politiky. V tomto případě byl v práci hodnocen předložený návrh, a to pomocí statistických dat získaných z oficiálních databází EU, a také za přispění poznatků od českých expertů. Dále tato kapitola předkládá statistická data průběhu migrační vlny za rok 2015, která jsou prokládána konkrétními údaji, získanými přímo od vybraných pozorovaných imigrantů. Prvními sledovanými žadateli o mezinárodní ochranu v Německu byli cizinci z Iráku a Etiopie, k nimž po půl roce přibyli státní příslušníci Sýrie. Výzkum na místě ukázal reálné fungování migračního a azylového systému. Do Německa mířilo 30 % všech žadatelů o azyl z celé EU. Prioritou této cílové země se stala především azylová politika. ČR se jako tranzitní země s podílem žadatelů menším než 1 % soustředila na kontrolu nelegální migrace.

Tento postoj byl jedním z faktorů, které vedly k selhání projektu Generace 21. Ten v průběhu fungování přesídlil 89 uprchlíků z Iráku, z nichž se poté více než polovina zřekla azylu s cílem odcestovat do Německa. Právě sekundární pohyb imigrantů ohrožuje existenci Schengenského prostoru a poukazuje na neuspokojivou účinnost mechanismů navržených EU.

Závěry naznačují, že Německo migrační vlnu v roce 2015 sice zvládlo po technické stránce, nicméně kvůli nedostatečnému počtu úředníků, dobrovolníků a sociálních pracovníků a opomíjenému procesu integrace zavdává příčinu ke vzniku radikalizace a extremismu, které hrozí jak ze strany německého obyvatelstva, tak z řad uprchlíků. Stejně projevy a postoje se objevily i v ČR, ty ale spíše pramenily z nedostatečné informovanosti, šíření poplašných a podvodných zpráv či strachu z neznámého, než z konkrétních negativních zkušeností s migrujícími cizinci.

Návrhem řešení vedoucího k minimalizaci těchto hrozeb je apelace na důsledný integrační proces cizinců a osvětu občanů EU.

ČR, jako jedna z mála zemí, vždy během krize postupovala striktně v mezích zákona a současně plnila všechny závazky k mezinárodním organizacím. Přesto nezastává snahy o nastolení mechanismu přerozdělování, neboť ho považuje za nesystémové řešení, které se, vzhledem k neustávající nelegální migraci, jeví pro budoucnost jako nedostačující. Členské státy EU budou muset nalézt nové společné řešení, jak pomoci lidem zasaženým válkou a současně neohrozit svou vlastní bezpečnost. Z těchto **důvodů** ČR podporuje zejména posílení ochrany vnějších hranic, systém hotspotů, návratovou politiku a pomoc uprchlíkům v utečeneckých táborech mimo Evropu. Odpověď na stanovenou výzkumnou otázku je kladná a strategie ČR z hlediska přijímání imigrantů je perspektivní.

Práce bude využita jako výukový materiál pro studenty.

Klíčová slova

Migrace, azylová a migrační politika, relopace, přesídlování, uprchlík, systém hotspotů

Abstract

The topic of the present paper is "**Security strategy of the Czech Republic in relation to international migration in cause of instability and regional conflicts in and around the Euro-Atlantic area.**"

The theoretical part presents the various international organizations dealing with the security situation in Europe and also the immigration policy of the Czech Republic and the Federal Republic of Germany. Immigration policy in Germany is included on the grounds that in 2015 it was Germany that has become a country facing the greatest influx of migrants, to the point where the number of registered asylum seekers in the local asylum system exceeded 1 million. Germany, unlike the Czech Republic, has long-term experience in the area of asylum and immigration policy. Moreover, it tries to approach the immigration in a positive way, among others in an effort to fill gaps in the labour market. Germany takes providing assistance to people fleeing war as a moral obligation, and urges other countries to show the same solidarity.

As a member state of the European Union and other organizations, the Czech Republic must act according to the rules that international communities enforce, thereby it surrenders, to some extent, its sovereignty when taking the relevant decisions.

The aim of present work was to determine threats posed by the acceptance of immigrants and to propose ways to minimize these threats. A secondary aim was to compare the system of refugee reception in the Czech Republic and abroad, particularly in the Land of Bavaria, Germany, that the migration wave in 2015 affected the most of all federal states. In order to obtain the documents necessary to achieve the objectives, we started working with the landlord of an accommodation facility intended for applicants of international protection, in Goldbach (Germany). There we tracked the asylum and integration process of accommodated refugees. To compare the approach in the Czech Republic, we chose the progress and development of the Czech project Generation 21 on the resettlement of Iraqi refugees into the country. Additional information was drawn through lectures and panel discussions with experts on this issue. All the data contributed to answering the research question: whether the strategy of the Czech Republic in terms of receiving refugees has any perspective.

The chapter "Results" is devoted to the EU's efforts to create a new, more efficient mechanism that would respond more flexibly than the current system of migration and asylum policy in the EU. In May 2015, the EU submitted to its Member States the "European Programme for Migration", that among others proposed so much publicly discussed mechanism of relocation, resettlement, and hotspot system and return policy. In this case, the work evaluated the proposal, using statistical data obtained from the official databases of the EU, and also thanks to the contribution of Czech experts. In addition, this chapter presents statistical data describing the process of migration waves in 2015, which are interlaced with actual data obtained directly from selected immigrants. The first reference to the applicant for international protection in Germany were foreigners from Iraq and Ethiopia, who, a half a year later, were joined by nationals from Syria. The research at the site showed the real functioning of migration and asylum system. 30 % of all asylum applicants from across the EU headed to Germany. The priority of this country was particularly its asylum policy. The Czech Republic, as a transit country with a share of less than 1% of applicants, focused on the control of illegal migration.

This position was one of the factors that led to the failure of the project Generation 21. In the course of the operation this project resettled 89 refugees from Iraq, more than half of whom then renounced the asylum in order to travel to Germany. It is the secondary movement of immigrants that is threatening the existence of the Schengen area and points out the unsatisfactory effectiveness of the mechanisms proposed by the EU.

The findings suggest that Germany got the migration wave in the year 2015 under control in a technical way; however, due to insufficient number of officials, volunteers and social workers and the overlooked integration process, the situation gives clear grounds for radicalization and extremism that threatens both on the part of the German population, from among the refugees. The same speeches and positions appeared even in the Czech Republic, but they rather resulted from a lack of information, the dissemination of false and fraudulent messages or fear of the unknown, than from a specific negative experience with migrant foreigners.

A proposed solution leading to minimize these threats is an emphasis on consistent integration process of foreigners and the awareness of EU citizens.

The Czech Republic, as one of the few countries, always proceeded during the crisis, strictly within the law, and at the same time fulfilled all obligations to international organizations. Still, it does not support the efforts for establishment of a mechanism of redistribution, since it considers it a non-system solution, which, due to the ongoing illegal migration, appears to be insufficient for the future. EU Member States will have to find a new joint solution to help people affected by the war and at the same time not to undermine their own security. For these reasons, the Czech Republic supports in particular the strengthening of protection of the external borders, the hotspot system, the return policy and the aid for refugees in the refugee camps outside Europe. The answer to the research question is positive and the strategy of the Czech Republic in terms of receiving immigrants is promising.

The work will be used as training material for students.

Key words

Migration, asyl and migration policy, relocation, resettlement, refugee, hotspots system

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16. 5. 2016

.....

Bc. Simona Korčáková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Lence Brehovské, Ph.D. za odborné vedení a cenné připomínky po celou dobu mého výzkumu. Dále bych chtěla poděkovat majitelům ubytovacího zařízení pro žadatele o azyl v Německu za dlouhodobou spolupráci a také poručíku Bc. Petru Hlaváčkovi za poskytnuté informace a materiály potřebné k vypracování práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	12
Úvod	14
1 Teoretická část	16
1.1 Bezpečnost a mezinárodní spolupráce	16
1.1.1 Severoatlantická aliance	16
1.1.2 Organizace spojených národů	18
1.1.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě	22
1.1.4 Společná bezpečnostní a obranná politika	25
1.1.5 Visegrádská čtyřka	29
1.1.6 Bezpečnostní strategie České republiky	31
1.2 Azylová a migrační politika	35
1.2.1 Evropská unie	37
1.2.2 Česká republika	42
1.2.3 Německo	46
1.2.4 Schengenský prostor	49
2 Výzkumná otázka a metodika výzkumu	52
2.1 Výzkumná otázka	52
2.2 Metodika výzkumu	52
3 Výsledky	55
3.1 Uprchlická a migrační krize 2015	55
3.1.1 Sledování uprchlíci a jejich cesta do Evropy	63
3.1.2 Žádosti o azyl sledovaných uprchlíků	65
3.2 Řešení migrace na nadnárodních úrovních	66
3.2.1 Relokace a přesídlování	69
3.2.2 Hotspoty	72
3.2.3 Návratová politika	75
3.3 Azylová a migrační politika v Německu	77
3.3.1 Výsledky výzkumu v Německu	78
3.4 Azylová a migrační politika České republiky	86

3.4.1	Výsledky výzkumu v České republice.....	92
3.5	Hrozby a příležitosti.....	97
4	Diskuse.....	102
4.1	Uprchlická a migrační krize 2015.....	102
4.2	Řešení migrace na nadnárodních úrovních	103
4.2.1	Relokace a přesídlování	103
4.2.2	Hotspoty.....	104
4.2.3	Návratová politika.....	105
4.3	Azylová a migrační politika v Německu.....	106
4.4	Azylová a migrační politika České republiky.....	108
4.5	Hrozby.....	110
	Závěr	112
	Seznam informačních zdrojů	113
	Seznam tabulek	126
	Seznam obrázků	127
	Přílohy.....	128

Seznam použitých zkratek

Agenda	Agenda EU o migraci či Evropský program pro migraci
BAMF	Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky
BG	Battlegroups
CBRND	Prvky chemické, biologické, radiologické a jaderné obrany
CEAS	Společný Evropský azylový systém
ČR	Česká republika
EASO	Evropský podpůrný azylový úřad
EBOP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
EEAS	Evropská služba pro vnější činnost
EK	Evropská Komise
ER	Evropská rada
EU	Evropská unie
EUMC	Vojenský výbor EU
KFOR	Kosovo Force
KI	kritická infrastruktura
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	Severoatlantická aliance
NRF	Síly rychlé reakce NATO (NATO Respons Force)
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
RAP	Akční plán reakce
RB	Rada Bezpečnosti
REACT	Rapid expert assistance and cooperation team
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SRN	Spolková republika Německo
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
V4	Visegrádská skupina
VJTF	Very High Readiness Joint Task Force
JčK	Jihočeský kraj
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců

Úvod

Vývoj bezpečnostního prostředí v posledních letech můžeme charakterizovat jako značně proměnlivý a nejistý. ČR jako malý stát nedisponuje takovými prostředky s potenciálem, aby jej mohla samostatně a cíleně ovlivňovat. Je tedy v zájmu ČR, aby usilovala o členství a upevňovala svá postavení v mezinárodních organizacích, které mohou pomoci zajišťovat mír, bezpečnost a stabilitu. Jejich prostřednictvím se také můžeme podílet na vytváření zahraničních bezpečnostních politik.

Evropa v současnosti čelí masové migrační vlně ze zemí severní Afriky a Blízkého a Středního východu. Řešení této situace může být existenční otázkou pro další fungování EU a jiná fungující spojení. ČR se s tímto trendem potkává poprvé a to zejména jako tranzitní země. Otevřené hranice a neomezený pohyb osob však znamenají stejné bezpečnostní hrozby, jako ty které se objevují u cílových zemí. Zatímco v poválečných letech byli migranti do Evropy zváni jako pracovní síla, postoj evropských vlád je nyní odlišný a to i díky vysoké nezaměstnanosti v řadě evropských států. Je třeba správně rozlišovat slova, která se s tématem migrace nejčastěji používají.

Slovo **migrant** popisuje osobu, která odejde z domova hledat nový život v jiném regionu nebo zemi. Zahrnuje i ty, kteří se legální cestou snaží najít práci v jiné zemi nebo regionu nebo se shledávají se členy své rodiny. To je často nazýváno jako nepravdělná migrace nebo migrace bez dokladů. Slovo **uprchlík** popisuje někoho, kdo je na útěku v důsledku pronásledování či přírodní katastrofy (Understanding Migration and Asylum in the European Union, 2015). „*Když jdou přes všechny ty státy a nikde až v tom cílovém státě o azyl nežádají... Když půjdeme důsledně od toho, jestli to uprchlíci jsou. Tak z pohledu toho že prchají ano, z pohledu právního nikoliv* (Sládková).“

Podle mezinárodního práva, nikdo nemůže být odeslán na místo, kde mu hrozí reálné nebezpečí pronásledování nebo vážný útok od jiných osob. Ti, kteří splňují tyto podmínky, mohou požádat o povolení azylu, tedy legální cesty jak zůstat v zemi se statutem uprchlíka, který s sebou přináší práva a výhody.

Tento proces však může být zdlouhavý a složitý. Ne každý žadatel o azyl bude uznán jako uprchlík, ale každý uprchlík je zpočátku žadatelem o azyl a podle toho se s ním musí jednat (Understanding Migration and Asylum in the European Union, 2015).

Ve své práci se budu zabývat hrozbami, které migrace a přítomnost uprchlíků přináší, a zkoumat rozdíly v přístupu řešení migrační vlny různými státy. V neposlední řadě budu vyhodnocovat současnou strategii a postavení ČR a EU v této problematice.

Cílem práce je vymezení hrozeb z hlediska možnosti přijímání imigrantů a návrh na jejich minimalizaci. Dílčím cílem je porovnání systému přijímání uprchlíků u nás a v zahraničí.

1 Teoretická část

1.1 Bezpečnost a mezinárodní spolupráce

Zajištění bezpečnosti občanů ČR je otázkou nejenom národní, ale i mezinárodní spolupráce. Ta se tvořila postupně od roku 1991 po ukončení Varšavské smlouvy a rozdělením ČSFR v roce 1993. V roce 1998 byl přijat ústavní zákon o obraně a o rok později následoval vstup do Severoatlantické aliance (dále jen „NATO“). Na začátku nového tisíciletí jsme na základě následků povodní z roku 1998 přijali krizovou legislativu a v roce 2004 se ČR stala součástí EU (Janošec, 2008). Pro pochopení problematiky mezinárodní bezpečnosti, je třeba si uvést jejich představitele.

1.1.1 Severoatlantická aliance

Dne 18. března 1949 ve Washingtonu byl publikován text tzv. **Washingtonské smlouvy**, kde se 12 zemí zavázalo k hájení svobody, společného dědictví a kultury svých národů a byly rozhodnuty spojit své úsilí při kolektivní obraně a zachování míru a bezpečnosti (Fidler, 1997).

Největším problémem prvních týdnů po zveřejnění připravované smlouvy byl **článek 5** „...ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem...“ (Washingtonská smlouva, 1949), který původně obsahoval závazek členských států podniknout „*takovou akci, jaká bude nutná.*“ To bylo chápáno jako automatické vypovězení války a tento dovětek byl okamžitě odmítnut. Kompromis byl ale přece jen nalezen a věta získala podobu „*podnikne každá ze smluvních stran takovou akci, jakou bude považovat za nutnou.*“ Po dalších korekcích došlo 4. dubna **1949 k podpisu zakládajícího a hlavního dokumentu NATO** a zakládajícími členy se stalo mimo Spojených států amerických, Velké Británie a Kanady také dalších 9 evropských západních zemích (Fidler, 1997).

NATO ve 21. století

NATO dnes sdružuje celkem **28 členských států** Evropy a severní Ameriky a je jednou z nejdůležitějších mezinárodních organizací politického a vojenského charakteru. Členové spolupracují na úseku bezpečnosti a obrany, přičemž NATO zajišťuje vazbu a dává prostor ke konzultacím. Klíčovými body jsou ochrana obyvatelstva, upevňování partnerství, boj s novými hrozbami a budování míru a stability. Nejdůležitějším rozhodujícím orgánem je **Severoatlantická rada**, která je řízena generálním tajemníkem NATO. Rozhodnutí NATO je platné, pokud se **shodnou všechny země** aliance. Členové také financují každodenní činnost NATO a dodávají armádní složkami, protože **samotná aliance vlastní jen malý kontingent ozbrojených sil** (Co je NATO?, 2012).

Přehled operací a misí NATO

První operace NATO byla podniknuta v prosinci 1995 na udržení míru v Bosně a Hercegovině a o 4 roky později rozmístila při misi **Kosovo Force** (dále jen „KFOR“) mírové jednotky v Kosovu, aby zabránila násilnému útlaku místních obyvatel. V roce 2001, po teroristickém útoku v USA, byl vůbec poprvé spojenci **aktivován článek 5 Washingtonské smlouvy** o kolektivní obraně a byla přijata opatření na podporu USA. Jednalo se o nasazení plavidel do východní části Středozemního moře s cílem kontroly lodí podezřelých z teroristických činností, operace nesla název **Active Endeavour** a trvá doposud. V roce 2014 byla dokončena mise **ISAF** (International Security Assistance Force), která trvala od roku 2003 a reagovala na teroristické útoky v USA. Mise měla pomoci afghánské vládě nastolit bezpečnost a zamezit ozbrojování extrémistů, kteří by plánovali další útoky. V roce **2011 v Libyi** NATO společně s Radou bezpečnosti Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) reagovali na důsledky tzv. arabského jara, ochranou civilního obyvatelstva před útoky libyjského režimu vůdce Kaddáfího. Byly prováděny průzkumné, sledovací a informační operace s umožněním následného útoku na cíl, který představoval hrozbu (Co je NATO?, 2012).

Nové strategické úkoly v roce 2014 a 2015 přináší do jisté míry Rusko a teroristická organizace „Islámský stát“, na které se NATO snaží usilovně reagovat. Záměr Ruska je posílení svého vlivu v Evropě na úkor vlivu USA v oblasti kolektivních bezpečnostních, politických nebo ekonomických akcí. Tyto akty se nazývají tzv. **hybridní válka**, kdy se kombinují konvenční a nekonvenční vojenské prostředky vedení války s nevojenskými prostředky jako je např. propaganda, využívání médií, zpravodajské dezinformační akce, politický a ekonomický nátlak, vysílání neoznačených příslušníků vojenských sil nebo kybernetické útoky (Pintat, 2015).

Tím dochází k nepatrnému rozdílu mezi mírem a válkou a tak není zřejmé, zda válka vůbec probíhá. V reakci na tento trend se NATO znovu ocitá v transformační fázi své existence, jako tomu bylo po skončení Varšavské spolupráce. Jako odpověď na tyto hrozby se přijímá **Akční plán reakce** (dále jen „RAP“), dále posílení NRF a jejich přeměnu v novou koncepci „**síly velmi rychlé reakce**“, které budou schopny zasáhnout do 2 dnů. Otázkou však zůstává do jaké míry NATO, především vojenská organizace, může reagovat na výzvy, které přináší hybridní válčení, které často spadá mimo klasicky definované vojenské oblasti. Do vojenských operací v Sýrii NATO zapojeno není a ani nemá v plánu tak učinit (Pintat, 2015).

1.1.2 Organizace spojených národů

Organizace spojených národů byla založena z přesvědčení, že národy světa by měly spolupracovat na řešení konfliktů mírovou cestou a změnit životy lidí k lepšímu. Den **24. října 1945** datuje oficiální vznik OSN a dohromady ji podepsalo celkem **51 zemí**. Charta OSN je zakládajícím dokumentem, který zaručuje základní principy mezinárodních vztahů, přes suverenitu a rovnost mezi státy po zákaz užití síly při řešení mezinárodních sporů (Fakta a čísla OSN, 2005). Dnes je členem organizace **193 zemí** (Basic facts about the United Nations, 2011).

Chartou se ustavuje 6 základních orgánů OSN. Nejdůležitější orgán se přisuzuje **Radě bezpečnosti** (dále jen „RB“), která má hlavní zodpovědnost za udržování míru a bezpečnosti. Tvoří ji **15 členů z toho 5 stálých** – Čína, Francie, Rusko, USA a Velká

Británie, a 10 nestálých, kteří jsou voleni Valným shromážděním na dvouleté období. Pod jedním hlasem Rady vystupuje jeden člen RB, přičemž v procedurálních otázkách je zapotřebí minimálně 9 z 15 hlasů a v případě zásadních otázek je potřeba stejné množství pod podmínkou, že hlasují všichni stálí členové. Tento proces se nazývá „**jednomyslnost mocností**“ a všechny členové se zavazují k respektování rozhodnutí RB (Fakta a čísla OSN, 2005).

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (dále jen „UNHCR“) byl zřízen v roce 1951 na pomoc více než 1 milionu lidí vykořistěných po druhé světové válce. Zpočátku byl nastaven tříletý mandát, ale ten byl několikrát po sobě po pěti letech prodloužen a to až do roku 2003, kdy Valná hromada prodloužila mandát „dokud problém uprchlíků nebude vyřešen.“ UNHCR poskytuje mezinárodní ochranu uprchlíkům, zajištění a dodržování jejich základních lidských práv, včetně možnosti žádat o azyl, proto aby se zajistilo, že žádná osoba nebude nedobrovolně vrácena do země, kde má důvod bát se pronásledování. Jejím cílem je dlouhodobé řešení pro uprchlíky prostřednictvím dobrovolné **repatriace, integrace** v zemích, kde si poprvé zažádali o azyl nebo **přesídlení** do třetích zemí (Basic facts about the United Nations, 2011). Do konce roku 2010, se UNHCR staralo o **36,5 milionu** lidí, včetně uprchlíků, navrátilců, osob vysídlených ze své vlastní země a lidí bez státní příslušnosti. Do konce roku 2014 bylo vyhnáno **59,5 milionů** lidí ze svých domovů z celého světa v důsledku pronásledování, konfliktů, všeobecného násilí nebo porušování lidských práv. To je o **8,3 milionu osob víc než předcházející rok 2013** (51,2 milionu osob) (UNHCR, 2015). Úřad byl oceněn dvěma Nobelovými cenami za mír v roce 1954 a v roce 1981 (Basic facts about the United Nations, 2011).

UNHCR pracuje v rámci meziresortní OSN a spolupracuje s řadou externích partnerů, včetně mezivládních a dobrovolnických organizací a vlád (Výkonný výbor se skládá ze 79 členských států). UNHCR je financován téměř výhradně z dobrovolných příspěvků, zde činí **93,5 procenta příspěvky vlád a mezivládních organizací**.

Rozpočet na rok 2010 byl 3,2 miliardy amerických dolarů (Basic facts about the United Nations, 2011).

Prevence konfliktů

„Hrubé, systematické a rozsáhlé porušování lidský práv, je toto dostatečný důvod pro OSN humanitárně intervenovat?“ Tato otázka byla vznesena v roce 1998 generálním tajemníkem Kofi Annanem. Dnes otázkou již není „zda“, ale „kdy“ a „jak“ by mezinárodní společenství mělo zasáhnout na ochranu obyvatelstva proti těmto zločinům. Světoví lídři se sešli v New Yorku na Světovém summitu v roce 2005, aby na otázku odpověděli. Na závěr svého dokumentu prohlásili, že každý jednotlivý stát má povinnost chránit své obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti. Tato zodpovědnost ukládá prevenci takovýchto trestných činů, včetně jejich podněcování, vhodnými a nezbytnými prostředky. My tuto zodpovědnost přijímáme a budeme jednat v souladu s ní. Další mezinárodní společenství, prostřednictvím OSN, mají také odpovědnost použít odpovídající diplomatické, humanitární a jiné mírové prostředky, v souladu s kapitolami VI a VIII Charty, aby pomáhali chránit obyvatelstvo před těmito zločiny. V tomto kontextu jsme připraveni na **kolektivní akci**, prostřednictvím RB a případně ve spolupráci s příslušnými regionálními organizacemi, pokud mírové prostředky selhaly a vnitrostátní orgány zjevně nechrání své obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti (Basic facts about the United Nations, 2011).

V roce 2009, generální tajemník Pan Ki-moon vydal zprávu nazvanou „**Responsibility to protect**“, ve které nastínil příslušné zásady humanitárních intervencí. Svého premiérového použití se dočkalo v roce 2011, kdy NATO zahájilo intervenci za účelem ochrany civilistů vůči státu, bez jeho souhlasu, v Libyi (Basic facts about the United Nations, 2011).

Kdo dává příkazy k zahájení mírových operací? Mírové operace jsou stanoveny RB a řízeny generálním tajemníkem, obvykle prostřednictvím zvláštního zástupce. Velitel ozbrojených sil je odpovědný za vojenské aspekty, ale vojáci jsou odpovědní své zemi.

OSN nevlastní žádnou stálou armádu ani policii a je závislé na členských státech, které dobrovolně tyto subjekty poskytují, stejně tak jako vojenskou techniku a logistiku potřebnou pro každou operaci. Mírové síly nosí uniformu své země a **modré přilby** nebo baret OSN a odznak. Použití síly mohou jen v sebeobraně (Basic facts about the United Nations, 2011).

Aktivita v rámci mírových operací

Aktivita OSN v rámci mírových operací se soustřeďuje na 3 kategorie operací, je to **prevence**, **vytváření míru** (peace-making), **udržování míru** (peace-keeping). V druhém případě je cílem dosáhnout příměří a řeší se zejména diplomatickými prostředky, jinými slovy je to **aktivní ukončení konfliktu**. Zatímco v třetím případě jde už např. o dohled na dodržování mírových dohod (tzv. modré helmy), dále např. odminování vzniká až po uzavření dohod nebo po zastavení dohod. Prosazováním míru (peace-enforcement) se rozumí cíl dosáhnout zastavení bojů, zajištění dodržování mírových dohod a i použití donucovací síly. **Budování míru** (post conflict peace-building) je dlouhodobá strategie vytvoření mírového prostředí nebo zabezpečení potřeb civilního obyvatelstva ve chvíli, kdy pominou základní příčiny konfliktu (vytvoření civilních struktur a institucí nutné k udržení míru)(Basic facts about the United Nations, 2011).

Pokud při prosazování míru snahy selžou, mohou být povolena silnější opatření členských států podle kapitoly VII Charty OSN. RB schválila koalici členských států použít „všechny nezbytné prostředky“, včetně vojenské akce, pro vypořádání s konfliktem, jako tomu bylo zapotřebí k obnovení suverenity Kuvajtu po invazi Iráku (1991), vytvoření bezpečného prostředí pro záchranné humanitární operace v Somálsku (1992), ochrana civilního ohroženého obyvatelstva ve Rwandě (1994), obnovení demokraticky zvolené vlády na Haiti (1994), humanitární operace v Albánii (1997), obnovení míru a bezpečnosti ve Východním Timoru (1999 a 2006) a ochrana civilistů v **Libyi** (2011). Tyto akce, i když schváleny RB, byly zcela pod kontrolou zúčastněných států. Nebyly to mírové operace OSN, které jsou stanovené RB a řídí je generální tajemník (Basic facts about the United Nations, 2011).

V **boji proti terorismu** vzniklo mnoho mezinárodních právních nástrojů, díky nim může OSN terorismus potlačovat a hnát pachatele k odpovědnosti. Na dodržování závazků členskými státy dohlíží Protiteroristický výbor RB. Od roku 1963 bylo dojednáno 13 globálních smluv, Smlouva o zákazu braní rukojmích, únosů letadel či financování terorismu (Basic facts about the United Nations, 2011).

1.1.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

S 57 zúčastněnými státy v Severní Americe, Evropě a Asii, je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen „OBSE“) největší světovou regionální organizací pro bezpečnost. OBSE pracuje na stabilitě, míru a demokracii pro více než miliardu lidí prostřednictvím politického dialogu a společných akcí. OBSE pomáhá překlenout rozpory a budovat důvěru mezi státy při předcházení konfliktů, pomáhá s krizovým řízením a obnovou po ukončení konfliktů (What is the OSCE?, 2015).

Organizace vznikla v roce 1994 a poskytovala účinné nástroje a prostředky k řešení současných problémů bezpečnosti. Měla by sloužit jako „*první regionální organizace pro prevenci a řešení sporů*“, jak je uvedeno v článku 53 Charty OSN v rámci vymezeného území Evropy (Tiilikainen, 2015).

Na počátku 21. století se hlavy států a předsedové vlád členských států OBSE přihlásily k závazku (Organization for Co-operation and Security in Europe Charter for European Security, 1999):

- Přijmout platformu pro kooperativní bezpečnost s cílem posílit spolupráci mezi OBSE a dalšími mezinárodními organizacemi,
- rozvoj role OBSE v mírových operacích,
- vytvořit **Rapid Expert Assistance and Cooperation Team** (dále jen „REACT“), který umožní vytvoření nového mechanismu pro zahajování misí a tím umožní OBSE rychle reagovat na požadavky pomoci pro velké civilní operace v terénu (Organization for Co-operation and Security in Europe Charter for European Security, 1999).

V širším měřítku OBSE řeší bezpečnostní výzvy, které představují hrozbu napříč hranicemi, jako je změna **klimatu, terorismus, radikalizace, násilný extremismus, organizovaný zločin, počítačová trestná činnost, obchodování s drogami, zbraněmi a lidmi** (What is the OSCE?, 2015).

Každý týden se ve Vídni schází velvyslanci na **Stálé radě OBSE**, kde se přijímají rozhodnutí týkající se vojenských aspektů bezpečnosti. **Rada ministrů**, je druhým nejvyšším rozhodovacím orgánem zastoupeným ministry členských zemí, přijímá rozhodnutí či deklaráce a každoročně přezkoumává činnost OBSE. **Hlavy a předsedové členských států** se také pravidelně scházejí na summitech, aby rozhodovali o věcech na nejvyšší politické úrovni (Summit - Paříž 1990, Helsinky 1992, Budapešť 1994, Lisabon 1996, Istanbul 1999, Astana 2010). **Předsednictví** se každý rok ujímá jiný stát (vedoucí je ministr zahraničí), který společně se dvěma dalšími státy, následujícím a minulým předsednickým státem, formuje vedoucí **Trojici OBSE** (What is the OSCE?, 2015).

Mise OBSE

Polní operace umožňují OBSE řešit krize ihned, jak se objeví a na mnoha územích hrají hlavní post-konfliktní roli, kde pomáhají obnovit důvěru mezi postiženými komunitami (What is the OSCE?, 2015). ČR se v roce 2014 podílela částkou **679,826 EUR**, to je 0,1 % celkového rozpočtu. Nejvíce se podílelo USA s 13 % a Německo s 11 % celkového rozpočtu (Annual report 2014, 2015).

V současné době OBSE zaměstnává více jak 3 000 pracovníků, z toho 2 558 pracovníků je zapojeno do polních operací a 519 pracuje v institucích. Roční rozpočet pro rok 2015 činil **141 milionů EUR**, přičemž probíhající monitorovací a pozorovací operace na Ukrajině a v Doněcku jsou financovány z jiných rozpočtů (What is the OSCE?, 2015).

Každý rok organizace vydává přehled aktuálních misí, které jsou dlouhodobé, stále trvající nebo jsou nové. Zde popisuje důvody pro zahájení mise, cíle a úspěchy, kterých se v průběhu dosáhlo, jedná se jak o mise dlouhodobé tak krátkodobé (tabulka 1). **Přítomnost OBSE** ve spolupráci s jinými organizacemi v Albánii probíhá už od roku

1997 a od té doby je prodlužována a to prozatím do konce roku 2015 (Survey of OSCE Field Operations, 2015).

Zde se soustřeďuje zejména na demokratizaci, přípravu voleb, média a lidská práva. Rozpočet pro rok 2015 byl navrhnut na **2 918 500 EUR**. Mise OBSE v Kosovu probíhá od roku 1999 a tvoří výraznou složku v celkovém rámci prozatímní správní Mise OSN v Kosovu (UNMIK). Rozpočet pro rok 2015 byl stanoven na **18 886 600 EUR** (Survey of OSCE Field Operations, 2015).

Tabulka 1 Probíhající mise OBSE

<p>Jihovýchodní Evropa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přítomnost OBSE v Albánii • Mise v Bosně a Hercegovině • Mise v Kosovu • Mise v Černé Hoře • Mise v Srbsku • Mise v Skopji 	<p>Východní Evropa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mise v Moldavsku • Mandát koordinátora na Ukrajině • Speciální zpravodajská mise na Ukrajině • Zjišťovací mise v ruských checkpointech Gukovo a Doněck
<p>Jižní Kavkaz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kancelář v Jerevanu • Velvyslanec předsednické kanceláře se zapojuje do vyjednávání konfliktu na Minské konferenci 	<p>Střední Asie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrum v Ashgabat • Kancelář v Astaně • Centrum v Bishkeku • Kancelář v Tádžikistánu • Mandát koordinátora v Uzbekistánu

Zdroj: Survey of OSCE Field Operations [online]. 2015. OSCE [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.osce.org/cpc/74783?download=true>

Speciální zpravodajská mise je operací na Ukrajině od 22. března 2014, kdy byla zahájena s cílem přispět ke snížení napětí a posílení míru, stability a bezpečnosti. Jedná se např. o sběr informací ohledně bezpečnostní situace, sledování a podporu lidských práv, kontakt s místními autoritami a dalšími rozličnými skupinami, usnadnění dialogu pro snížení napětí a podpoření normalizace situace, atd. Mise zaměstnává 100 civilních pracovníků a očekává se, že číslo se bude v průběhu roku zvyšovat. Rozpočet mise pro rok 2015 byl **9 508 100 EUR** a 30. prosince 2014 byl schválen přírůstek v hodnotě

10 milionů EUR (Survey of OSCE Field Operations, 2015). Konečný rozpočet od 21. března 2014 do 20. března 2015 činil **57 181 100 EUR** (Annual report 2014, 2015).

Zjišťovací mise byla zahájena na požádání Ruska k rozmístění pozorovatelů OBSE do dvou ruských „checkpointů“ (kontrolních stanovišť). Úkolem 22 pozorovatelů je sledování a podávání zpráv o situaci na „checkpointech“ a o pohybech přes hranice. Na 8 měsíců bylo vyčleněno celkem **974,300 EUR**. **Mandát koordinátora** působí v Baku od roku 2014 a zahrnuje podporu spolupráce mezi vládou Ázerbájdžánu a institucích OBSE, jejímž cílem je provádět zásady a závazky a plánování či realizaci projektů mezi příslušnými orgány Ázerbájdžánu v rozsahu všech 3 dimenzí OBSE. Rozpočet na rok 2015 činí **1 800 000 EUR**. **Kancelář OBSE** v Jerevanu obnáší spolupráci Arménské republiky v rámci OBSE - dodržování závazků ve všech aspektech bezpečnosti a stability. Má za cíl usnadnit kontakt a výměnu informací OBSE a Arménie. Mise byla zahájena v roce 2000 a rozpočet činí **2 954 400 EUR**. **Centrum OBSE** v Ashgabatú bylo založeno v roce 1998 a jeho role spočívá ve včasném varování, předcházení konfliktů, řešení krizí a rehabilitaci po konfliktu, podpoře a provádění zásad OBSE, stejně jako spolupráci Turkmenistánú v rámci OBSE, atd. Rozpočet činí **1 570 800 EUR** (Survey of OSCE Field Operations, 2015).

1.1.4 Společná bezpečnostní a obranná politika

Společná zahraniční a bezpečnostní politika (dále jen „SZBP“), předchůdce Společné bezpečnostní a obranné politiky (dále jen „SBOP“), patřila do jednoho ze tří pilířů EU. Dokud Maastrichtská smlouva nevstoupila v platnost v listopadu 1993, EU neměla žádnou oficiální roli v zahraničních záležitostech a nemohla v této oblasti politiky mluvit jménem členských států. Maastrichtská smlouva zavazuje členské státy, aby vytvořily společnou zahraniční politiku, kdy by EU poprvé mohla vystupovat v této oblasti jednohlasně (James, 2007).

V rámci změn provedených Amsterodamskou smlouvou v roce 1997, byla tato politika začleněna do SZBP. Smlouva vytvořila funkci **Vysokého představitele EU pro**

SZBP, schopného reprezentovat Evropskou Radu (dále jen „ER“) v zahraničí (Handbook for decision makers, 2014).

Vlády podepsaly dohodu, která připravila cestu k vývoji na úrovni EU s tím, že EU musí mít kapacitu pro autonomní akci, opírající se o věrohodné vojenské síly a prostředky, pokud se rozhodne o jejich použití a připravenost v případě reakce na mezinárodní krize (Handbook for decision makers, 2014).

V Kolíně nad Rýnem v červnu 1999 byl zahájen program **Evropské bezpečnosti a obranné politiky** (dále jen „EBOP“) jako nedílná součást společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Byla vytvořena Evropská obranná strategie **Evropské síly rychlé reakce** (dále jen „EU BG“). Od roku 2003 EU vyslala mnoho týmů mezinárodních pozorovatelů a mírových sil. Mnoho konfliktů není ani čistě vojenských ani civilních a tak EBOP využívala obou prostředků. Mise se odehrály např. v Afghánistánu, Indonésii, Kongu nebo Iráku. Mise a operace EBOP, ať se jedná o **hlídání námořních cest, ochranu uprchlíků**, policejní post-konfliktní jednotky nebo monitorování příměří, kombinují klasické udržování míru s budováním státu a jeho stabilizací (Handbook for decision makers, 2014).

Lisabonská smlouva (2007) přinesla velké změny v zahraniční a bezpečnostní politice. Jednalo se zejména o zrušení pilířové struktury a vznik Společné bezpečnostní a obranné politiky SBOP. Jednu z nových pozic **Vysoké představitelky Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku** získala od roku 2009 jako první, představitelka Spojeného království, Catherine Ashtonová. Dále se vytvořila **Evropská služba pro vnější činnost** (dále jen „EEAS“), která představuje diplomatický sbor pro potřebu diplomatické mise pod vedením nového vysokého představitele. Evropské země měly za úkol vytvořit civilní a vojenské jednotky pro implementaci SBOP (James, 2007). EU může využívat civilní i vojenské prostředky mimo EU k udržení míru, předcházení konfliktů a posilování mezinárodní bezpečnosti. Typy úkolů, které mohou být prováděny v rámci SBOP jsou humanitární a záchranné úkoly, předcházení konfliktům, úkoly bojových jednotek k řešení krizí, společné akce v oblasti odzbrojení, vojenské poradenství a stabilizace po ukončení konfliktů (About CSDP, 2015).

Podobu misí a operací SBOP ovlivňují členské státy obvykle prostřednictvím **Politického a bezpečnostního výboru**, který funguje jako přípravný orgán pro **Radu pro zahraniční věci**, tvořenou ministry zahraničí. Vysoký představitel předsedá každý měsíc Radě pro zahraniční věci a ER pak předkládá zprávu o zahraničně-politických otázkách. Většina rozhodnutí v této oblasti **vyžaduje souhlas všech zemí** (Handbook for decision makers, 2014).

Dále dochází k dalšímu nelehkému úkolu a tím je dialog na politické úrovni na straně jedné a na straně druhé dialog velitelů, expertů a jejich zaměstnanců. Zatímco členské státy pojmají politická rozhodnutí o cílech kampaně a prioritách zdrojů, SBOP musí tyto příkazy spojit takovým způsobem, aby úkoly mise mohly být dodrženy. To přináší **střet mezi národním zájmem a zájmem dosažení mise** (Handbook for decision makers, 2014).

Mise SBOP

Mise a operace SBOP rozlišujeme na vojenské operace a civilní mise. **Vojenské operace** se zaměřují na „*stabilizaci bezpečnostní situace v krizových oblastech a ve vzrůstající míře i na podporu reformy bezpečnostního sektoru v oblasti obrany*“ (MZV EU SBOP). Jsou vždy hrazeny zúčastněnými státy, protože vojenské otázky se pokládají za předmět národní suverenity. Příklady vojenských operací byla např. výcviková mise v Mali (EUTM Mali) nebo ve Středoafričské republice (EUFOR RCA), na kterou navázala vojenská poradenská mise EUMAM RCA. Dlouhodobě probíhají operace EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině a námořní operace **EU NAVFOR Atalanta pro boj s pirátstvím u somálských břehů** (MZV EU SBOP) (Handbook for decision makers, 2014).

Civilní mise se „*zabývají reformami bezpečnostního sektoru, podporou budování celních a pohraničních kapacit apod.*“ (MZV EU SBOP). Na rozdíl od misí vojenských, jsou civilní hrazeny z rozpočtu EU. Je to např. pozorovatelská mise EUMM v Gruzii, policejní mise EUPOL v Afghánistánu, EULEX Kosovo, mise EUPOL COPPS a EUBAM Rafah na palestinských územích, **EUCAP Nestor, EUCAP Sahel Niger,**

EUBAM Libye. Zahájeny byly dvě civilní mise zaměřené na reformu bezpečnostního sektoru na Ukrajině (EUAM Ukraine) a v Mali (EUCAP Sahel Mali) (MZV EU SBOP).

Odbor bezpečnostní politiky a prevence konfliktů má tyto hlavní činnosti (Handbook for decision makers, 2014):

- odzbrojení, kontrola vývozu zbraní a nešíření jaderných zbraní, které pokrývají jak zbraně hromadného ničení, tak konvenční zbraně;
- předcházení konfliktů, budování a zprostředkování míru;
- bezpečnostní politika, včetně bezpečnosti ve vesmíru, námořní a kybernetické oblasti;
- **sankční politika** (Handbook for decision makers, 2014).

V roce 2007 se ministři zahraničních věcí zemí EU dohodli zasáhnout vůči **Íránu sankcemi**, po jeho odmítnutí zastavit obohacování uranu. V roce 2008 byla uložena **sankce proti Zimbabwe** pro násilí a porušení demokracie po prezidentských volbách. Také EU zahájila svou první námořní operaci, aby se **zabránilo pirátství** u pobřeží Somálska. ER rovněž položila základy společné strategie, patří mezi ně strategie na podporu demokracie a míru v Rusku, východním Středomoří a na Ukrajině (James, 2007).

K roku 2014 zahájila EU 26 misí a operací na třech kontinentech. V roce 2012 to byla např. mise EUCAP Sahel Niger (**zamezování nelegální migrace**). Nová civilní mise byla zahájena v Libyi (EUBAM), v Mali (EUCAP Sahel), na Ukrajině (EUAM), ve Středoafričské republice (EUMAM RCA) (Handbook for decision makers, 2014).

1.1.5 Visegrádská čtyřka

Visegrádská čtyřka (dále jen „V4“), uskupením které bylo založeno v roce 1991, odráží úsilí zemí středoevropského regionu spolupracovat v řadě oblastí společného zájmu v rámci celoevropské integrace. ČR, Maďarsko, Polsko a Slovensko byly vždy součástí jedné kultury a intelektuální hodnoty, které společné kořeny v různých náboženských tradicích, které si přejí zachovat a dále je posilovat. V4 **nechce konkurovat stávajícím funkčním středoevropským strukturám**, aktivity nejsou v žádném případě zaměřeny na izolaci nebo oslabení vazeb s ostatními zeměmi, naopak V4 se zaměřuje na podporu optimální spolupráce se všemi zeměmi, zejména se svými sousedy. Veškeré aktivity jsou zaměřeny na posílení stability v regionu střední Evropy (Contents of Visegrad Cooperation 1999, 2015).

Uskupení se aktivovalo až v roce 1999, kdy začalo spolupracovat v oblasti reformy veřejné správy. Jedním z cílů bylo také **sjednocení v boji proti nelegální migraci**, nezákonná přeprava a distribuce drog, pašování zbraní, boj proti organizovanému zločinu a terorismu (Contents of Visegrad Cooperation 1999, 2015).

Premiéři zemí se setkávají minimálně jednou za rok a předsednictví koluje na základě rotačního systému (v pořadí ČR, Polsko, Maďarsko, Slovensko). Jednou ročně se koná oficiální setkání v předsednické zemi a jednou ročně i neoficiální setkání. Hlavními tématy jsou strategické otázky střední Evropy a stav spolupráce.

Schůze ostatních členů vlády je na uvážení členských států dle potřeby a ministři se zabývají zejména otázkami týkajícími se jejich příslušnosti (Contents of Visegrad Cooperation 1999, 2015).

Pro rok 2015/2016 je předsedajícím státem ČR, která vydala dokument s názvem Trust (důvěra), kde zdůrazňuje důležitost spolupráce v době, kdy se nejen hospodářské, ale i ozbrojené konflikty vrátily do Evropy. Cílem je aktivní zapojení V4 při realizaci RAP a Very High Readiness Joint Task Force (dále jen „VJTF“). ČR se zaměří na koordinaci provádění závěrů ER týkajících se SBOP, včetně prosazování **společných názorů V4 na prioritní otázky**, zejména v souvislosti s aktualizací Evropské bezpečnostní strategie. Prioritou jsou také přípravy V4 battle groups EU (dále jen „V4 EU BG“). Cíl je ponechat na místě více stabilní V4 strukturu schopnou nasazení jak

v rámci EU tak NATO. Pohotovostní režim V4 EU BG byl měl být zahájen v roce 2019 (Programme for the Czech Presidency of the Visegrad Group 2015–2016, 2015).

V4 Battlegroups

V4 se v roce 2011 dohodla na budování bojových skupin EU, které budou v pohotovosti v první polovině roku 2016. Spolupráce není trvalá a je časově ohraničená, ale státy V4 uvažují o zavedení permanentní BG (DAV4 II Report, 2013).

Na základě jednání mezi zástupci zemí V4 bylo upřesněno, že **V4 EU BG by měla obsahovat přibližně 3 260 vojáků**. Do června 2014 jednotlivé země potvrdily následující přibližný počet: 1 450 polských ozbrojených sil, 600 osob Armády ČR, 650 osob zasílají ozbrojené síly Maďarska a 560 Slovensko (Paulech a Urbanovská, 2014).

Jádro skupiny bude obsahovat mechanizované ozbrojené síly Maďarska, Polska a Slovenska. Ty budou logisticky a lékařsky spolupracovat a zároveň budou doplněné podpůrnými prvky, jako jsou komunikační a informační systémy, prvky chemické, biologické, radiologické a jaderné obrany (dále jen „CBRND“), vrtulníkem a zdravotnickým zařízením. Současně by se měly V4 EU BG skládat z osmi modulů, ve které mají na starosti jednotlivé země V4. **ČR je například odpovědná za lékařský a logistický modul V4 EU BG**, Maďarsko odpovídá za inženýrský modul a Slovensko je vedoucí zemí v CBRND (Paulech a Urbanovská, 2014).

Polsko má na starosti modul komunikačních a informačních systémů a také je zodpovědné za vytvoření operačního velitelství. Ve stejné době je také zodpovědný za plánování, školení a certifikaci celé bojové skupiny (Paulech a Urbanovská, 2014).

Stejně, jako v případě jakékoli jiné BG, se bude předpokládat, že v průběhu šestiměsíční připravenosti bude V4 BG připravena k nasazení v okruhu 6 000 km od Bruselu. Termín zásahu, bude zcela na politické odpovědnosti Rady EU, která rozhodne jednomyslným souhlasem všech členských států EU k jejich nasazení. Potencionální nasazení bude také záviset na vzájemné politické vůli zemí V4 a finančního mechanismu, protože udržování připravenosti BG může být velice nákladné (Paulech a Urbanovská, 2014).

1.1.6 Bezpečnostní strategie České republiky

Od vzniku ČR byly vypracovávány dokumenty zabývající se bezpečností České republiky jako bezpečnostní strategie, ale i jiné důležité dokumenty související z bezpečností jako Vojenské strategie, Obranné strategie, Doktríny armády ČR atd. (České strategické dokumenty, 2015).

První bezpečnostní strategie ČR byla vydána v roce **1999** před vstupem do NATO a byla základním koncepčním veřejným politickým dokumentem bezpečnostní politiky státu. Kvůli vstupu do NATO a EU se počítalo, že nejméně do dvou let se bude strategie opět novelizovat (Bezpečnostní strategie České republiky, 1999).

Už nyní se ČR zabývala **ochranou proti nelegální migraci**, protože její nezvládnutí může způsobit sociální tenze a narušit stabilitu. Ochranou se ve strategii myslí modernizace vízového procesu a kontroly osob na hranicích, samozřejmě současně s harmonizací vízové politiky se zeměmi EU (Bezpečnostní strategie České republiky, 1999).

Novelizovaná strategie z roku **2001** v první části uvádí základní východiska bezpečnostní politiky ČR, ty se vstupu do NATO změnily. Díky článku 5 Severoatlantické smlouvy získala ČR bezpečnostní záruky kolektivní ochrany, ale současně i závazek se podílet na obraně jiných spojenců. V kapitole rizik a hrozeb se strategie zmiňuje o **regionálních konfliktech** a rozdílných životních úrovních **jako příčin politické a ekonomické migrace** (Bezpečnostní strategie České republiky, 2001).

Vzhledem k evropskému kulturnímu a historickému prostředí, jde o citlivou otázku a negativní reakce některých skupiny obyvatelstva. Toto chování odsouvá imigranty na okraj společnosti a nadále z toho pramení větší riziko zapojení cizinců do **individuální i organizované kriminality** a to opět přispívá k zhoršenému vztahu obyvatel k přijímání dalších cizinců. V politice a oblasti vnitřní bezpečnosti je ČR odhodlána vytvořit podmínky pro účinný boj **proti nelegální migraci** spojené s působením mezinárodního organizovaného zločinu, které jsou provázeny zvýšenou kriminalitou a xenofobními postoji obyvatelstva (Bezpečnostní strategie České republiky, 2001).

Třetí bezpečnostní strategie byla předložena v roce **2003**. Dokument vznikl po teroristických útocích 11. září 2001 a dalších teroristických akcích, které následovaly po celém světě. Rychlý rozvoj elektroniky, technologie, komunikačních a informačních sítí je jedním z nových fenoménů doby. Bezpečnostní strategie se tedy na tento trend zaměřuje a soustřeďuje se na jejich ochranu. Právě globalizace podporuje jejich rychlé šíření a původcem jsou častěji nestátní aktéři jako nové teroristické organizace, **radikální náboženské sekty, extrémistické skupiny**, které mezi sebou nebo s jinými nesnášenlivými režimy vytváří spolenectví a ohrožují demokratický systém chránící základní lidská práva a svobody (Bezpečnostní strategie České republiky 2003, 2004).

Další strategie přišla až po 8 letech a to v roce **2011** spolu s Lisabonskou smlouvou, která změnila institucionální právní rámec EU. Ve strategii je dále zdůrazněno, že *„bezpečnost ČR nelze oddělovat od **bezpečnosti v euroatlantické oblasti**, respektive od globální bezpečnostní situace. Vzhledem k charakteru bezpečnostního prostředí obrana a ochrana občanů a území státu nekončí na hranicích ČR“* (Bezpečnostní strategie České republiky 2011, 2011). Členství v mezinárodních organizacích jako NATO, OSN, EU nás zavazuje chránit i daleko za hranicemi spoleneckých států a být solidární s ostatními členy. Pokud selže prevence v předcházení ozbrojeným konfliktům, může ČR použít v souladu se zákony a našimi závazky i sílu k ochraně svých životních a v případě nutnosti i strategických zájmů (Bezpečnostní strategie České republiky 2011, 2011).

Na bezpečnostních hrozbách mají značný podíl slabé a zhroucené státy, kde vlády nejsou schopny zajistit bezpečnost. To vede k **vyvolání regionálních konfliktů**, které negativně ovlivňují bezpečnost v Evropě (Bezpečnostní strategie České republiky 2011, 2011).

Vzhledem ke špatné ekonomické situaci a ekonomické krizi se může oslabit postavení USA a Evropy a zvýšit se tendence nadřazovat národní zájmy nad společné, které mohou **vést ke snížení solidarity** a efektivity NATO a EU. Dalším problémem, který vede k větší soutěži v zajištění přístupu k surovinám a energiím, je dostupnost přírodních zdrojů a s tím souvisí ochrana kritické infrastruktury (dále jen „KI“). I **klimatické změny** mohou mít vliv na životní prostředí a zdraví občanů, mohou vést

k růstu napětí a vyústit z **regionálních konfliktů k nadnárodním, jako např. migrace**. V bezpečnostních hrozbách tak najdeme nestabilitu a regionální konflikty na 4. místě, následované negativními aspekty mezinárodní migrace. V žebříčku zůstává na 1. místě terorismus a na 2. šíření zbraní hromadného ničení. ČR si v oblasti integrace cizinců pobývajících na území uchovává velkou míru suverenity a legální migrace se přizpůsobuje aktuální ekonomické situaci a situaci na pracovním trhu (Bezpečnostní strategie České republiky 2011, 2011).

Aktuálně platná strategie vyšla v roce **2015**, po té kdy bylo nutné reagovat na události ve světě, zejména na výzvy, které pro NATO a EU představují změny bezpečnostního prostředí (Hokovský a Janda, 2015).

Zatímco předtím se soustředilo zejména na problémy u hranic evropské unie, nyní už strategie bere v úvahu i konflikty, které se mohou přímo dotýkat členů NATO nebo EU (Hokovský a Janda, 2015). NATO i EU zvyšují nároky na Evropu, aby samostatně reagovala, a tím zvýrazňují nedostatky vojenských schopností v připravenosti na řešení proti těmto hrozbám. Ta je zapříčiněna i podfinancováním obranných rozpočtů řady zemí EU. Zvyšuje se i závažnost nevojenských hrozeb a to např. v oblasti energetiky, **migrace** a kybernetických útoků. Díky této nerovnováze a i přetrvávajících tendencí nadřazovat zájmy národní nad zájmy společné, které vedou ke **snížení solidarity** a efektivity EU a NATO (Bezpečnostní strategie České republiky 2015, 2015). U migrace se naopak opomenuly demografické změny a to skutečnost, že regiony s vysokým a rychlým nárůstem populace jako např. severní Afrika, ohrožují Evropu nejenom díky **nekontrolované migraci**, ale i svou náchylností ke **konfliktům a radikalizaci** (Hokovský a Janda, 2015).

Strategie se zabývá i problémem tzv. „Islámského státu“ a podobných **nestátních aktérů** (hodnoty), kteří mohou, na rozdíl od státních aktérů, rychleji využívat možnosti, které přináší globalizace. Mají přístup k informačním a komunikačním technologiím a mohou obchodovat a získávat finance. Tím roste jejich schopnost ohrožovat „zájmy států, nahrazovat prvky státního systému vlastními strukturami, realizovat územní ambice a s využitím extrémního násilí ohrožovat bezpečnost obyvatel a stabilitu a integritu zasažených států.“ (Bezpečnostní strategie České republiky 2015, 2015)

Hrozba terorismu se posouvá až na třetí místo za „oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodně právních závazků v oblasti bezpečnosti“, které označuje hybridní válčení jako nástroj, jak dosáhnout revize stávajícího mezinárodního uspořádání (tímto se nepřímou označuje hrozba Ruska). S tím souvisí i druhá hrozba, která se posunula z druhého místa na čtvrté „nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí“ a kterých mohou aktéři první hrozby využívat a **budovat si v těchto nestabilních sousedních zemích exkluzivní sféry vlivu**. Takto můžeme označit konflikty ve východní Evropě, Libyi, Sýrii, na Blízkém východě nebo ve státech severní Afriky. Díky těmto konfliktům se **zvyšuje míra nelegální migrace**, které si strategie také všímá a to na 6. místě. Na to vzápětí navazuje hrozba extremismu a nárůstu etnického a sociálního napětí, která se vztahuje nejen na imigranty, ale i na lokální sociální skupiny (Hokovský a Janda, 2015).

1.2 Azylová a migrační politika

Každý stát si sám určuje pravidla pro přiznání národního statusu uprchlíka, při kterých se musí řídit podle mezinárodních smluv.

Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků

Právní definice uprchlíka je stanovena v **Ženevské úmluvě z roku 1951 o právním postavení uprchlíků** (nebo též Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků), kterou podepsaly všechny členské státy EU a celkem tak Úmluvu podporuje 148 států. Ustanovení Ženevských úmluv jsou realizována prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů každé země (The 1951 convention, 2011).

Je zakotvena v článku 14 **Všeobecné deklaraci lidských práv** z roku 1948, která uznává, že *„každý má právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam azylu a toto právo nelze uplatnit v případě stíhání skutečně odůvodněného nepolitickými zločiny nebo činy, které jsou v rozporu s cíli a zásadami Spojených národů“* (Všeobecná deklarace lidských práv, 1948). **Úmluva OSN**, která byla přijata v roce 1951, je středobodem mezinárodní ochrany uprchlíků dnes a jsou do ní zakomponovány všechny ostatní dohody, které vznikly před rokem jejího podepsání. Vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954, od té doby byla změněna jen jednou a to protokolem z roku 1967, který odstranil zeměpisné a časové limity Úmluvy z roku 1951, to bylo potřeba pro „nové typy uprchlíků“, které nespádaly do původní Úmluvy. Ta sloužila jako nástroj po druhé světové válce a byla původně omezena pouze na osoby prchající před událostmi, které nastaly před 1. lednem 1951 a jen v rámci Evropy (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010).

Na rozdíl od předchozích dokumentů zabývajících se uprchlíky, úmluva z roku 1951 má jednotnou definici pojmu „uprchlík“ v článku 1 (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010).

Uprchlík, podle této úmluvy, je někdo, kdo není schopen nebo ochoten se vrátit do své země původu z důvodu oprávněných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo příslušnosti k určité sociální skupině nebo

politického názoru.(ženevská úmluva, článek 1 a) Úmluva definuje status, práva, ale i povinnosti uprchlíka. Ustanovení úmluvy, pro příklad, mají být uplatňována bez diskriminace na základě rasy, náboženství nebo země původu. S vývojem mezinárodního lidského práva začala úmluva být také uplatňována bez diskriminace pohlaví, věku, zdravotního postižení, sexuality nebo jiných zakázaných důvodů diskriminace (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010).

Úmluva dále stanovuje, že s výhradou určité výjimky, by uprchlíci neměli být **penalizováni za jejich nelegální vstup nebo pobyt**. To uznává právo uprchlíka porušovat imigrační zákony v případě hledání azylu. To neplatí v případě, že uprchlík byl obviněn z **imigrace** nebo z trestného činu v souvislosti s hledáním azylu. Důležité je, že úmluva obsahuje různé **záruky proti vyhoštění uprchlíků**, tzv. princip **nonrefoulement** neboli nevydání, kdy postavení uprchlíka vylučuje jeho vrácení do země, kde mu hrozí nebezpečí (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010).

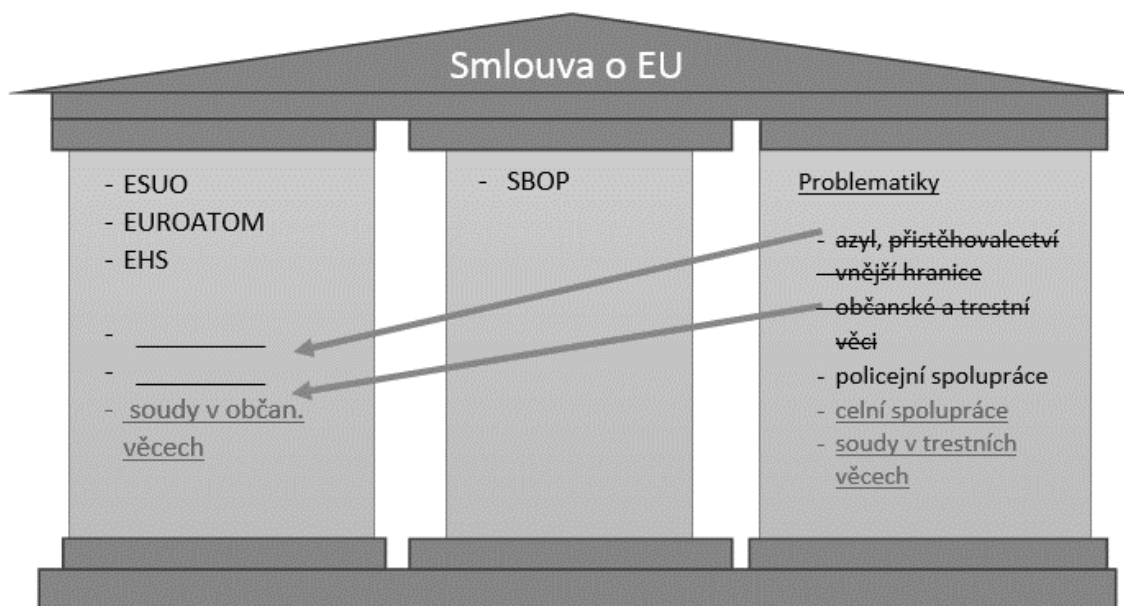
Princip je natolik zásadní, že nemá žádné výhrady ani výjimky. **Nikdo tak nesmí vyhostit nebo navrátit uprchlíka proti jeho vůli** na území, kde on nebo ona je v ohrožení života nebo svobody (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010).

V závěru Úmluva stanovuje základní minimální standardy pro zacházení s uprchlíky. To zahrnuje právo na ubytování, volný pohyb na území, svobodu vyznání, přístup k soudům, k základnímu vzdělání, práci a poskytnutí dokumentace, včetně uprchlického cestovního dokladu v pasové formě. Většina smluvních států Úmluvy vydávají tento dokument, který se stal tak široce přijímaný jako bývalý Nansenův pas, který byl dokladem totožnosti pro uprchlíky a vymyslel ho první komisař OSN pro uprchlíky Fridtjof Nansen v roce 1922 (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010). Podle článku 2 Úmluvy, má každý uprchlík povinnost „... *vůči zemi, ve které se nachází, což znamená v zásadě, že se musí podrobit zákonům a nařízením, jakož i předpisům týkajícím se udržování veřejného pořádku této země*“ (Convention and protocol relating to the status of refugees, 2010).

I když úmluva z roku 1951 nepředepisuje konkrétní postup pro stanovení, zda je osoba uprchlíkem, **zvolený přístup je jen přísná a přesná individualizace**, tedy všechny postupy musí být spravedlivé a účinné a přísně individuální. To vyžaduje, aby státy měly dobré znalosti a zkušenosti k posouzení žádosti a navíc byly k dispozici ve všech fázích procesu procesní záruky. UNHCR bylo požádáno, aby s tímto úkolem, zavést správné postupy, státům pomohl. Ženevský protokol je jediným celosvětovým právním nástrojem, který se zabývá problematikou uprchlíků. Vedle úmluvy z roku 1951, existuje několik dalších konvencí a prohlášení, které mají význam v konkrétních regionech. Například právní nástroje týkající se uprchlíků v Africe, Latinské Americe a EU. Nicméně státy se již zavázaly k ochraně lidských práv uprchlíků, prostřednictvím závazků v oblasti lidských práv, v neposlední řadě i právo žít v bezpečí a důstojně (The 1951 convention, 2011).

1.2.1 Evropská unie

Schválením Maachstritské smlouvy se zavedl přehledný systém v rozdělení pravomocí EU v různých oblastech (obrázek 1). Nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska jsou řešení pro oblasti II. a III. pilíře, který spočíval pouze na mezivládní spolupráci tzv. **unijním právem** (sekundární právo). Vízová, migrační a azylová politika EU byla původně začleněna do III. pilíře, ale po problémech, se kterými EU musela s imigrační politikou čelit, se Amsterodamskou smlouvou v roce 1999 tato politika přesídlila do I. pilíře, kde se rozhoduje na základě komunitárního práva (Azylová a imigrační politika, 2006).

Obrázek 1 Změny v pilířích po Amsterodamské smlouvě

Zdroj: vlastní výzkum

Právo **komunitární** neboli právo primární, je vybudováno na principu subordinace (podřízenosti) členských států společenství. Lisabonská smlouva přijatá v roce 2007 zrušila pilířovou strukturu EU (Sum, 2005) a pravomoci se dělí na výlučné a sdílené a podpůrné, koordinační a doplňkové. Sdílené může vykonávat členský stát, pokud se pro to už nerozhodla EU. Nárůst pravomocí tak probíhá i v rozšiřování už i existujících právech a to např. v azylové, přistěhovalecké politice (Co přináší Lisabonská smlouva, 2009).

Od roku 1999 EU pracuje na vytvoření společného evropského azylového systému (dále jen „CEAS“) a zlepšení stávajícího právního rámce. Mezi lety 1999 a 2005, bylo přijato několik legislativních opatření pro harmonizaci společných minimálních norem pro azyl. Pro posílení finanční solidarity se vytvořil **Evropský fond pro uprchlíky**. V roce **2001 směrnice o dočasné ochraně**, jako reakce na velké množství uprchlíků po konfliktech v Jugoslávii, umožnila společnou reakci EU na hromadný příliv těchto vysídlených osob, které se nemohou vrátit do své země původu. V roce 2003 byla přijata **směrnice Rady ES o právu na sloučení rodin** (Azylová a imigrační politika, 2006).

Po dokončení první fáze, přišlo období reflexe, kdy bylo zapotřebí určení směru, ve kterém by se měla azylová politika dále vyvíjet. Zelená kniha o její budoucnosti z roku 2007, dokument Evropské Komise (dále jen „EK“), byl základem pro konzultace. Odpovědi spolu s výsledky, které posuzovaly dosavadní implementaci nástrojů, byly základem budoucí azylové politiky EK prezentované v červnu 2008 (Common European Asylum System, 2015).

CEAS

EU spolupracuje od roku 1999 na vytvoření CEAS. První fáze byla dokončena v roce 2005 a výchozím bodem pro evropské i národní politiky azylového práva je Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 v pozdějším znění. Nová pravidla byla schválena v roce 2013 (CEAS II), kdy se od přijetí Amsterodamské smlouvy azylová politika přenesla ze třetího do prvního pilíře. Mezi základní dokumenty politické povahy zabývající se problematikou CEAS patřily „Závěry Evropské rady z Tampere“ z roku 1999, zde se ER rozhodla zahájit výstavbu společného evropského azylového systému a navrhla pětiletý plán na jeho výstavbu. Po přijetí Lisabonské smlouvy došlo k novelizaci právních aktů a vzniku druhé fáze vývoje CEAS II. Cílem je zajistit, aby všichni žadatelé o mezinárodní ochranu měli rovnocenné zacházení v rámci otevřeného a spravedlivého systému, bez ohledu na to v jaké členské zemi o azyl požádají (The European Agenda on Migration, 2015).

CEAS II se snaží překročit rámec jakýchsi minimálních standardů a dosáhnout vyšší úrovně ochrany, má také zajistit rovnost uprchlíku napříč EU a větší solidaritu mezi členskými státy. Skládá se z pěti právních nástrojů (The European Agenda on Migration, 2015):

- Směrnice o azylovém řízení (procedurální směrnice) stanoví pravidla pro celý proces pro získání azylu a usiluje o spravedlivější a kvalitnější rozhodování při udělování azylu. Důraz je kladen na žadatele se zvláštními potřebami nebo nezletilé osoby bez doprovodu, kterým má být poskytnuta nezbytná podpora pro vysvětlení systémů žádostí (The European Agenda on Migration, 2015).

- Směrnice o podmínkách přijímání (recepční směrnice) stanoví společné standardy podmínek přijetí (bydlení, jídlo, zdravotní péči, zaměstnání) pro žadatele o azyl. Zajišťuje také, že k zadržení se přistupuje jen jako k nejzazšímu řešení (The European Agenda on Migration, 2015).
- Kvalifikační směrnice vysvětluje společné důvody pro přiznání mezinárodní ochrany a stanoví tak pevnější základy v rozhodování o udělení azylu (The European Agenda on Migration, 2015).
- **Dublinská** úmluva II vyjasňuje pravidla při procesu určování příslušného členského státu, který je odpovědný za posouzení žádosti o azyl (The European Agenda on Migration, 2015).
- Systém **EURODAC** spravuje databázi otisků prstů žadatelů o azyl v EU, do kterých za velmi omezených podmínek umožňuje přístup s cílem zabránit nezávažnějším trestným činům jako vražda nebo terorismus (The European Agenda on Migration, 2015).

Dublin II a systém EURODAC jsou přímo účinné v členských státech EU, zatímco azylové směrnice musí být transportovány do vnitrostátního práva členských států. To znamená, že členské státy mají stále určitý prostor pro vlastní legislativu. Azylové právo předpokládá, že neúspěšný žadatel o azyl opustí území dobrovolně nebo bude navrácen (Common European Asylum System, 2015).

Pro rychlejší proces individuálních žádostí a pro rychlejší návratovou politiku do země původu se využívá **Seznamu bezpečných zemí původu**, který se zpracovává na úrovni vnitrostátní a má se sestavovat i na úrovni komunitární. Ženevská úmluva a právní předpisy EU považují zemi za bezpečnou v případě, že je zde demokratický systém a obecně platí žádné pronásledování, mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, hrozba násilím nebo ozbrojený konflikt (An EU 'Safe countries of origin' list, 2015).

Dublinská úmluva

Dublinská úmluva II zavazuje členský stát odpovědnosti za zpracování žádosti o azyl podané v EU. Obvykle to bude ten členský stát, přes který žadatel o azyl poprvé vstoupil do EU. Nařízení nahradilo Dublinskou úmluvu z roku 1990, a jeho cílem je zajistit, aby každý požadavek byl zkoumaný jedním členským státem, a odradit od opakovaných žádostí a zlepšit efektivitu. To je spojeno s databází EURODAC, která ukládá otisky prstů žadatelů o azyl vstupujícím do Evropy. Uvedená v nařízení „ustanovení o svrchovanosti“ umožňuje členskému státu, který obdrží žádost, aby převzaly odpovědnost, a jeho „humanitární ustanovení“ členským státům umožňuje slučování rodin za určitých okolností (Dublin reconsidered, 2008).

Rada EU dne 18. února roku 2003 přijala Nařízení č. 343/2003 stanovující kritéria a mechanismy pro určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropských společenství (označované též jako Dublin II). Na základě vlastního zhodnocení fungování Dublinského systému ze strany EK, Evropského parlamentu a Rady EU v roce 2007 byla navržena řada změn dublinského systému, která vyústila v přijetí nového Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, které vstoupilo v účinnost 1. ledna 2014 (Dublinský systém, 2016).

V souladu s Nařízením Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 je v současnosti každý členský stát EU (a také Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko) povinen určit, který členský stát je příslušný k posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetího státu nebo osobou bez státní příslušnosti na jeho území. Kritéria, podle nichž je určován členský stát příslušný k posouzení žádosti o azyl, se aplikují v pořadí, v jakém jsou v nařízení uvedena, přičemž pro určení příslušného členského státu je rozhodná situace v okamžiku podání první žádosti o azyl (Dublinský systém, 2016).

- **Rodinné vazby:** Příslušný je ten stát, ve kterém se oprávněně zdržuje člen rodiny žadatele o mezinárodní ochranu. Důraz je zvláště kladen na situaci nezletilých žadatelů o mezinárodní ochranu bez doprovodu zákonných zástupců (Dublinský systém, 2016).

- **Vydané vízum či povolení k pobytu:** Příslušný je ten stát, který žadateli vydal povolení k pobytu či vízum (Dublinský systém, 2016).
- **Neoprávněný vstup a pobyt:** Příslušný je ten stát, jehož státní hranici neoprávněně žadatel překročil přicházející ze třetího státu či kde alespoň 5 měsíců neoprávněně pobýval, nelze-li zjistit, jak na území členských států přicestoval (Dublinský systém, 2016).
- **Bezvízový styk:** Příslušný je ten stát, kam žadatel vstoupil a je osvobozen od vízové povinnosti (Dublinský systém, 2016).
- **První podaná žádost o azyl:** Příslušným je ten členský stát, kde žadatel požádal o mezinárodní ochranu poprvé (Dublinský systém, 2016).

Každý členský stát současně může z humanitárních důvodů, na žádost jiného členského státu nebo z vlastního rozhodnutí z jakéhokoli důvodu převzít žadatele o azyl a posoudit jeho žádost o mezinárodní ochranu, i když není příslušný podle výše uvedených kritérií. Povinnost členského státu převzít žadatele zaniká v případě, že jiný členský stát vydal žadateli vízum či povolení k pobytu, a dále v případě, že žadatel prokazatelně vycestoval z území členských států EU na dobu delší, než jsou tři měsíce (Understanding Migration and Asylum in the European Union, 2015).

1.2.2 Česká republika

Migrační a azylovou politiku ČR má na starost za ministerstvo vnitra (dále jen „MV“) Odbor azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“). Některé funkce zde přebírá Policie České republiky (dále jen „PČR“) prostřednictvím Ředitelství služby cizinecké policie (Migrační a azylová politika České republiky, 2014).

Příslušným orgánem 1. stupně rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany je OAMP. Jednotným postupem se rozhodne, zda určitá forma ochrany (azyl nebo doplňková ochrana) má být udělena či nikoliv a také rozhodne o přiznávání či odnímání statusu. Žádost o azyl může cizinec vyslovit písemně nebo ústně na hraničním přechodu, v přijímacím středisku, na oddělení cizinecké policie, v detenčním zařízení (pokud se nejedná o osoby zadržené za účelem návratu na základě readmisní dohody).

Zachytí-li PČR cizince, bez dokladů, s falešnými doklady nebo bez platného povolení k pobytu, zajistí ho a to maximálně na 48 hodin. Jsou mu odebrány otisky prstů, na jejichž základě se PČR snaží ověřit jeho totožnost a zjistit zda podal žádost o azyl v jiném státě či z jakého státu přišel (Často kladené dotazy, 2015).

- **Cizinec podal žádost o azyl v některém ze států EU**, probíhá navrácení na základě Dublinského řízení,
- **cizinec nepodal žádost o azyl v některém ze států EU**, přistupuje se k řešení dle platných mezinárodních smluv tzv. readmisní řízení, pokud se cizinec nerozhodne pro dobrovolný návrat,
- **cizinec nepožádal o azyl a ani požádat nechce**, je ze státu vyhoštěn do země původu,
- **cizinec nepožádal v žádném jiném ze států EU o azyl a chce zažádat v ČR**, je zahájeno azylové řízení (Často kladené dotazy, 2015).

Žádost o mezinárodní ochranu

V ČR je azyl zakotven v čl. 43 Listiny základních práv a svobod. Problematiku udělování azylu v ČR upravuje zákon č. 325/1995 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, který respektuje jak Ženevskou úmluvu tak evropské azylové acquis. Dalšími důležitými zákony jsou zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů (Azyl, migrace a integrace, 2008).

Status mezinárodní ochrany představuje právo osob, které jsou pronásledovány ve své zemi původu, zažádat v České republice o ochranu. Ochrana je udělena buď formou azylu, či ve formě doplňkové ochrany. **Doplňková ochrana** je, na rozdíl od azylu, udělována pouze na dobu určitou po dobu trvání důvodů jejího udělení s možností prodloužení. Právní řád ČR nepracuje s pojmem **uprchlík** podle Ženevských úmluv. Pojem je možné vykládat širěji a bez přímého vztahu k právnímu postavení, tedy jako osobu, která opouští zemi svého původu z důvodů uvedených v Ženevské konvenci. Často bývá nesprávně zaměňován s pojmem migranta obecně (Azyl, migrace a integrace, 2016).

Pojem nelegální migrant je všeobecně cizinec, který vstupuje na území ČR neoprávněně a důvod vstupu může být rozdílný, do této kategorie se může zařadit jak ekonomický migrant, tak uprchlík (Azyl, migrace a integrace, 2016).

O mezinárodní ochranu může požádat každý cizinec bez výjimky. Žadatel musí k podané žádosti odevzdat svůj cestovní doklad. Pokud byla ochrana udělena, doklad OAMP uschová. Žadateli v azylovém zařízení je poskytnuto ubytování, strava, základní hygienické prostředky a kapesné (Azyl, migrace a integrace, 2016).

Azyl může být udělen za účelem sloučení rodiny. Pokud byl cizinci udělen azyl, jeho rodinnému příslušníkovi je udělen také, i když v jeho případě nebude zjištěn důvod pro udělení ochrany. Jedná se o manžela či partnera, dítě mladší 18 let, rodič azylanta mladšího 18 let nebo svobodný sourozenec (Azyl, migrace a integrace, 2016).

Ve správním řízení jsou zjišťovány důvody, které dohnaly cizince k odchodu ze své domoviny a zda cizinec splňuje podmínky pro získání azylu nebo doplňkové ochrany. V rámci řízení jsou s žadateli vedeny jeden či více pohovorů pro zjištění důvodů, které ho vedli k odchodu. Cizinec má právo jednat ve svém mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Žadatel může navrhnout i jiné důkazy, které by podpořily jeho tvrzení. Lhůta pro vydání rozhodnutí je 6 měsíců ode dne, kdy byla podaná žádost o udělení mezinárodní ochrany. Pokud cizinec dostane negativní odpověď, musí opustit území ČR, pokud nepodá proti rozhodnutí žalobu. Pokud jsou jako důvody uvedeny pouze ekonomické důvody, uvádí nesprávné informace o své totožnosti a občanství nebo přichází ze země, které ČR považuje za bezpečné, MV ČR zamítne žádost jako zjevně nedůvodnou v tzv. rychlém řízení, kde je rozhodnuto do 30 dnů (Azyl, migrace a integrace, 2016).

Nejpozději do 72 hodin od zadržení je cizincům provedeno vstupní lékařské vyšetření. Cizinci se odebere krev a moč, popíše se tělesný stav. Navíc se provádí RTG hrudník (plíce, srdce), bakteriologické vyšetření stolice, vyšetření BWR (Bordetova-Wassermannova reakce používaná ke zjišťování pohlavních nemocí) a případné další vyšetření podle požadavku lékaře (Často kladené dotazy, 2015).

Azylová zařízení

ČR rozlišuje několik zařízení:

- **Přijímací středisko** - Letiště Václava Havla a Zastávka u Brna. Zde se ubytovávají nově příchozí žadatelé o azyl, dokud neskončí potřebné základní procedury (otisky prstů, fotografování za účelem ověření totožnosti, lékařská prohlídka, odebrání elektronických komunikačních zařízení a kontrola osobních věcí, pohovor), obvykle setrvávají 3-4 týdny (Cesta uprchlíků českým azylovým systémem, 2015).
- **Pobytové středisko** – Kostelec na Ohří (275), Havířov (43), zařízení pro žadatele o azyl, než schválení azylu nabyde právní moci. Podílí se na úhradě nákladů na stravu a ubytování (mohou svobodně střediska opouštět) nebo mohou využít pobytu v soukromí (Cesta uprchlíků českým azylovým systémem, 2015).
- **Integrační a azylová střediska** – Havířov (108), Předlice (44), Jaroměř (36) a Brno-Židenice (20). Pro uprchlíky, kterým byla přiznána mezinárodní ochrana, požádali o ubytování, které je možné nejdéle na dobu 18 měsíců a azylant si jej platí (Cesta uprchlíků českým azylovým systémem, 2015). Pokud mají tito lidé peněžní prostředky, strhává se jim 112,- za stravu a 130,- za ubytování (Často kladené dotazy, 2015).
- Poslední je **zařízení pro zajištění cizinců** (dále jen „ZZC“) **nazývané také detenční zařízení** nebo záchyt. Nejedná se o zařízení pro žadatele o azyl, ale slouží primárně k zajištění cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o vyhoštění a o zajištění. Jsou to všichni cizinci, kteří se na území ČR dostali v rozporu s legislativou. Celková kapacita detenčních zařízení je 1 030 míst Bělá pod Bezdězem (246 míst), Vyšší Lhoty (544 míst), Drahonice (240 míst). MV je připraveno zřídit dodatečnou kapacitu 300 míst a dalších 300 mobilních míst již bylo vybudováno v bývalé věznici v Poštorné (Situace v oblasti nelegální migrace v ČR, 2015).

1.2.3 Německo

Příslušný orgán pro rozhodování v azylových řízeních je Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky (dále jen „BAMF“, německy Bundesamt für Migration und Flüchtlinge). Od roku 2004 se pravomoci a úkoly v oblasti migrace rozšířily, aby zahrnovaly koordinaci integračních kurzů nebo výzkum o obecných otázkách migrace (Migration nach Deutschland, 2016).

Podání žádosti o azyl

Pokud je migrant nahlášen na hranicích při pokusu o vstup do Německa bez potřebných dokladů, vstup na území mu musí být odepřen pohraniční policií na základě toho, že migrující osoba cestovala přes „bezpečné třetí země“. Pokud okamžité předání do sousedního státu může být provedeno, tomuto přistěhovalci nemusí být nutně dána možnost požádat o azyl (Migration nach Deutschland, 2016).

Nicméně vzhledem k nedávné změně zavedené praxe, žádost o azyl musí být předána odpovědným orgánům, pokud je žadatel o azyl zadržen poté, co překročil hranice. U žadatelů o azyl, kteří dorazí **na mezinárodní letiště** bez potřebných dokladů, je použit „postup letiště“ (v závislosti na tom, zda existují potřebné vybavení na letišti). To znamená, že se rozhoduje ve zrychleném řízení, zda bude povolen vstup na území či nikoli (Migration nach Deutschland, 2016).

Řízení podání žádosti o azyl

Není-li vstup odepřen na hranicích nebo na letišti, začíná normální proces. Žádost musí být podána u BAMF. Podle zákona by měly být žadatelé o azyl ubytováni v počátečních přijímacích střediscích až po dobu šesti měsíců. Kromě toho žadatelé o azyl z „bezpečných zemí původu“, jsou povinni zůstat v počátečních přijímacích střediscích po celou dobu trvání azylového řízení. Počáteční přijímací střediska jsou obvykle umístěna ve stejných prostorách jako pobočka BAMF. Po počátečním období recepce, žadatelé o azyl jsou obvykle posláni do místních ubytovacích středisek, kde

mají zůstat po zbývající dobu jejich řízení. Po nastartování azylového řízení BAMF musí rozhodnout, zda žadatel o azyl má nárok na (Migration nach Deutschland, 2016):

- Ústavní azyl (omezeno na lidi, pronásledované z politických důvodů),
- statut uprchlíka (podle Úmluvy o uprchlících z roku 1951 a kvalifikační směrnice),
- jiné formy ochrany (Migration nach Deutschland, 2016).

Pod jiné formy ochrany patří doplňková ochrana. Navíc je zde také národní status ochrany pro osoby ohrožené „podstatné a konkrétní ohrožení života a zdraví nebo svobody“. V zásadě tento druhý stav se může vztahovat na jakoukoli takovou hrozbu, včetně rizik pocházejících ze špatného zdravotního stavu nebo z bídy, ale judikatura zúžila oblast působnosti tohoto ustanovení na případy „extrémního rizika“, tedy případy, ve kterých by žadatel po návratu čelil „jisté smrti nebo nejzávažnější újmě“ (Migration nach Deutschland, 2016).

Zákon nestanovuje lhůtu pro vydání rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu. Pokud se ale nerozhodne do šesti měsíců, musí informovat žadatele o azyl o tom, kdy je pravděpodobné, že rozhodne. Podle německé vlády, průměrná doba azylového řízení až do právně závazného rozhodnutí, byla v roce 2015 11 měsíců. Délka řízení se odvíjí od občanství uprchlíka, který o ochranu žádá. V řízení se vždy vede s každým azylantem rozhovor. Písemné postupy, ve kterých je rozhovor vynechán, se pravidelně konají pro skupiny žadatelů o azyl s dobrými vyhlídkami na uznání azylu. V roce 2015 se jednalo o Syřany a eritrejské státní příslušníky a příslušníky etnických menšin (křesťané, Mandeans a Jezíkové) z Iráku. Žadatelům z těchto skupin může být udělen status uprchlíka na základě dotazníku (Migration nach Deutschland, 2016).

V září 2015, ještě předtím, než Albánie, Kosovo a Černá Hora byly oficiálně přidány do seznamu bezpečných zemí původu, Bavorsko zřídilo dvě přijímací centra a střediska jen pro žadatele o azyl z těchto zemí. S účinností od 24. října 2015 žadatelé o azyl z bezpečných zemí původu, jsou povinni zůstat v počátečních přijímacích střediscích po celou dobu trvání svých postupů. Na seznamu bezpečných zemí v Německu je Ghana; Senegal; Srbsko; Makedonie; Bosna a Hercegovina, Albánie, Kosovo, Černá Hora (Migration nach Deutschland, 2016).

Osoby se statusem uprchlíka nejprve obdrží povolení k pobytu na tři roky. Na konci těchto tří let se zkoumá, zda existují důvody pro případné odebrání statutu (například změna politické situace v zemi původu). Nejsou-li zjištěny důvody pro odejmutí povolení k přechodnému pobytu je převeden na povolení k trvalému pobytu. Osoby s azylem nebo statusem uprchlíka mají stejný status jako němečtí občané v rámci systému sociálního pojištění. **Mají neomezený přístup na trh práce, mají nárok na sociální péči a integrační pomoci, včetně jazykových kurzů.** Rodinným příslušníkům (manžel nebo děti) je automaticky přiznán stejný status, pokud jsou již v Německu (Migration nach Deutschland, 2016).

Na konci ledna 2014 Německo oznámilo zpřísnění imigračních pravidel. Slučování rodin nebude možné po dva roky, to se týká hlavně Syřanů, kterých přišlo za rok 2015 nejvíce. Také se přijala nová reforma týkající se žadatelů, kteří spáchali trestní čin. Dříve se deportace vztahovala jen k těm, kteří byli bezpodmínečně odsouzeni k trestům vyšším než 2 roky. Úprava zákona je přísnější v tom, že bude stačit podmíněčné odsouzení žadatele v délce vyšší než 1 rok (Polák a Nečásková, 2016).

Odvolání proti zamítnutí žádosti o azyl musí být předložena správnímu soudu. Příslušný správní soud je ten s regionální působností bydliště žadatele o azyl. Odvolání obvykle musí mít odkladný účinek, není-li žádost zamítnuta jako „zjevně neopodstatněná“ nebo jako „nepřípustná“ (např. v dublinských případech). V těchto případech mohou žadatelé požádat soud o obnovu odkladného účinku, ale mají jen jeden týden na předložení potřebné žádosti, která musí být odůvodněna. Pokud soud žádost znovu zamítne, tak azylový proces většinou končí. Další odvolání je možné pouze za výjimečných okolností, např. v případě, že případ má zásadní význam nebo pokud rozhodnutí správního soudu porušuje základní principy práva (Migration nach Deutschland, 2016).

Německo rozlišuje tato azylová zařízení:

- Přijímací středisko – zde zůstanou až 6 týdnů, ale maximálně 3 měsíce, mají omezen pohyb na určité území a zajištěné stravování, oblečení, přístřeší a příspěvek pro dospělého je 143 EUR za měsíc,

- ubytovací zařízení – ubytování zajišťuje úřad nebo si může žadatel získat povolení pro soukromé ubytování, získají dávky a kapesné ve výši 287 – 359 EUR (Reiman a Kämper, 2015).

1.2.4 Schengenský prostor

V roce 1985 byly položeny první základy Schengenské dohody, která znamenala vznik prostoru bez hranic a 4 základní svobody volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu, důraz byl ale kladen i na zavedení účinných kontrol na vnějších hranicích. **Schengenská prováděcí úmluva** byla znovu potvrzena v roce 1990, ale naplněna v praxi a podepsána byla až o 5 let později, protože změna vyžadovala náročnou přípravu (Machotková, 2014).

Byla zavedena opatření, která tvořila právní předpisy tzv. schengenské *acquis*. Země tak musejí spolupracovat a dodržovat pravidla v oblasti ochrany vnějších hranic, policejní a justiční spolupráci, vízové a konzulární spolupráci, ochraně osobních údajů a spolupracovat se Schengenským informačním systémem (Machotková, 2014). Také „...stanovila poměrně podrobná pravidla pro určování smluvního státu, který je příslušný k posouzení žádosti o udělení azylu podané na území těchto států“ (Dublinský systém, 2016). Ještě v témže roce 1990 byla přijata kvůli zvýšeným přílivům žadatelů o azyl **Úmluva o posouzení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v některém z členských států Evropských společenství** (tzv. Dublinská úmluva) (Dublinský systém, 2016). Žádostí o azyl se ve smyslu Schengenské prováděcí úmluvy článku 1 myslí „žádost podaná cizincem písemně, ústně nebo jiným způsobem na vnější hranici nebo na území smluvní strany s cílem získat postavení uprchlíka podle Ženevské úmluvy... s cílem získat v tomto postavení právo pobytu“ (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006).

V článku 30 se určuje, která strana je příslušná k projednání, v roce 2003 byl tento článek *de facto* nahrazen Dublinskou úmluvou (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006).

Vízová a konzulární politika je nástroj, kterým EU reguluje příliv osob v rámci EU, ale i mezi dalšími státy mimo Schengenský prostor. Státy tuto vízovou politiku harmonizovali a to např. jednotným seznamem, kde jsou zapsány země, jejíž občané potřebují pro vstup na území EU vízum – tzv. **černý seznam** nebo ho nepotřebují tzv. bílý seznam. Také platí, že vízum je platné ve všech zemích schengenského prostoru a to na 3 měsíce, pokud se jedná o krátkodobý pobyt. Suverenita států zůstává v rozhodování např. o trvalém pobytu a podmínkách pro získání občanství (Machotková, 2014).

Běžný občan pocítil změnu po Schengenské prováděcí úmluvě jen ve skončení prokazování se pasem na vnitřních hranicích. Musela se tedy zavést bezpečnostní opatření pro to, aby otevřené hranice neměly negativní dopad na vnitřní bezpečnost (Machotková, 2014).

Ochrana vnějších hranic EU je zájmem nejen členských států, které kontroly provádí, ale všech členských stát, protože ty dnes již zrušily kontrolu na vnitřních hranicích. Společná ochrana napomáhá v boji proti nelegální migraci, obchodování s lidmi atd.. Agentura **Frontex** je Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU. Provádí analýzu rizik, odbornou přípravu pro pohraniční strážce nebo rozvoj ve výzkumu související s kontrolou a ostrahou vnějších hranic. Frontex disponuje pouze prostředky jednotlivých členských států, které koordinuje ve společných operacích (Machotková, 2014). Přístup k území EU může být letecky, po souši nebo po moři. Cílem operací na moři při ostraze hranic je nejen podpora respektování lidských práv a práv uprchlíků, ale i dodržování mezinárodního práva na moři. Aktivita na volném moři jsou upraveny Úmluvou OSN o mořském právu, jakož i Bezpečnosti lidského života na moři (SOLAS) a Letecká pátrací a záchranná služba (SAR). Tyto nástroje obsahují **povinnost poskytnout pomoc a záchranu osobám v tísni na moři**. Lodní kapitán má dále povinnost zachráněné dopravit na bezpečné místo. V této souvislosti je jednou z nejkontroverznějších otázek, kde vylodit zachráněné. Podle právních předpisů EU, článek 12, ve spojení s články 3 a 3a Schengenského hraničního kodexu, při **správě hranic se musí dodržovat zásada**

nenavracení (Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration, 2014).

Vzhledem ke složitosti problému EU podnikla kroky, aby pomohla s operacemi na moři agentuře Frontex (Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration, 2014).

Schengenský hraniční kodex stanovil pravidla pro přeshraniční pohyb osob. Pro překračování vnějších hranic platí, že překročení hranic je možné pouze na hraničním přechodu a ve stanovenou provozní dobu. Občané EU podléhají minimální kontrole, zatímco občané mimo EU podléhají důkladným kontrolám, včetně jejich ověření ve vízovém informačním systému. Pokud nespĺňují podmínky pro vstup, lze jim vstup odepřít, pokud neplatí zvláštní ustanovení (např. mezinárodní ochrana) (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006).

Země EU zajistí personálně i pomocí prostředků účinnou, vysokou a jednotnou ochranu vnějších hranic, kterou operativně řídí agentura FRONTEX (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006).

Vnitřní hranice lze překročit kdekoli, aniž by se provedla hraniční kontrola osob. *„V případě závažné hrozby pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost mohou tyto země výjimečně znovu zavést ochranu hranic na svých vnitřních hranicích po dobu **nepřesahující 30 dní** (s možností prodloužení podle podmínek stanovených v kodexu) nebo po předvídatelnou dobu trvání závažné hrozby. Toto řešení by se mělo vnímat jako východisko z nouze. Pokud se má ochrana hranic znovu zavést, je nutné bez prodlení informovat ostatní země EU, které jsou součástí schengenského prostoru, a Evropskou komisi s ohledem na možné konzultace. Informovat je třeba i Radu a Evropský parlament“* (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006).

2 Výzkumná otázka a metodika výzkumu

2.1 Výzkumná otázka

Je strategie České republiky z hlediska přijímání uprchlíků perspektivní?

2.2 Metodika výzkumu

Pro zpracování současného stavu diplomové práce byla použita rešerše odborné literatury zabývající se bezpečnostní situací v euroatlantickém prostoru a okolí, migrační a azylovou politikou. Z teoretických explanačních metod byla použita metoda analýzy a to při rozboru vlastností, vztahů a faktů pro odlišení podstatných a nepodstatných informací. Uceleného obrazu současného stavu migrační problematiky bylo dosaženo syntézou, tedy pospojováním získaných poznatků a vyvozením obecného závěru pomocí indukce. Pro práci byla použita zejména zahraniční literatura, která je flexibilnější v reakci na rychlý vývoj migrační krize a bezpečnosti v Evropě.

Sběr dat pro praktickou část práce probíhal kontaktní formou za použití empirických metod pozorování a interview. Pro srovnání migračních politik byla pro případovou studii vybrána Spolková republika Německo, konkrétně její největší spolková země Bavorsko, která se potýká s nejvyšším počtem žádostí pro udělení azylu a tvoří polovinu hranic ČR s Německem.

Pozorování byli žadatelé o azyl z azylového zařízení, které bylo zřízeno soukromou osobou 5. května 2016 v rámci pobídky města Goldbach, kde se také ubytovna nachází. S majiteli byl navázán kontakt v dubnu roku 2015 a byl sledován celý proces od přípravy k zahájení činnosti, čekání na první ubytovatele, jejich výběr, umístění azylantů a jejich následnou integraci až po dobrovolný či nedobrovolný odchod některých z nich. Kapacita byla původně vytvořena pro 10 žadatelů, ale s rostoucí poptávkou po ubytovacích zařízeních tohoto typu byla 27. ledna 2016 rozšířena na konečné číslo 20. Významnou národnostní složku obyvatel domu tvoří občané Iráku a Sýrie, v menšině jsou ubytováni občané Etiopie. Kvůli jazykové bariéře probíhala komunikace s azylanty složitě.

Většina azylantů má velmi omezenou anglickou a německou slovní zásobu a jen málo z nich je schopno plynule konverzovat v angličtině. Někdy byl k dispozici dobrovolník, který ovládal turecký jazyk, jímž disponovali někteří občané Iráku a komunikace se tak stala jednodušší. Pozorování na místě probíhalo od 29. června do 28. srpna 2015. Po ukončení kontaktní formy výzkumu, byla získávána další data již jen zprostředkovaně. Interview se azylanti podrobili za příslibu jejich anonymity, pro odlišení národností bude použito označení podle tabulky 2. Pro případ oddělení jednotlivců se za písmenem uvedl malý číselný index a jejich informace byly označeny kurzívou.

Tabulka 2 Označení žadatelů o azyl pro potřeby této práce

Označení	Občanství
S	Sýrie
I	Irák
E	Etiopie

Zdroj: vlastní výzkum

Azylový dům pro matky s dětmi ve městě Salzweg, nedaleko pohraničního města Pasov, byl navštíven 17. září 2015 v rámci exkurze domluvené Teologickou fakultou Jihočeské univerzity. Součástí této exkurze byla prohlídka domu, po které následovala přednáška a diskuze s jejím majitelem, místními dobrovolnicemi. Ty pomáhají azylantům získat jazykové dovednosti a orientovat se v jejich právech a povinnostech.

V ČR není veřejnosti přístupná komunikace s čekateli pro udělení azylu či osobami nacházejícími se v detenčních zařízeních, komparace tedy probíhala použitím elektronických zdrojů či návštěvami panelových diskuzích, které informují o migrační krizi v ČR. Dne 9. června 2015 byly získány informace z panelové diskuze v Praze na téma „Středomoří a migrační kvóty“, pořádané Institutem pro politiku a společnost. K tématu se vyjadřovali poslanci Ivan Gabal a Martin Sedlář, bývalý senátor, ekonom a politik Edvard Outrata, ředitel Občanského institutu Roman Joch, ředitel think-tanku Evropské hodnoty Radko Hokovský, ředitelka Mezinárodní organizace pro migraci v Praze Lucie Sládková a ředitel Odboru azylové a migrační politiky MV ČR Tomáš Haišman.

Institut také organizoval další navštívenou panelovou diskuzi dne 26. října 2015 také na téma „Přistěhovalectví s hlavním důrazem na současnou krizi“, jako hosté byli znovu pozváni Lucie Sládková a Edvard Outrata, mezi dalšími hosty byla koordinátorka Programu migrace Člověk v tísni Hana Daňková, novinář MF Dnes Luboš Palata a ředitel Střediska empirických výzkumů Jan Hartl.

Dne 25. února 2016 proběhla v Českém Krumlově přednáška pořádaná odborem cizinecké policie Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, vedená poručíkem Bc. Petrem Hlaváčkem, na téma „Nelegální migrace očima jihočeské cizinecké policie.“ V rámci diskuze byly zjištěny další informace a podklady pro zpracování této práce. Pro více informací z českého azylového prostředí byla od září 2016 sledována aktivita českého nadačního fondu Generace 21. Cílem této organizace bylo přesídlení vybraných křesťanských uprchlíků do ČR a jejich následná integrace za pomoci hostitelských rodin.

Informace a materiály získané z přednášek jsou ocitovány jen jménem autora bez uvedení roku a to např. následovně: *„Je rozdíl mezi azylantem a imigrantem. Mezi někým kdo utíká od situace, ve které mu hrozí ohrožení života nebo ohrožení značné části jeho existence a na druhé straně někoho, kdo racionálně chce přijet do Evropy, protože se tam žije líp“* (Outrata).

3 Výsledky

3.1 Uprchlická a migrační krize 2015

Na panelové diskusi v červnu roku 2015 přiblížil Ivan Gabal situaci uprchlíků vysídlených Islámským státem. *„Jedná se o miliony lidí, kteří žijí v improvizovaných stanech, které složí z toho, co mají po ruce. A v desetitisícových táborech nefungují žádná bezpečnostní opatření, chybí potraviny a hlavně voda. Z násilnění se blíží desetitisícům a to i děti ve věku od 8-10 let. To není naše krize, to se nás netýká. Ale je to problém časového posunu. My ten problém zatím nemáme. Ten problém má Evropa a několik let se kumuloval a má výrazný válečný charakter.“* S ním souhlasí i Radek Hokovský, který hlavní jádro problému vidí *„v existenci a chaosu v okolí Evropy, který je charakterizován existencí válečných násilných konfliktů, bídou a i koneckonců i přelidněním a to se týká zejména Afriky. Čísla, o kterých dnes mluvíme, příští rok, za deset, dvacet, třicet let budou mít diametrálně rozlišný charakter.“* Podle Gabala *„jsme samozřejmě měli informace o „Islámském státu“, o problému Ukrajiny i o problémech v severní Africe. Ale chyběly reakce.“*

Ke konfliktu na Ukrajině se vyjadřuje Tomáš Haišman *„Na Ukrajině je 1 300 000 vnitřně vysídlených. Ve chvílích, kdy nebudou Ukrajinci schopni platit ty elementární sociální dávky, které ještě teď platí, tak ten milion a půl, co se přesunul z východu k západní hranici, přejde. Protože oni budou mít hlad a ten stát se o ně nepostará, protože nemá šanci.“*

Pro všechny sledované žadatele o azyl byl důvodem k odchodu ze své domoviny válečný konflikt. Žadatel „E“ byl v Etiopii zástupcem Omarského etnika, která tvoří zhruba 40 % obyvatelstva této multietnické země a z náboženského hlediska se řadí k vyznavačům sunnitského Islámu. **Násilí proti tomuto etniku ze strany vládnoucích křesťanů, byly důvodem pro jeho odchod ze země.**

Migranti „I“ a „S“ vyprávěli příběhy o terorech, které v zemi zažili. Bombové útoky byly na denním pořádku a vidět mrtvá těla nebyla o nic menší denní rutina. Jeden

ze žadatelů „S“ vyprávěl zážitek, kdy 17 vojáků „Islámského státu“ obsadilo město, které bránilo více jak tisíc vojáků. Situace v Sýrii pro něj byla a je politicky zmanipulovaná, překvapením pro něj byly nepravdivé zprávy médií, které v Evropě sleduje. Ty se značně liší od informací, které dostává od svých příbuzných přímo ze Sýrie. *„Když píšou, že lokalita pod vládou „Islámského státu“ byla úspěšně bombardován nálety, tak mi z domova dávají zprávy, že tato lokalita, už byla dávno opuštěná a nálety jsou na města, kde už nikdo není... nebo bombardovali civilní obyvatelstvo Sýrie, třeba školu.“*

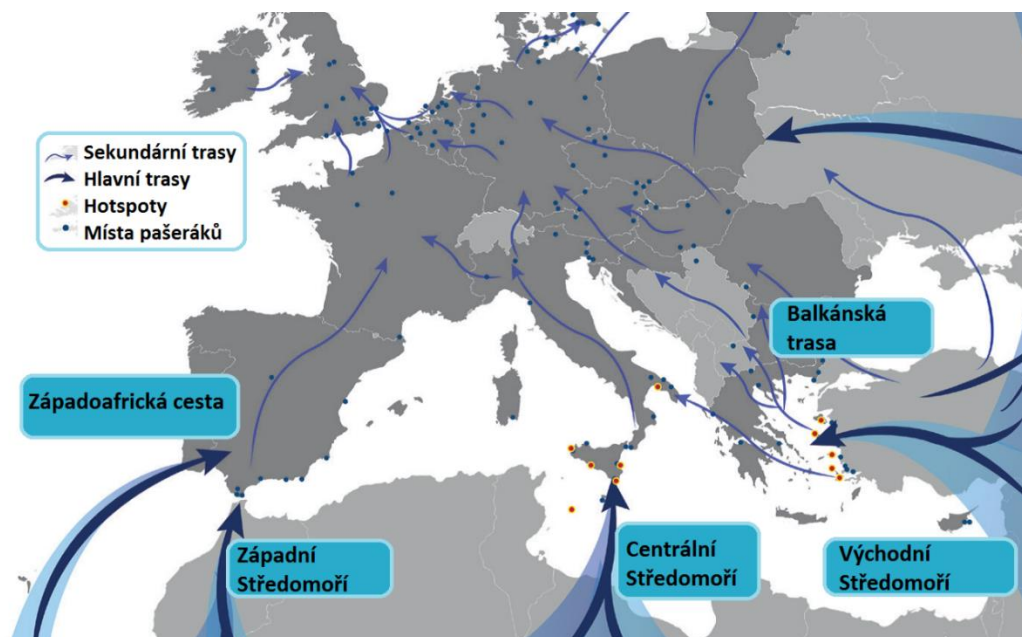
Schengenský prostor

Agentura Frontex ve FRAN Quarterly (2016) uvádí, že na Řecké a Italské břehy se v průběhu roku 2015 dostalo více jak milion nelegálních migrantů. Tato skutečnost také znamená, že pašeráci si přišli na více **jak 4 miliony EUR**, které jim migranti za cestu do Evropy zaplatili. Podle Townsenda (2015) si pašeráci v srpnu účtovali za 25 minut jízdy z tureckého Bodrum na Řecký ostrov 740 EUR až 1 000 EUR a vyjížděli každou noc. Jednalo se většinou o Syřany střední třídy, kteří byli připraveni na to, že cesta do Německa je bude stát 3 až 4 tisíce EUR a pokud jejich cílovou zemí bude Spojené království, cena vzroste na 10 až 12 tisíc EUR.

Tomáš Haišman v rámci debaty poukazoval na selhání a nepřipravenost Řecka a Itálie v ochraně vnějších hranic a dával je do souvislosti s připraveností ČR. *„Od roku 1998 jsme museli jako ČR podstupovat předstupní jednání a zásadní reorientaci téměř všeho, co v migrační oblasti bylo. V roce 1999 bylo na německé hranici zachyceno 50-60 tisíc migrantů ročně. Východní hranice byla odkrytá, protože jsme byli rozdělený stát a nikdo nepřemýšlel o tom, že tu hranici jednou budeme potřebovat kvůli splnění některých povinností. Nás to stálo přes 2,5 miliardy korun.“* Dále uvádí, že většina těchto opatření po vstupu do EU a zejména po zavedení Schengenu byla suspendována. *„Itálie vstupovala do EU v roce 1981 a Řecko v roce 1993. Ještě před 3 lety v Řecku na 50 tisíc žadatelů ... připadal 1 azylový úředník. To znamená, že neexistovala žádná infrastruktura. ...Oni to dělat nechtějí, protože to pro ně není výhodné. Za to, když se podíváte na rozdělování všech evropských peněz, které byly určeny na boj s nelegální*

migraci a ochranu vnějších hranic, tak to pohltily tyto dva státy,... To je základní východisko, že nějaký stát pominul své zásadní a dohromady dohodnuté komunitární povinnosti a vytvořil situaci, která je“ (Haisman).

Přes Řecko a Itálii vedly v roce 2015 dvě hlavní migrační klíčové trasy (obrázek 2). V první polovině roku byla nejvíce využívaná trasa přes **Afriku a Centrální Středomoří** a s největším migračním nátlakem se v této době potýkala Itálie. (Migrant smuggling in the EU, 2016). Trend polevil po půl roce, co v moři při cestě z Libye (Afrika) do Lampedousy (Itálie) našlo smrt 1 600 migrantů. Jedná o trasu s nejvyšším množstvím mrtvých a pohřešovaných. V letech 2010-2014 zemřelo nebo zmizelo více jak 22 000 lidí, kterých se pokoušelo dostat do Evropy (Townsend, 2015).

Obrázek 2 Trasy nelegální migrace

Zdroj: vlastní výzkum

V druhé polovině roku se pozornost migrantů obrátila k Řecku. Zde byla využívána **Balkánská trasa společně s Východním středomořím**, ta vedla přes Turecko, Řecko, Makedonii, Srbsko, Chorvatsko, Slovinsko a Maďarsko (Migrant smuggling in the EU, 2016). Většina migrantů pocházela ze Sýrie a Afghánistánu. Využití dalších migračních tras (obrázek 2) bylo značně menší. Cestu **západním Středomořím**, na

hranicích Španělska s Marokem, si k nelegálnímu přechodu do Schengenského prostoru vybralo jen 0,2 % migrantů, nejčastěji pocházejících z Guinei, Alžírsko a Maroka. Cestu východním a západním Středomořím bylo možné podniknout jak po souši, tak po moři. V případě západního Středomoří pohyb po souši tvořil 29,9 %, zatímco východním Středomořím se po souši pohybovalo jen 1,4 % migrantů (FRAN Quarterly, 2016).

Tabulka 3 Počet nelegálních přechodů Schengenské hranice

Rok 2015	Q1	Q2	Q3	Q4	Celkem	%
Sýrie	12 329	52 920	306 413	222 397	594 059	32,6
Afghánistán	6 862	31 022	92 216	137 385	267 485	14,7
Irák	1 561	5 321	23 799	70 604	101 285	5,6
Irán	251	737	3 538	20 147	24 673	1,4
Maroko	377	987	2 410	9 336	13 110	0,7
Somálsko	1 664	6 477	5 092	4 461	17 694	1,0
Nigérie	1 088	8 046	10 189	4 286	23 609	1,3
Palestina	576	1 899	2 208	4 260	8 943	0,5
Neurčeno	102	232	91 119	464 979	556 432	30,5
Ostatní	34 807	52 137	57 045	27 744	171 733	9,4
Celkem	60 680	167 827	615 492	978 338	1 822 337	100

Zdroj: *FRAN Quarterly: Quarter 4 October-December 2015* [online]. 2016. Warsaw: FRONTEX [cit. 2016-03-28]. ISSN 2363-0566. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q4_2015.pdf

Agentura Frontex v dokumentu *FRAN Quarterly* (2016) uvedla, že **za rok 2015 překročilo nelegálně hranici Schengenského prostoru skoro 2 milionu migrantů**. Tabulka 3 rozlišuje tyto počty v průběhu roku podle státní příslušnosti (Q1 označuje měsíce leden až březen, Q2 duben až červen, Q3 červenec až září, Q4 říjen až prosinec). Z tabulky 3 vyplývá, že nejvíce migrantů s počtem bez mála 600 tisíc (32 %) překračujících Schengenské hranice pocházelo ze Sýrie. **Druhé místo obsadili cizinci bez státní příslušnosti (30 %)**. Cizince bez dokladů bylo možné na začátku roku spočítat ve stovkách, ale v posledním kvartále roku 2015 tuto skupinu tvořilo téměř půl milionu lidí. Největší nárůst nelegální migrace do EU byl zapsán na přelomu podzimu a zimy, přičemž v zimních měsících se naopak očekávalo výrazné oslabení tohoto proudu. To ale neznamenalo, že se proud v zimních měsících zmírnil. Průměrně **denně hranici překročilo 5 062 lidí**.

Dne 24. srpna 2016 se uskutečnila schůzka německé kancléřky Andrei Merkelové a francouzského prezidenta François Hollanda k řešení migrační krize. Tématem bylo vytvoření nového pružnějšího systému společné azylové a migrační politiky. Merkelová mimo jiné **deklarovala, že Německo přijme všechny Syrské uprchlíky, kteří v Německu požádají o azyl, nehledě na Dublinský systém.** Rakouský ministr zahraničí Sebastian Kurz reagoval „*Balkán je přeplněný a situaci stejně už neovládá. Dublinský systém nefunguje špatně, ale vlastně nefunguje už vůbec*“ (Hall, 2015).

V důsledku nefunkční ochrany vnějších hranic se v několika případech přistoupilo k **dočasnému znovuzavedení ochrany vnitřních hranic** nebo k jiným alternativním způsobům s cílem migraci usměrnit. Maďarská vláda dne 17. června 2015 ohlásila začátek stavby 4 m vysokého a 175 km dlouhého plotu na jižní hranici se Srbskem. EU i celý zbytek světa reagovali na tuto skutečnost velmi negativně a naléhali na Maďarsko, aby situaci řešilo jiným způsobem. Stavba plotu byla dokončena na konci srpna (Townsend, 2015). Kumulování běženců v místech před ploty vedlo ke stavění dalších plotů i v jiných zemích, jako Slovinsko, Makedonie či Slovensko. Dokonce i Rakousko, které zaujímalo pozici orientovanou pro uprchlíky, se v říjnu rozhodlo ke stavbě 4 km dlouhého plotu, jehož cílem ale nebylo proud zastavit, nýbrž ho korigovat (Už i Rakousko staví plot, 2015).

Ke znovuzavedení vnitřních hranic z důvodu migrační krize se **jako první rozhodlo Německo. To zavedlo kontroly 13. 9. 2015**, které byly několikrát prodlužovány a budou trvat až do **13. 5. 2016**. Po několika dnech reagovalo **Rakousko**, které zavedlo hranice od **16. 9. 2015**. Stejně jako Německo dále prodlužovalo tato opatření a datum ukončení je ohlášen na **16. 5. 2016**. Dne 12. 11. 2015 Švédsko pod tlakem sekundárního pohybu nelegálních migrantů zavedlo kontroly s plánovaným ukončením dne **8. 5. 2016**. O pár dní později bylo přijato stejné opatření ze sousedního Norska. Dánsko původně plánovalo zavedení kontrol jen na měsíc od 4. 1. 2016, ale po prodloužení kontrol jmenovaných severských států se rozhodlo pro ukončení až dne 3. 5. 2016 (Member States' notifications of the temporary reintroduction of border control at internal borders, 2016).

Hraniční kontroly mezi Německem a Rakouskem neměly a nemají za cíl migraci zastavit, nýbrž ji kontrolovat. Mezi Bavorskem a Rakouskem se uskutečňuje předávání migrantů na 5 hraničních přechodech, kde vznikla předávací a kontrolní stanoviště. Sem jsou sváženi migranti od slovinských a maďarských hranic, pak jsou předáni do Německa, kde buď požádají o azyl anebo jsou vráceni zpět do Rakouska. Hlavní registrační centrum pro soz migrantů v Bavorsku je v Pasově nad budovou hlavního nádraží. Práce německé policie je pouze na úrovni zajištění bezpečnosti státu, jakékoli další procedury po převezení migrantů do registračního centra jsou zajišťovány jinými úřady nebo humanitárními a neziskovými organizacemi. Zatímco v ČR je za většinu procesu s nelegálními migranty a žadateli o azyl zodpovědná PČR (Hlaváček).

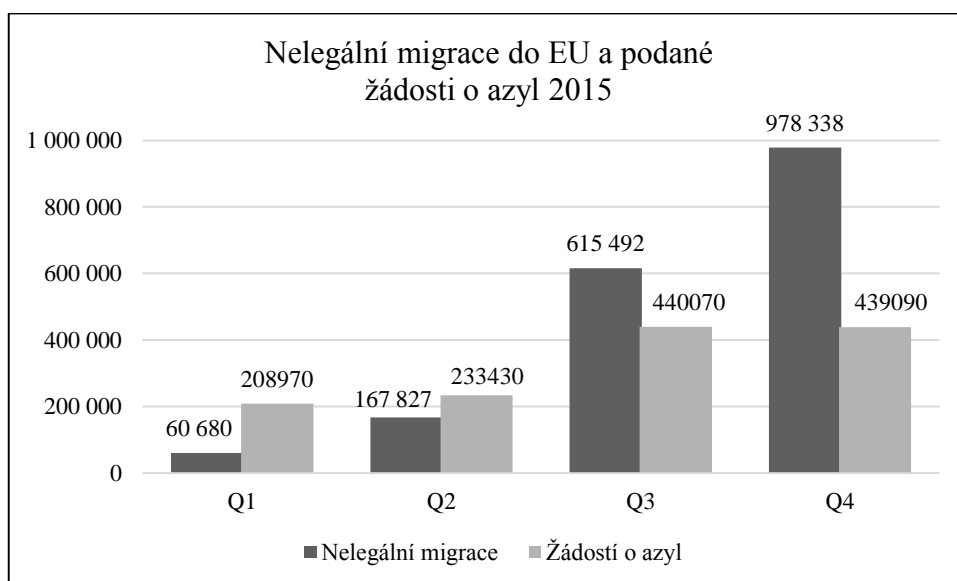
Rakousko oznámilo, že od dne 17. 2. 2016 pustí denně přes hranice maximálně 3 200 migrantů a to buď ty, kteří chtějí pokračovat dál v cestě do Německa nebo ty, kteří mají zájem o azyl v Rakousku (limit je stanoven na 80 denně). V roce 2016 Rakousko udělí maximálně 37 500 azylů, přičemž v roce 2015 požádalo o azyl 90 000 uprchlíků. Okamžitá reakce přišla z Makedonie, Slovinska, Chorvatska, a Srbska. Tyto země omezily tranzit migrantů přes své území v průměru na 580 uprchlíků denně. Navíc oznámily, že dále budou pouštět jen běžence, kteří mají zájem požádat o azyl v Německu nebo Rakousku a jsou občané Sýrie, Iráku či Afghánistánu (Bavorsko se chystá přivřít hranici s Rakouskem, 2016). Německo od začátku krize jakékoli limity odmítá a považuje je za nehumánní a protiprávní (Makedonie zcela uzavřela hranice pro uprchlíky, Maďarsko posiluje hlídky, 2016).

V trochu jiné pozici byla Francie, která zavedla hraniční kontroly v pátek 13. 11. 2016 na dobu několika měsíců, v reakci na **teroristické útoky v Paříži** (Member States' notifications of the temporary reintroduction of border control at internal borders, 2016). ČR sice posílila plošné kontroly na hranicích s Rakouskem, ale ty nejsou náhradou stálé hraniční kontroly (Hlaváček).

Pokud by nedostatky ochrany vnějších hranic přetrvávaly i po 12. květnu 2016, Komise je připravena předložit návrh jednotného přístupu EU k ochraně vnitřních hranic (Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě - Plán návratu k Schengenu č. COM/2016/0120).

Žádosti o mezinárodní ochranu

Ze statistiky Eurostatu vyplývá, že v průběhu roku 2015 o azyl v EU požádalo 1 321 560 cizinců. Na obrázku 3 je pomocí grafu znázorněn nárůst počtu žádostí o mezinárodní ochranu v EU během roku 2015 v porovnání s růstem nelegální migrace do Schengenského prostoru. V první čtvrtině roku 2015 přišlo nelegálně 60 680 cizinců, ačkoli v celé EU bylo v tomto období registrováno 208 970 žádostí o mezinárodní ochranu. Jednalo se tedy především o nové žádosti cizinců, kteří přišli v roce 2014 nebo o žádosti opakované. Situace eskalovala ve třetím kvartále, kdy v těchto měsících bylo přijato přes 440 070 žádostí. Nicméně migrační vlna zastavena nebyla a naopak převýšila počet žádostí o 29 %. Průměrně bylo v EU přijato 110 130 žádostí o azyl měsíčně, zatímco za stejný časový úsek průměrně přišlo 151 861 nelegálních migrantů. Je třeba upozornit, že žádosti o azyl mohou být duplicitní a graf tuto duplicitu zahrnuje.

Obrázek 3 Graf nelegální migrace do EU a podaných žádosti o azyl v roce 2015

Zdroj: Asylum quarterly report: Statistics explained. 2016. Eurostat [online]. Lucemburk: Eurostat [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report

K rozdílu mezi počtem podaných žádostí a počtem nelegálních migrantů v EU se vyjádřil Radko Hokovský „170 000 tisíc lidí v minulém roce (2014) nelegálně překročilo hranice při vstupu do Itálie, nicméně v Itálii požádalo o azyl jen 70 tisíc lidí.“

To defakto znamená, že zhruba 100 000 lidí z té Itálie v minulém roce prostě odešlo a o azyl si zažádalo až v Německu.“

V ČR za rok 2015 o mezinárodní ochranu zažádalo 1 515 cizinců (tabulka 4) a to netvoří ani 1 % z celkového počtu žádostí podaných v EU. Více jak 1/3 cizinců zažádala o azyl v Německu, dále pak v Maďarsku a Švédsku. Nicméně v Německu bylo o mezinárodní ochraně pozitivně rozhodnuto jen ve 31,1 % případech a to jsou téměř stejné statistiky jako v ČR (30,4 %). Rozdíl je v tom, že ČR byla schopna vydat rozhodnutí v 88 % případech, zatímco Německo se vyjádřilo pouze k 52,3 %. To znamená, že téměř polovina žadatelů v Německu nedostala žádné rozhodnutí a čeká na něj i v roce 2016. Maďarsko udělilo azyl jen 545 (0,3 %) cizincům z celkového počtu 177 135 žádostí a to je nejmenší podíl ze všech členských států EU.

Maďarsko stihlo rozhodnout jen v 1,9 % všech případů, na rozdíl od dalšího hraničního státu Itálie, která stihla vyřešit 84,8 % všech žádostí, ačkoli jen na 35,2 % bylo odpovězeno kladně.

Tabulka 4 Počet žádostí o azyl a pozitivních rozhodnutí za rok 2015

Země	Žádosti o azyl		Rozhodnutí v první instanci			
	Celkem	Podíl v EU	Celkový počet a jeho podíl ku žádostem		Pozitivní roz. a jeho podíl v porovnání s počtem žádostí	
EU	1321560	100	592845	44,9	333350	25,2
Německo	476510	36,1	249280	52,3	148215	31,1
Maďarsko	177135	13,4	3420	1,9	545	0,3
Švédsko	162450	12,3	44590	27,4	34470	21,2
Itálie	84085	6,4	71345	84,8	29630	35,2
Řecko	13205	1,0	9640	73	5875	44,5
ČR	1515	0,1	1335	88,1	460	30,4

Zdroj: vlastní výzkum

Malý počet žádostí v ČR podle Lucie Sládkové má jasný důvod. „ČR leží na migračním trendu východ západ, nikdy jih sever, všechny skupiny co přichází přes Středozemní moře zde nemají žádné příbuzné, žádné vazby, žádnou tzv. diasporu“ (Sládková).

V tabulce 5 jsou uvedeny finanční nabídky pro žadatele o azyl v přijímacím zařízení a pro cizince, kterým byl již azyl udělen. Je nutno připomenout, že po udělení azylu získávají cizinci stejná práva jako občané země (vzdělání, zaměstnání, sociální dávky, zdravotnictví), která azyl udělila. Výjimkou je volební právo, kterého jsou zbaveni.

Tabulka 5 Kapesné žadatelů o azyl v Evropských zemí

Stát	Přijímací zařízení	Azylant na měsíc
Německo	143 EUR + jídlo	400 EUR
Švédsko	77 EUR	248 EUR
Itálie	75 EUR	-
Maďarsko	20 EUR	296 EUR půl roku
Česká republika	14 EUR	-
Slovensko	12 EUR	jednorázový příspěvek 300 EUR
Řecko	-	-

Zdroj: vlastní výzkum

3.1.1 Sledování uprchlíci a jejich cesta do Evropy

V následující tabulce 6 je možné porovnat odlišné podmínky, které měli sledovaní žadatelé při cestě do Evropy.

Tabulka 6 Porovnání podmínek cesty do EU žadatelů S₁, S₂ a I

Žadatel	cena (EUR)	počet osob	délka cesty	převprava	období
S ₁	6 000	1	6 měsíců	pěšky, člun	říjen 2014
S ₂	3 500	4	3 týdny	člun, vlak, autobus	říjen 2015
I	9 000	1	9 dní	auto	květen 2015

Zdroj: vlastní výzkum

Žadatel „S₁“ opustil Sýrii už v roce 2014 a pokoušel se v Turecku začlenit do běžného života. To bylo velmi složité, neboť Sýřani byli využíváni jako levná pracovní síla a podmínky pro studium nebo perspektivní zaměstnání neexistovaly. Podnikatelé využívali bezvýhodné situace Sýřanů bez pracovního povolení (to šlo v této době získat jen velmi těžko) a za každodenní dvanáctihodinovou práci platili 1 000 tureckých lir měsíčně, to je přibližně jen 310 EUR. Vzhledem k mladému věku 18ti let a touze dále studovat se „S₁“ vydal dál na cestu do Evropy. V době, kdy cestoval, byla situace

mnohem složitější než následující rok. Po cestě nebyly humanitární ani neziskové organizace, zástupci OSN či jiných mezinárodních organizací, které by migrantům pomáhaly, jak tomu bylo v druhé polovině roku 2015. V Turecku si přes pašeráky zajistil převoz na ostrov Lesbos a následně se vydal **pěšky** Balkánskou trasou. S₁ měl sice všechny doklady totožnosti, ale vízum do Schengenského prostoru a další jiná víza mu chyběla. Strávil tak měsíc v makedonském vězení, které popsal jako nejhorší zážitek ve svém životě, a další týden ve vězení v Srbsku. Při propuštění dostal oznámení, že do 3 dnů musí opustit zemi. Dále pokračoval do Maďarska, kde sice zažádal o azyl, ale přes otevřené vnitřní hranice členských zemí dále pokračoval přes Rakousko do Německa. Cesta trvala 6 měsíců a celková cena se vyšplhala na 6 000 EUR. Ačkoli absolvoval většinu cesty pěšky, cesta ho vyšla draze a to přičítá nulovému zájmu organizací.

Žadatel „S₂“ spolu s dalšími 3 členy rodiny (žena a 2 děti) zaplatil za cestu ze Sýrie až do Německa jen 3 500 EUR. Ze Sýrie na rok odešli do tureckého hraničního města Gaziantep, kde je vybudovaný uprchlický tábor. Podmínky byly pro rodinu s dětmi nepřijatelné a tak se „S₂“ rozhodl ve městě pronajmout pokoj a pracovat, aby ušetřil na další cestu. Po roce se vydali do Istanbulu, kde se domluvili s pašeráky na přepravě do Evropy. Migrační byznys je převážně vedený Turky a další osoby, se kterými uprchlíci komunikují, jsou po většinou stejné národnosti jako oni sami. Po moři cestovali v malém člunu, kde se tísnilo dalších 30 lidí. Po 3 hodinách dojeli do Řecka, kde ihned dostali pomoc od dobrovolníků a organizací. Ty jim pomáhali i po celou další cestu - dostávali ošacení, jídlo, pití, hry pro děti. Navíc byly připraveny dopravní prostředky, které migrantům usnadňovaly cestu mezi hraničními přechody. Cesta z Turecka do Německa trvala jen 3 týdny.

Žadatel „I“ za cestu z Iráku do Evropy zaplatil celkem 9 000 EUR, přičemž tato suma byla v porovnání s ostatními největší. Jako dopravní prostředek bylo použito auto, které při cestě z Turecka do Bulharska bylo puštěno do Schengenského prostoru za cenu 1 000 EUR. Na podobné výdaje byl žadatel připraven a byly velmi běžné. Cesta trvala 9 dní, v Rakouské Vídni bylo auto prodáno a do Německa „I“ pokračoval vlakem.

3.1.2 Žádosti o azyl sledovaných uprchlíků

Jen jeden z pozorovaných žadatelů o azyl, který přišel přes centrální Středomoří, se v **Itálii** podrobil snímání otisků prstů. Domníval se, že pouze podstupuje registraci a snímání otisků prstů kvůli bezpečnosti. Skutečnost, že sejmutím otisků zároveň požádal v Itálii o azyl, ale nevěděl. Informace a koordinace migrantů v Itálii byla v této době špatná. O azyl požádal znovu v Německu a to v květnu roku 2015, v listopadu roku 2015 mu přišlo vyrozumění, že jeho nárok na azyl nemůže Německo řešit, protože již požádal o azyl v Itálii a musí do 6 měsíců opustit stát a domáhat se svého azylu tam. Žadatel se za pomoci právníka proti rozhodnutí neúspěšně odvolal.

Žádat o azyl se chystá znovu, tentokrát s uvedením nové skutečnosti, že se stal křesťanem a dochází do místního kostela, aby mohl být pokřtěn. V dubnu 2016 mu vyprší čas, kdy má zemi opustit. V polovině dubna stále žil v zařízení a vyzvedával si finanční podporu.

Žadatel „S“ se registroval a o azyl požádal v **Maďarsku** a poté i v Německu. „Naštěstí“ pro něj v červnu a červenci, kdy se rozhodovalo o jeho azylu, Maďarsko pozastavilo na několik týdnů platnost Dublinských úmluv a tak mohl probíhat azylový proces v Německu. Zatím jako jedinému mu byl azyl udělen a v zařízení se na konci dubna stále nacházel.

V **Maďarsku** se také registroval žadatel „I“, který pak pokračoval v cestě do Německa, kde požádal o azyl znovu. V říjnu mu bylo zasláno upozornění o registraci v Maďarsku a tím pádem znemožnění dalšího azylového procesu v Německu. Dobrovolně opustil Německo už v lednu a odcestoval za příbuznými do Itálie.

3.2 Řešení migrace na nadnárodních úrovních

Pravomoc EU řešit migrační krizi zakládá Smlouva o EU (2012) v článku 78, která se zmiňuje o vývoji společné azylové politiky v souladu s Ženevskou úmluvou. V této věci může EP a EK řádným legislativním postupem přijímat opatření pro společný evropský azylový systém. Odstavec 3 dává EU ještě větší pravomoc a to v případě „*ocitnou-li se jeden nebo více členských států ve stavu nouze v důsledku náhlého přílivu státních příslušníků třetích zemí, může Rada na návrh Komise přijmout ve prospěch dotyčných členských států dočasná opatření. Rada rozhoduje po konzultaci s Evropským parlamentem* (Smlouva o EU, 2012, článek 78, odst. 3).“

Evropský program pro migraci

Od roku 2014 EU pracovala na novém rámci migrační a azylové politiky. Dělo se tak po tom, co státy jako Itálie či Řecko volaly o pomoc, protože se potýkaly s velkou mírou přistěhovalců. Dne 13. května 2015 EK představila **Agendu o migraci či Evropský program pro migraci** (dále jen Agenda). Ta se měla stát dlouhodobým řešením a klíčem pro řešení migrační politiky (Evropský program pro migraci, 2015). Jejimi body jsou:

- **Záchrana životů na moři** - ztrojnásobení rozpočtu operací Triton a Poseidon.
- **Pronásledování zločinných převaděčských sítí** - operace v rámci SBOP, které by se zaměřily na odhalování, zadržování a **ničení plavidel**, které pašeráci využívají. EUROPOL posílí námořní operaci JOT MARE k efektivnějšímu získávání informací o převaděčích a jejich pronásledování. Operace **SBOP ve Středozemním moři (EUNAVFOR – MED)** byla zahájena jako reakce na problém migrace z afrického kontinentu do Evropy. Cílem této vojenské operace bylo **zjištění, zachycení a zlikvidování plavidel používaných nebo podezřelých z používání převaděči či překupníky k pašování lidí**. Dne 23. dubna 2015 ER zdůraznila, že EU bude mobilizovat všechny síly, aby se zabránilo dalším ztrátám životů na moři. Dne 22. května 2015 Rada schválila koncepci řešení krize pro vojenskou operaci **SBOP**

k narušení obchodního modelu pašování lidí a její obchodní sítě. Jako součást komplexního přístupu EU, dne 22. června 2015 EU zahájila vojenskou operaci v jižní a střední části Středozemního moře. Od zahájení operace bylo nahlášeno Italským autoritám **43 lidí** podezřelých z pašování, **46 lodí bylo potopeno a podařilo se zachránit celkem 5 700 lidí** (Press release 04/15, 2015).

- **Přemístování** (nebo také relokace) - EK navrhla aktivaci systému podle čl. 78 odst. 3 Smlouvy o fungování EU. Jedná se o mechanismus přerozdělování osob, které na území EU již jsou a jednoznačně mají právo na mezinárodní ochranu. Žadatelé se spravedlivě pomocí kvót rozdělí mezi členské státy. Za posuzování žádostí by byl zodpovědný přijímací stát. Tento návrh by se měl stát trvalým a automatickým systémem řešení.

Distribuční klíč je založen na prvcích, které odrážejí schopnost členského státu přijímat a integrovat uprchlíky. Výsledná čísla Agendy ke dni 13. 5. 2015 jsou v Příloze B. Prvky klíče jsou následující:

- a) počet obyvatel (40 %)
 - b) celkový HDP (40 %)
 - c) průměrný počet spontánních žádostí o azyl a počet přesídlených uprchlíků na 1 milion obyvatel za období 2010-2014 (10 %)
 - d) míra nezaměstnanosti (10 %)
- **Přesídlování** – na návrh vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a se souhlasem země přesídlení, se ze třetích zemí budou přijímat vysídlené osoby, které jednoznačně potřebují mezinárodní ochranu. V členském státu jim bude uděleno právo pobytu a veškerá ostatní práva, která jim náleží. Prvky distribučního klíče zůstávají stejné jako u relokací, viz Příloha A. Přesídlování by se soustředilo na oblast Severní Afriky, Středního východu a Afrického rohu. **Riziko spontánního druhotného pohybu přesídlených osob by bylo řešeno dohodou s přesídlenou osobou**, která by měla povinnost ve státě, kam byla přesídlena, setrvat nejméně 5let. Nebude moci získat právní postavení v jiném členském státě ani tam získat přístup k sociální podpoře. Pokud by tato dohoda nebyla dodržena, EU má pravomoc osoby navrátit.

- **Řešení příčin migrace v partnerství se třetími zeměmi** - větší podpora zemí, které mají v kempech vysídlené uprchlíků ze sousedních zemí. EU pro řešení krize v Sýrii již poskytlo 3,6 miliardy EUR a to Jordánsku, Libanonu, Turecku a Iráku.
- **Hotspoty** - EK zavede nový systém hotspotů, který budou fungovat v rámci Evropského podpůrného azylového systému (dále jen „EASO“), Frontexu a Europolu. Ty budou spolupracovat s členskými státy v přední linii na rychlé identifikaci, registraci a snímání otisků prstů příchozích migrantů. U těch, kteří budou chtít žádat o azyl, bude okamžitě zahájeno azylové řízení.
- **Modrá karta** – navýšení rozdělování modrých karet, které usnadňují příjezd a nalezení zaměstnání vysoce kvalifikovaným pracovníkům z řad uprchlíků.

Lucie Sládková Agendu o migraci jako celek přijímá: *„EK připravila EU agendu o migraci a všechny body jsou přijatelné a členské státy s nimi nemají problém, vyjma kvót. To slovo je nevhodné. Měl to být dočasný alokační systém migrantů, ale otázka je, zda opravdu bude dočasný. Říkám migrantů, protože nevíme, jak se bude rozlišovat mezi skutečným žadatelem o azyl a mezi ekonomickým migrantem. Jako ČR se uvážeme ke kvótám a migranti tu nakonec nebudou chtít být, protože tu nemají diasporu. Za pár dní, týdnů přejdou do jiného státu, kde mají příbuzné a vazby. ČR ani Slovensko ti lidé ani neznají, takže nebudou chtít zůstat na území ČR. ...Mám problém, že se jedná jen o pomoc pro ty, co přicházejí přes středozevní moře a co když budou přicházet po souši.“* Ivan Gabal zvažuje další negativa přerozdělovacího systému: *„přijetí kvót při volném pohybu lidí je naprosto směšná věc, když se mohou a budou nějakým způsobem dál pohybovat.“*

Stejně hodnotil situaci i Tomáš Haišman, který potvrzuje, že *„opatření, která předcházejí kvótám, jsou všechno akceptovatelné praktické opatření, se kterými ČR nemá problém. Má problém s kvótami a s dlouhodobým řešením. Pokud tím výstupem má být trvalá kvotace, přesun centrálního řízení do Bruselu a mají vzniknout instituty jako Evropská pohraniční stráž, tak je to jenom využití situace k tomu, aby se posílila EK.“* Haišman se také vyjádřil k distribučnímu klíči: *„V této chvíli se hraje o tom, že západní Evropa povinnosti ve kvótách už dávno plní. Těma jedinými co to neplní, jsou*

ti za tou bývalou železnou oponou. Takže nám navýšili procento v relokacích z 2,98 % na 3,36 %, protože do relokace původně zapojili i státy, ze kterých se má redukovat... počítali do toho i Itálii.... Tak nikdo neví, které státy budou suspendované ve prospěch té střední a východní Evropy.“

V následujících podkapitolách jsou zhodnoceny navrhované mechanismy.

3.2.1 Relokace a přesídlování

První balíček návrhů EK k řešení uprchlické krize

V Bruselu dne 27. května 2015, EK přijala návrh Agendy pro řešení migrační krize. Následně také navrhla sestavení plánu pro relokaci Syřanů a Eritrejců z Itálie a Řecka. V následujících 2 letech by se měly členské státy zavázat k relokaci 40 000 osob podle rozdělovacího klíče (Další krok Komise v otázce migrace, 2015). Klíč platný pro přemístění viz Příloha A, klíč pro přemístění, viz Příloha B.

Hlavním tématem ER ve dnech 25. 6. – 26. 6. 2015 se stala migrace a schválení realizace návrhů, které předložila EK 27. května 2015. ČR a skupina V4 byly ostře proti tomuto návrhu na povinné přerozdělení podle předem určených kvót. ER se po 7 hodinovém jednání shodla na **dobrovolném** přerozdělení uprchlíků, kde si počty přerozdělených určí sami členské státy. Konkrétní čísla ale nepadla (Přejímání uprchlíků uvnitř EU bude dobrovolné, rozhodl summit, 2015). Ta měla být schválena na schůzi ministrů vnitra v Bruselu dne 20. 7. 2015. V zastoupení Milana Chovance, ČR přistoupila k dobrovolnému přijetí 1 100 migrantů z Itálie a Řecka, viz Příloha BPříloha . Návrh na vytvoření dočasného a jednorázového mechanismu pro relokaci osob z Itálie a Řecka do jiných členských států byl přijat s tím, že Řecko i Itálie zaručily řádnou identifikaci a registraci žadatelů o azyl. Konečné číslo, které členské státy dobrovolně navrhly, bylo menší než EK navrhovala a to 32 256 osob. Rada také důrazně doporučila, aby členské státy označily Balkánské země jako země bezpečného původu, pro urychlení azylového procesu s občany těchto zemí (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU).

Dne 14. 9. 2015 Rada přijala rozhodnutí vytvořit relokační mechanismus ve prospěch Itálie a Řecka. Členské státy dostanou za každou relokovanou osobu jednorázovou částku ve výši 6 000 EUR. Členským státům je ponecháno právo odmítnout relokaci žadatele, pokud existují důvody ho považovat za hrozbu pro národní bezpečnost nebo veřejný pořádek (Rozhodnutí Rady č. 2015/1523).

Důvod zavedení kvót vysvětluje Luboš Palata. Řecko a Itálie byly v situaci, kdy pro ně bylo výhodnější žadatele neregistrovat a nechat migranty cestovat do jiného členského státu. Tímto mechanismem by jim bylo od migrantů ulehčeno a právě „*Kvóty byly nutné k tomu, aby se spustil opět na plno hraniční režim v Itálii a Řecku*“ (Palata).

Druhý balíček návrhů EK k řešení uprchlické krize

Dne 9. září 2015 ve Štrasburku byla navržena relokační 120 000 lidí z Řecka (50 400 osob), Itálie (15 600 osob) a Maďarska (54 000 osob) a také změna tohoto mechanismu na mechanismus trvalý. Relokace obecně by platila jen pro cizince, kteří pocházejí ze Sýrie, Afghánistánu, Iráku nebo jiných zemí, u kterých je pravděpodobnost udělení azylu více jak 75 %. Závazný počet pro ČR a pro Německo je ukázán v tabulce 7, čísla ostatních zemí obsahuje Příloha B. EU také představila nový seznam „**bezpečných třetích zemí**“, do kterého byly přidány **Albánie, Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Kosovo, Černá Hora, Srbsko a Turecko**. Většina z nich totiž splňuje tzv. **Kodaňská kritéria** (splňují podmínky právního státu, respektují ochranu menšin, lidská práva, atd.). Seznam ale není pro členské země závazný a státy mohou nadále fungovat se svojí dosavadní legislativou, nebo přijmout jinou, která bude obsahovat země jiné (Informace vlády ČR o migrační krizi, 2016).

Tabulka 7 Návrh nouzové relokační z Itálie, Řecka a Maďarska dne 9. září 2015

Členské země	Itálie	Řecko	Maďarsko	Osob celkem
Česká republika	387	1 251	1 340	2 978
Německo	4 088	13 206	14 149	31 443
Ostatní	11 125	35 943	38 511	85 579
Celkem	15 600	50 400	54 000	120 000

Zdroj: Příloha B

O návrhu mohli poprvé diskutovat zástupci členských států dne 14. září 2015 na summitu ministrů vnitra EU. Plán byl podpořen velkou většinou zemí, ale nakonec v tento den nebyl přijat (Němec, 2015), schválen byl až o 7 dní později na zasedání ministrů vnitra Rady EU. Proti výsledkům hlasování byli ČR, Slovensko, Rumunsko a Maďarsko, přičemž Finsko se hlasování zdrželo. Polsko původně avizovalo, že bude společně se státy V4 hlasovat proti, ale nakonec názor změnilo a návrh byl přijat. Výsledek hlasování považoval český ministr vnitra za prohru zdravého rozumu. Slovenský premiér prohlásil, že rozhodnutí nebude respektovat a nepřemístí žádného uprchlíka. Nicméně Francouzský prezident Holland prohlásil, že „*všechny země by měly dodržet závazky, které přijaly. To znamená, že i ti, kteří hlasovali proti, by měli přijatou dohodu naplnit. Evropa je schopna přijímat uprchlíky, ale s podmínkami a pravidly*“ (Havlická a kol., 2015).

Po přijetí návrhu **Maďarsko oznámilo, že s migranty nyní problém nemá** a vzdalo se nároku být zemí, ze které se má relokovat (Havlická a kol., 2015). Řecko a Itálie se tak zavázali k zavedení takových opatření, aby opět mohl začít fungovat Dublinský systém a ochrana vnějších hranic (Rozhodnutí Rady č. 2015/1601, 2015). Později Švédsko požádalo o zařazení mezi členské státy, ze kterých má relokace probíhat a chtělo využít 54 000 „volných“ míst Maďarska. Ačkoli se Švédsko nenachází na hlavních migračních trasách, žádosti o azyl bylo přijato více jak v Řecku nebo Itálii. Rakousko také žádalo o vyloučení z povinnosti být státem, do kterého se má relokovat, s odůvodněním, že už se na jeho území nachází velké množství uprchlíků (Informace vlády ČR o migrační krizi, 2016).

Třetí balíček návrhů EK k řešení uprchlické krize

Dne 15. prosince 2015 EK na vyzvání ministrů vnitra představila již třetí balíček k řešení migrační krize, který byl především reakcí na teroristické útoky v Paříži. Zaměřuje se na správu vnějších hranic EU a ochranu Schengenského prostoru. Agentura Frontex se tímto mění na **Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž**. Ta se úzce spojí s Evropskou pohraniční stráží a členskými státy, které odpovídají za správu hranic. Nová pohraniční stráž bude mít rezervní fond expertů a technického

vybavení, přinejmenším 1 500 odborníků. **Evropské zásahové jednotky pro navracení** budou usilovat o navracení migrantů zpět do příslušných zemí. Pravomoc členských států se tak přenesla na EK, která sama provede rozhodnutí, na jakých vnějších hranicích agentura může nasadit jednotky Evropské pohraniční a pobřežní stráže. Navrhla se i **změna Schengenského hraničního kodexu** a to zavedením povinných systematických kontrol občanů EU na vnějších hranicích. Každý jejich pohyb z a do EU, by se zapsal do společné databáze. (Chránit vnější hranice Evropy má evropská pohraniční a pobřežní stráž, 2015).

Podle dalšího návrhu EU, by Turecko přijímalo zpět všechny migranty, kteří nepotřebují mezinárodní ochranu a dostali se do Řecka, výměnou za to, že náklady na navracení migrantů budou pokryty z peněz EU a za každého migranta, který bude vrácen, EU přesídlí jednoho Syřana z Turecka. Spolupráce při řešení migrační krize probíhala již dříve. V Turecku se podařilo otevřít pracovní trh pro Syřany a zvýšilo se bezpečnostní opatření tamní pobřežní stráže a policie proti migraci. EU na oplátku začala financovat konkrétní projekty cílené na udržení uprchlíků v Turecku. Pokrok nastal i v diskuzích o uvolnění vízového režimu (EU-Turkey statement, 2016).

3.2.2 Hotspoty

Hotspoty mají zabránit uprchlíkům registrovat se pod 2 identitami na 2 místech nebo se nezaregistrovat vůbec. Mělo by se snížit riziko zneužití syrských pasů a úředníci by měli rozlišit, zda se jedná o válečného uprchlíka nebo o ekonomického migranta. Podle ministrů vnitra V4 by ale hotspoty zároveň měly mít funkci detenčního zařízení, to znamená, že uprchlíci by neměli zařízení opustit, dokud se neověří jejich totožnost (Ministři vnitra V4 opět odmítli kvóty, prosazují funkční hotspoty, 2016). V plánu je zřídit hotspoty v Itálii a Řecku.

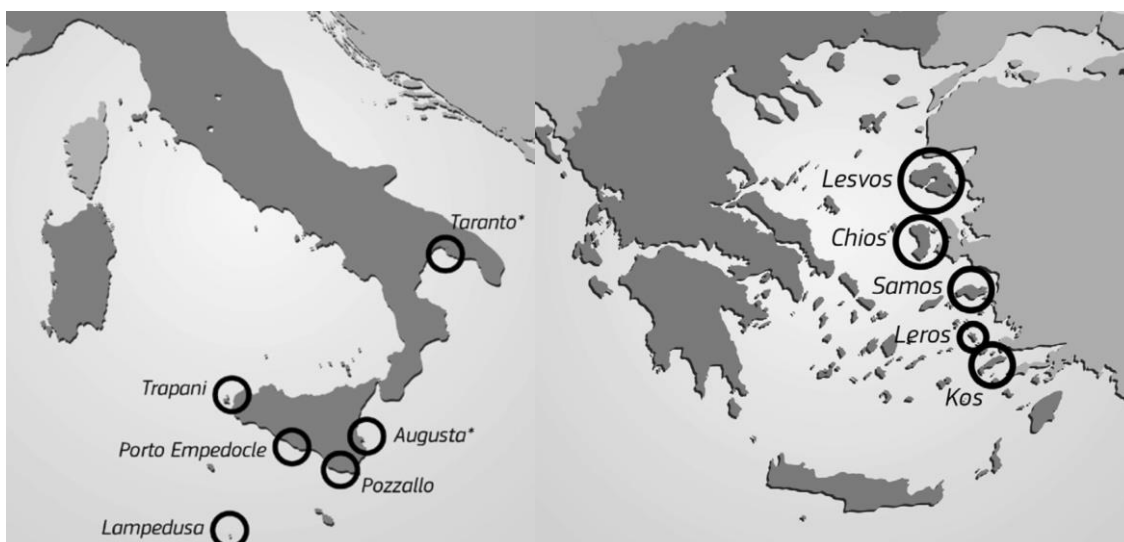
Hotspoty v Itálii

Do 15. prosince 2015 fungoval jen jeden hotspot na ostrově Lampedusa, nejbližší Africkému kontinentu (obrázek 4). Dne 9. října bylo do Švédska přemístěno prvních 19 příslušníků Eritrei. Ačkoli Itálie začala s relokováním dříve než Řecko, stále značně zaostávala za celkovým cílem přemístit **39 600 osob za 2 roky**. Azylová zařízení v Itálii jsou schopna ubytovat celkem 101 933 cizinců, do toho jsou započítány i místa v hotspotech. (Pokrok v provádění evropského programu pro migraci v Řecku, Itálii a na západním Balkáně, 2015).

Ke dni 10. února 2016 nabídlo volná místa pro relokaci jen 15 členských států s kapacitou 966 osob. Přesto k tomuto datu bylo relokováno jen 279, protože migranti v Itálii nejsou pro relokaci způsobilí.

V roce 2015 bylo z Itálie letecky nuceně **vráceno více jak 14 000 osob**. V porovnání se 160 000 osobami, které do Itálie dorazili, je ale tento počet nedostatečný (Realizace evropského programu pro migraci, 2015).

Plánovaný provoz 6 hotspotů v přístavních městech (obrázek4) Lampedusa, Pozzallo, Porto Empedocle, Trapani, Augusta a Taranto se, dle zprávy z 10. února 2016, rozjížděl jen velmi pomalu. Důvodem byl nedostatek zaměstnanců, infrastruktury a nutnosti začít stavět od nuly. Plně funkční vybavený hotspot v Itálii by měl **odbavit 2 160 osob za den**, to je víc než průměr příchozích migrantů za leden. Příjímací systém je pro fungování azylového systému vcelku dostačující, ale závažné nedostatky nadále trvají v nedostatečné kapacitě detenčních zařízení. Plánovaná kapacita byla 1 252 míst, realitou ale zůstává 420 míst, přitom počet migrantů, kteří nemají právo na udělení azylu v EU, se neustále zvyšuje. Nezajištění migranti se tak mohou skrývat a přesouvat do jiných členských států (Realizace evropského programu pro migraci, 2015).

Obrázek 4 Hotspoty v Itálii a v Řecku ke dni 15. 12. 2015

Zdroj: vlastní výzkum

Hotspoty v Řecku

Ke dni 10. 2. 2016 má Řecko 3 částečně funkční hotspoty Chios, Samos a Leros (obrázek 4), které fungují za pomoci armády. Jediný plně funkční hotspot je na ostrově Lesvos, hotspot na ostrově Kos by měl být funkční k 3. březnu 2016.

V září 2015 bylo zaregistrováno jen 8 % migrantů, zatímco za leden 2016 se v hotspotech podařilo zaregistrovat 78 % příchozích. Při plné funkčnosti hotspoty budou schopny zaregistrovat přibližně 11 000 osob za den, to je více než kolik byl průměrný denní příliv za rok 2015 (Realizace evropského programu pro migraci, 2015).

Ke dni 2. 3. 2016, je k dispozici v přijímacích zařízeních v Řecku **34 419** míst (do těchto míst nejsou zahrnuty kapacity UNHCR, těch je přibližně 16 250) (Report from the Commission to the European parliament and the Council n. COM/2016/0141):

- 17 906 míst v přijímacích zařízeních na pevnině
- 1 221 míst pro žadatele o azyl a nezletilé osoby bez doprovodu
- 5 500 míst v hotspotech
- 4 433 dalších míst v první linii na ostrovech mimo hotspoty
- 5 359 míst v detenčních zařízeních pro osoby před vyhoštěním

Lucembursko přijalo prvních 30 relokovaných žadatelů o azyl z Řecka dne 4. listopadu 2015 (Implementing the European Agenda on Migration, 2015). Do 2. března 2016 jen 16 členských bylo připraveno k relokaci a nabídlo kapacity pro 1 539 osob. Přes **1 400 migrantů se zaregistrovalo do programu „Assisted Voluntary Return“ neboli dobrovolný návrat zpět do země jejich původu**. Program pro nedobrovolný odchod je sice dobře financován, ale Řecko ještě nevyřešilo všechny náležitosti k tomu, aby začal efektivně a plně fungovat. Od začátku roku 2016 do 2. 3. 2016 bylo zpět Tureckem přijato jen 267 nelegálních migrantů, to je ale velmi dobrý výsledek v porovnání s rokem 2015, **kdy Turecko přijalo zpět jen 8 žádostí z 5 148** (Report from the Commission to the European parliament and the Council n. COM/2016/0141).

ČR se dostala dne 12. března 2016 do konfliktu s Řeckem, to odmítlo vpustit styčného důstojníka ČR do hotspotů. Řecká strana svůj postoj odůvodňuje komplikovaným vztahem mezi ČR a Řeckem po výrocích prezidenta Miloše Zemana. ČR přitom podpořilo Řecko materiální pomocí v hodnotě 4,5 milionu korun a dalších 10 milionů korun obdržela řecká policie. Řecká strana tento rok vydala nařízení, kdy do hotspotů mohou styční pracovníci vstoupit až po souhlasu místní vlády (Češi nesmí do hotspotů v Řecku, 2016).

Na povolení ČR stále čeká, zatímco ostatní členské státy ho již získaly (Češi nesmí do hotspotů v Řecku, 2016).

3.2.3 Návratová politika

Návratová politika je proces, kdy se cizinec navrácí z hostitelské země do země původu, země své národnosti či do státu, kde má tento cizinec trvalý pobyt. Návraty mohou být nucené, dobrovolné, asistované či spontánní (Slovníček pojmů, 2015). Pokud by osoba odmítla odejít dobrovolně, může být k návratu donucena a případně i zajištěna. Členské státy podporuje agentura Frontex, při které bude zřízen **Úřad pro navracení**. Navracení osob je zásadní politikou EU, protože má odrazující účinek. Statistika úspěšných návratů se liší stát od státu, velmi záleží na dohodě se třetími

zeměmi, zda své příslušníky přijímají zpět. Je třeba s nimi navázat dobrou spolupráci, poskytnout jim finanční pomoc a vést rozhovory (Plán pro účinnou návratovou politiku, 2015).

Důležitost návratové politiky podtrhuje Lucie Sládková: „*Pokud člověk pozbyde práva a všech podmínek, které mu umožní žít na hostitelském státě, tak nezbyde nic jiného než toho člověka vrátit. Proto je nedílnou součástí migrační politiky a my je vracíme do domovských států nebo tam kde mají trvalý pobyt. Pokud ten člověk nepřináší hodnoty, nenajde si práci a nesplňuje podmínky mezinárodní ochrany, je naprosto nezbytné ho vrátit. Věřte mi, že **nejdražší letenka je levnější než nechat toho člověka na území v různých detenčních zařízeních nebo nechat ho aby si opatřoval živobytí nelegálně.** Návrat člověka, který nemůže pobývat na území hostitelského státu, je řádově **25 000 korun.** Pobyt takového člověka je denně 400-600 korun a nejsou tam započítány práce PČR nebo sociálních pracovníků“ (Sládková). Tomáš Haišman potvrzuje, že odbor azylové a migrační politiky náklady počítá a vytváří plány, které počítají s různými scénáři vývoje migrační krize. Kromě relokovaných a přesídlených, se do plánu musí také započítat lidé, kteří přijdou jako nelegální migranti. Další složkou jsou také uprchlíci, kteří dostanou azyl v rámci sjednocování rodin. Pokud se jedná o muže, který má více manželek, bude si moci vybrat jen jednu, protože mnohoženství není v ČR právně zakotveno. Za **1850 lidí MV vyčíslo náklady v rámci 220 milionů korun ročně** a to jsou jen výdaje v rámci MV bez započítání sociálních dávek či výdajů za zdravotnictví.*

Podle statistiky EU od října 2015 do března 2016 nebyla z Řecka nuceně navracena ani jedna osoba. Z Itálie bylo nuceně navraceno jen 175 osob do Egypta a Tuniska (Returns since September, 2016).

3.3 Azylová a migrační politika v Německu

V migrační krizi zastává Německo roli cílové země, proto je zde zásadní azylová politika. Poté co nelegální migranti překročí hranici Německa a projdou registrací (jsou jim sejmuty otisky prstů), jsou přiděleni do příslušného přijímacího centra. Tato distribuce je založena na několika kritériích a je stanovena pomocí systému EASY. Systém EASY funguje po celé SRN a funguje na základě distribučních klíčů (německy „Königsteiner Schlüssel“), které jsou pro každou spolkovou zemi jiné (The distribution of asylum applicants, 2015). Distribuční klíč bere v úvahu následující kritéria:

- kapacitu center,
- příslušnost poboček podle národnosti (např. Hesensko a Bavorsko je místem pro Etiopany),
- daňové příjmy (2/3 kvóty) a počet obyvatel (1/3 kvóty) (Freedom of movement, 2015).

V roce 2015 byl plán přerozdělit do Severního Porýní-Vestfálska 21,24 % osob a Bavorska 15,33 % (The distribution of asylum applicants, 2015). Realita relokací za leden-říjen 2015 však byla jiná. Bavorsko přijalo 51 147 žadatelů (15,44 %) a Severní Porýní Vestfálsko 52 261 žadatelů (15,78 %) (Freedom of movement, 2015). Do té doby, než jsou dle distribučního klíče žadatelé distribuováni do menších ubytovacích kapacit, jsou umístěni ve velkých přijímacích zařízeních neboli kempech (The distribution of asylum applicants, 2015).

Pracovnice centra ve městě Salzweg tento systém přerozdělování vítá „*V době, kdy Německo po roce 1961 zvalo tureckou pracovní sílu (tzv. Gastarbeiter), se počítalo jen s krátkodobou výpomocí těchto lidí a jejich následným návratem do vlasti. Neexistovaly žádné projekty pro integraci těchto menšin tady u nás. Nyní už Německo nechce udělat stejnou chybu a vytvořit zde státy ve státě, vlastní uzavřené komunity, kde ani nemusíte mluvit německy. To, že uprchlíky dáme do malých skupin a nebudou muset být ve velkých kempech je to nejlepší jak s komunitou začít pracovat. Naše zařízení je toho ukázkou.*“

Až od konce roku 2014, byla **svoboda pohybu žadatelů o azyl omezena na město nebo okres**, ve kterém se nacházela jejich místa ubytování. Kdykoli chtěli odcestovat

do jiného regionu, museli požádat o povolení ze strany státních orgánů. Se začátkem roku 2015 se pravidlo změnilo a volný pohyb žadatele po Německu byl po 3 měsících požádání o azyl povolen, vyjma lidí, kteří se nacházejí v přijímacích centrech, jsou odsouzení za trestný čin nebo čekají na deportaci. Žadatelé o azyl nemají právo zvolit si místo pobytu. Je sice možné se proti rozhodnutí odvolat, ale žádostem bývá vyhověno jen velmi výjimečně, např. pokud žadatel kvůli špatnému zdravotnímu stavu musí být blízko nemocnice (Freedom of movement, 2015).

„Snahou úřadů je ubytovat stejné národnosti nebo lidi stejného vyznání či smýšlení dohromady a vyvarovat se společnému soužití těch, co mají mezi sebou konflikty plynoucí z historických souvislostí. Máme také specializovaná centra jen pro ženy, děti bez doprovodu od 15 do 18 let, také pro rodiny a pro muže. Tady ve městě Salzweg ubytováváme převážně matky samoživitelky s dětmi nebo rodiny. Mužů máme velmi málo“, vysvětlila dobrovolnice.

3.3.1 Výsledky výzkumu v Německu

Ubytovací zařízení ve městě Goldbach funguje od 5. května 2015. Majitelé se rozhodli nabídnout k dispozici svůj dům pro sociálně slabé, místo toho jim bylo navrženo okresním úřadem (německy „Landratsamt“) vybudovat zařízení pro běžence, kteří jsou jako čekatelé na azyl distribuováni po celém Německu. I když pobídka znamenala značnou počáteční investici, rozhodli se nabídku využít.

Aby provoz mohl začít fungovat, muselo zařízení splňovat řadu podmínek. Zařízení muselo ubytovat minimálně 8 lidí. Nicméně tato podmínka se liší podle lokality, kde se zařízení nachází (např. vzhledem k nedostatečné kapacitě v Mnichově, je možno si takové zařízení otevřít i s menším počtem migrantů). Každé zařízení musí mít kuchyň, koupelnu, pokoje a obývací pokoj. Mimo prvních dvou jmenovaných místností, je třeba, aby v ostatních byla plovoucí podlaha, aby údržba byla snadnější. Každý pokoj musí být uzamykatelný klíčem, který dostane každý ubytovaný za zálohu 50 EUR.

Povinné vybavení místností:

- **Pokoje:** jednolůžková postel (nikdy manželská postel ani palanda a jen pěnové matrace); noční stolek; jeden psací stůl na celý pokoj; skříně a židle podle počtu osob, natahovací prostěradla, povlečení, peřiny a polštáře
- **kuchyň:** stůl a 6 židlí, kuchyňská linka s pracovní plochou; lednička s mrazákem - velikost dle potřeby; plotna (min. 6 plotýnek) a 1 trouba; nádobí potřebné na vaření; běžné nádobí (skleničky, příbory, atd.)
- **společenská místnost:** televize (jen s německými kanály); gauč; stůl se 6 židlemi
- **koupelna:** ručníky a osušky
- **ostatní:** pračka; náradí potřebné pro úklid podlahy, koště, mop; lékárnička; popelnice

Pokud by došlo k rozbití vybavení nebo by z nějakého důvodu chybělo, je na majiteli, aby nedostatky napravil. Povinností majitele nebylo zprostředkovat internetové připojení, ale u jiných zařízení to může být vyžadované, protože záleží na podmínkách okresního úřadu.

Cena za pronájem se počítala podle počtu ubytovaných osob. Ta se vždy odvíjí od lokality, ubytovací kapacity a dostupnosti městské hromadné dopravy či obchodních center. O ceně je možné licitovat. Tarif pro ubytovací zařízení ve městě Goldbach se pohyboval od **15 EUR do 18 EUR denně za jednu osobu, v případě dítěte mladšího 2 let byla částka poloviční**. Ve smlouvě se závazně stanovilo, jaký tarif bude vyplácen. V případě pobytu 10 osob se tak jednalo o **měsíční částku přes 4 500 EUR**, kterou majitel za pronájem zařízení utřžil. Pro porovnání, běžné nájemné za dům v této lokalitě se pohybuje od 1000 EUR výš.

Ubytovatel nese zodpovědnost za chod domu, ale jednou za týden má migranty kontrolovat i úřad. To se ale vzhledem k extrémní vytíženosti úředníků neděje a úředníci se objeví jen po kontaktování majiteli. Jeden úředník má na starosti Goldbach, Bessenbach, Hösbach a další menší města, která mají v průměru 10 000 obyvatel. To znamená, že na jednoho úředníka vychází kontrola 500 uprchlíků. V reportáži německé internetové televize Spigel.tv (Betrug mit assyleistungen, 2016) se

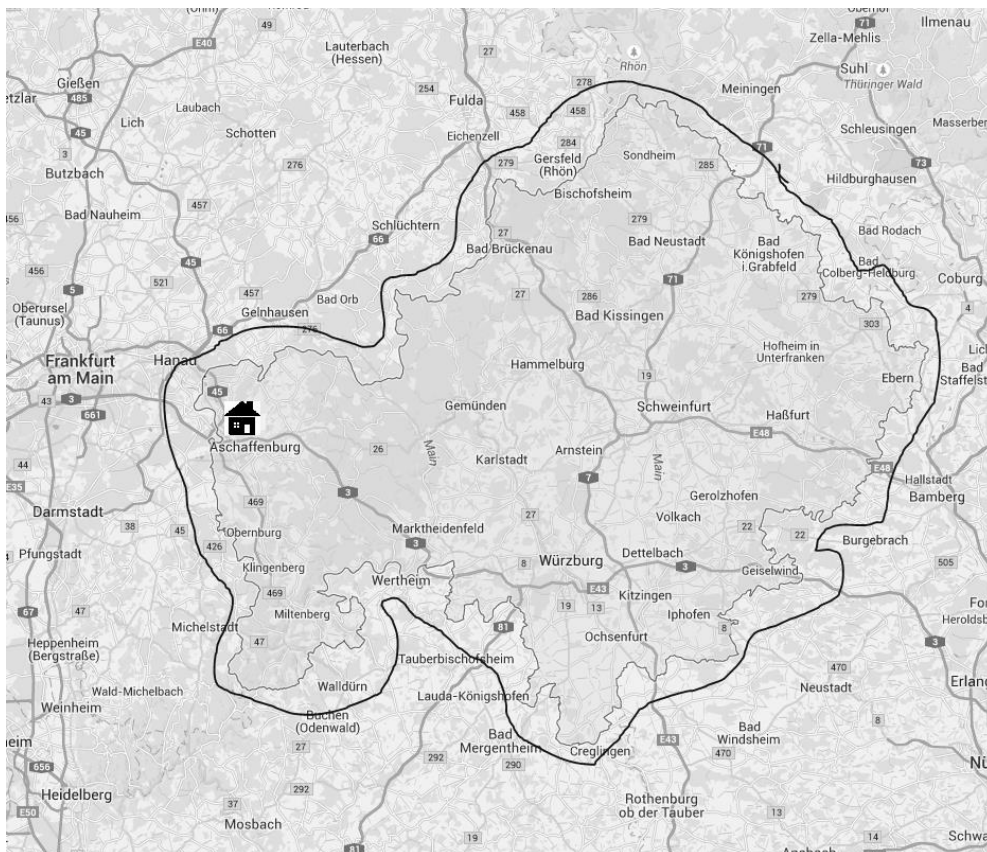
na tento problém zaměřili. Díky přehlčení systému a špatné spolupráci spolkových zemí, dochází k tomu, že se žadatel přihlásí ve 2 spolkových zemích a z každé pobírá kapesné. Než se podaří tuto skutečnost zjistit, trvá to i 1 rok. Zpětné vymáhání kapesného je téměř nemožné, protože tyto finance jsou životním minimem.

Závažné problémy s ubytováním, dávají majiteli právo osobu nahlásit úřadu a požádat o jeho vystěhování. Vzhledem k vytíženosti úřadů, se ale majitelé snaží tyto problémy vyřešit sami, protože čekací doba na nového žadatele se může protáhnout na několik měsíců a to znamená ušlý zisk.

Rozhodnutí o vybudování ubytovacího zařízení nevyvolalo žádnou vlnu odporu, ale ani vlnu nadšení. Pár týdnů po otevření zařízení přišlo několik stížností týkajících se nadměrného hluku a porušování nočního klidu. V tomto období totiž muslimové slavili svátek Ramadán, který jim zakazuje přes den pít a jíst. Proto všechna jejich aktivita v tomto měsíci se odehrávala v noci a sousedy rušili. Později ale k žádným stížnostem nedošlo a naopak migranti byli společností dobře přijati.

Majitelé se později rozhodli oslovit několik místních firem, aby pro uprchlíky získali různé sportovní potřeby a elektroniku. Ti sepsali seznam přání, na něm se objevily vymoženosti jako mobilní telefon Apple i5, HP notebook apod. Tato akce mu nakonec nebyla povolena, s tím, že by ostatní zařízení byla diskriminována a vyvolala by to závistivou reakci u obyvatel jiných ubytovacích zařízení.

Žadatelé, kteří nejsou v azylovém řízení déle než 3 měsíce, mají povolení cestovat **jen v oblasti Dolních Franků** (obrázek 5). Letáček s obrázkem a s dalšími informacemi je vyvěšen v domě na nástěnce.

Obrázek 5 Oblast volného pohybu v Dolních Frankách pro žadatele o azyl
Zdroj: vlastní výzkum

Charakteristika zkoumané skupiny

Dne 17. června 2015 přišlo 6 mužů z Iráku, všichni ve věku 20 až 32 let. Důvod pro odchod ze své země byl téměř u všech stejný a to válka. Jeden z nich také uvedl, že se nechtěl přidat k armádě a proto byl zajat. Druhá skupina dorazila 16. července 2015, 3 muži z Etiopie a 1 z Iráku a jako poslední 27. ledna 2016 dorazily dvě rodiny (obě rodiny mají 2 malé děti) a jedna těhotná žena, všichni původem ze Sýrie. Téměř všichni, až na Etiopany, se dorozumí arabsky, bohužel angličtinu a němčinu zvládá jen menšina a to většinou na velmi špatné úrovni.

Většina uprchlíků má jen základní **vzdělání a v minulosti byli zaměstnáni jako neodborní zaměstnanci**. Ke středoškolskému vzdělání se hlásí pouze 3 osoby, vystudovaný chemik, automechanik a svářeč. Bohužel nemají žádné potvrzení o tom, co vystudovali a tyto materiály ani není možné získat, protože evidence těchto dokumentů v jejich zemích nefunguje dobře. Prokázání identity nebo vzdělání je velmi složité a někdy i nemožné.

Život žadatelů o azyl

Ubytování: Ubytování je plně hrazeno státem a majitelé zařízení za každou osobu dostávají finance. Se zařízením domu byly povětšinou uprchlíci spokojeni, během roku vznesli jen pár námitek, které byly následně vyřešeny.

Domácí práce: Pro uprchlíky bylo třeba nastavit jasná pravidla a seznámit je s chodem domácností v Evropě. Některé věci, které jsou pro Němce rutinou, pro žadatele byly nové. Naučit se **třídít odpad** trvalo nejméně 3 měsíce s tím, že jednou se přistoupilo k opravdu razantnímu řešení a celý smíšený nevytříděný odpad byl vysypán na podlahu v kuchyni. Majitelé sice za zařízení zodpovídají, ale na úklidu zařízení se nepodílejí, to je na samotných ubytovaných. Majitel proto udělal rozpis úklidů, aby se prostřídali všichni.

Aktivity: Během každého týdne přicházeli do domu **dobrovolníci z charit** a neziskových organizací, kteří nabízeli výuku němčiny nebo sportovní a kulturní aktivity.

Služby těchto dobrovolníků nebyly moc využívány a na hodiny němčiny chodila méně než polovina. Dobrovolníci všem darovali kola, aby se uprchlíci mohli pohybovat po celém městě. Každému novému příchozímu dobrovolníci ukázali jak nakupovat, jak využívat městskou dopravu, ukázali jim místní lékárny, nemocnice a úřady. Děti během týdne chodí do školky, která je hrazena ze státních peněz. Ženy chodí ven jen nakupovat a jiné aktivity nemají. Tento fakt je ale dán zejména kulturou a zvyky. „*Pro samotné ženy a děti je svět venku příliš nebezpečný*“, říká jeden z cizinců.

Dobrovolná činnost: Aby město obyvatele zařízení lépe přijalo, dostali žadatelé nabídku dobrovolně pracovat v místním venkovním koupališti. Práce spočívala v uklízení a kontrole koupaliště po jeho uzavření. Nabídku využil jeden žadatel.

Práce: Žadatelé mohou pracovat jen po udělení povolení, ale v případě, že toto povolení získají a pracují, je jim zkrácené kapesné. Většina se tak oficiální práci vyhýbá a jen 2 žadatelé si o povolení zažádali. Ačkoli nyní mohou oficiálně pracovat, této nabídky nevyužívají a pracují nelegálně.

Peníze: Měsíční kapesné je velmi důležité, ihned jak to bylo možné, žadatelé si založili bankovní účet, aby mohli splácet dluh pašerákům nebo posílat peníze domů svým rodinám. Jednou za měsíc si mohou na příslušném úřadu kapesné, v přibližné hodnotě 320 EUR, osobně vyzvednout. *„V případě, že by kapesné bylo distribuováno v naturáliích, to by podporovalo vzájemnou výměnu zboží ... také kapesné může v integraci pomáhat. Bez kapesného by uprchlík nemohl jít na nákupy a měl by méně kontaktů s německou společností“* (Reiman, 2015).

Volný čas: Uprchlíci mají hodně volného času, který většinou tráví venku na terase nebo ve městech (obvykle v obchodních centrech), kde se sdružují komunity z celého okolí. Často navštěvují své rodiny a přátele po celém Německu. Někteří z nich celý měsíc v zařízení nejsou a vrací se jen na den, kdy má být vyplaceno kapesné. Hodně času také tráví na internetu, který si platí jeden ze žadatelů.

Problémy

Ihned ze začátku panovalo velké **napětí mezi dvěma etniky**. Už při oznámení, že do zařízení dorazí občané Etiopie, byli Iráčané ve velmi špatné náladě a vyjadřovali se tak, že žádné jiné etnikum z Afriky v bytě nechtějí. Iráčané také nabyli dojmu, že přišli první a dům je jejich. Omezovali práva Etiopanů, které vyháněli z koupelen a nutili je sprchovat se jinde nebo jim zakázali vařit v kuchyni. Majitelé se o tomto problému dozvěděli, až když Etiopani zažádali o klíče od bočního vchodu, protože nechtěli chodit přes místnosti, kde se nacházejí Iráčané. Tento problém byl vyřešen důrazným napomenutím a připomenutím pravidel. Žadatelé sdíleli fotografie svého nového domu

přes internet svým rodinám a známým, kteří zůstali ve své domovině. Ti tak nabyli dojmu, že v Německu uprchlíci získají spolu s azylem i byt či dům s vybavením.

Dalším problémem bylo **náboženství**. Většina žadatelů vyznávala méně či více konzervativní formu Sunnitského Islámu, jeden z nich Šíitský Islám. Zde panovalo určité napětí, které vyústilo ve slovní potyčky. Předmětem mnoha hádek byla konzumace alkoholu. Muslimové mají alkohol zakázaný, ale právě ne všichni tento zákaz dodržovali a pili přes míru a vyvolávali mezi sebou spory. Osoby, kterých se to týkalo, byly několikrát upozorněny, že pokud se situace budou opakovat, majitel je bude nucen nahlásit a přemístí je do jiného zařízení.

Dne 10. září 2015 **zaútočil 32 letý žadatel s kuchyňským nožem** na o 12 let mladšího spolubydlícího, který ho k činu vyprovokoval. V německých online novinách www.mainpost.de, vyšel o události krátký informační článek. V článku se píše, že útočník byl lehce zraněn, zatímco mladšímu spolubydlícímu zasadil povrchové rány do obličeje a ramenou. Vše se odehrálo ve čtvrtek v časných ranních hodinách a 32 letý žadatel zůstal ve vazbě kvůli podezření z těžkého ublížení na zdraví. Zraněný druhý den nemocnici opustil (Popp, 2015). Ostatní žadatelé shodně potvrdili, že důvodem potyčky byla urážka matky útočníka a vysvětlili, že tento typ provokace je v jejich kultuře velmi závažný a odplata je ospravedlnitelná. Útočník už se do zařízení nevrátil a ani není zřejmé, kde se nachází.

Žadatelé také začínají být frustrováni systémem, který nefunguje tak jak má, protože na udělení azylu už čekají téměř rok a jejich budoucnost je nejistá. Navíc postoj veřejnosti není zas tak pozitivní, jak média tvrdí. Syřan sháněl dětského doktora pro své nemocné dítě, ale žádný ho nepřijal. Musel požádat o pomoc na charitě, která mu s hledáním pomohla. Stejně tak pomohla i Iráčanovi, který potřeboval operaci kolena a nemohl doktora najít. Nicméně Iráčan na operaci čeká už půl roku a stále nebylo určeno datum, kdy proběhne.

Dalším problémem bylo nedodržování **návštěvního řádu**, který byl v domě zaveden. Podle pravidel mohl návštěvník zůstat a přespat 3 dny. Těhotná žena ze Sýrie, která byla prozatím v pokoji sama, si na návštěvy zvala svého manžela. Ten se do

Německa dostal dříve jak ona a už mu byl udělen azyl. Přítomnost cizího muže v bytě byla pro syrské rodiny z kulturních a náboženských důvodů nepřijatelná.

Tato situace vyescalovala natolik, že si žena našla vlastní byt, do kterého se přestěhovala. Oficiálně ale nezažádala o vyřazení ze zařízení a v pokoji si nechala své věci, navíc ani neodevzdala klíč od pokoje. Později bylo zjištěno, že žena si pro své věci přišla, ale syrské rodiny ji odmítli pustit dovnitř. Dne 13. 4. 2015 dostali majitelé oznámení, že těhotná **Syřanka byla nalezena v pronajatém bytě mrtvá** a manžel je nezvěstný. Policie se násilím dostala do jejího pokoje, aby prozkoumala její věci. Věc je nyní ve vyšetřování.

Jedním z prvních žadatelů, který zařízení dne 21. 10. 2015 opustil, byl žadatel z Iráku. Důvodem byl jeho nemocný bratr, o kterého se musí ve své zemi postarat.

3.4 Azylová a migrační politika České republiky

ČR působila v průběhu migrační krize jako tranzitní země. I tak ale většina migrantů volila spíše cestu přes Rakousko. Důvodem je, že v případě řešení nelegálního pobytu cizince, **jej PČR dle zákona může zajistit do ZZC**. Pašeráci ve svých návodech jak se dostat do EU na tento fakt migranty upozorňují a v návodech, které pašeráci prodávají, je u ČR velký červený vykřičník (Hlaváček).

PČR zajistila na území ČR v roce 2015 celkem **8 563** nelegálních migrantů. Do tohoto čísla byla zahrnuta nejenom migrační vlna, ale i cizinci, kterým např. skončilo vízum, a dále na území ČR pobývali. Reálný počet osob tranzitní migrace je podle Hlaváčka okolo 3 000. To je oproti roku 2014 nárůst o 3 741 osob (77,6 %). Legálně pak na našem území pobývá **467 562** cizinců, celkem o 15 639 osob víc než v roce 2014. V zimě a na jaře roku 2015 byl počet měsíčně zajištěných cizinců v rozmezí 400-500 osob. V červenci bylo zajištěno už 1 050 cizinců, v srpnu byl pokořen rekord a bylo zajištěno 1 767 nelegálních migrantů. Takto vysoké číslo bylo ještě zaznamenáno v září (1 290) a po té už se opět ustálilo na průměru 500 osob za měsíc (Vyhodnocení nelegální migrace za rok 2015, 2016).

Postupy po zadržení nelegálně pobývajícího cizince

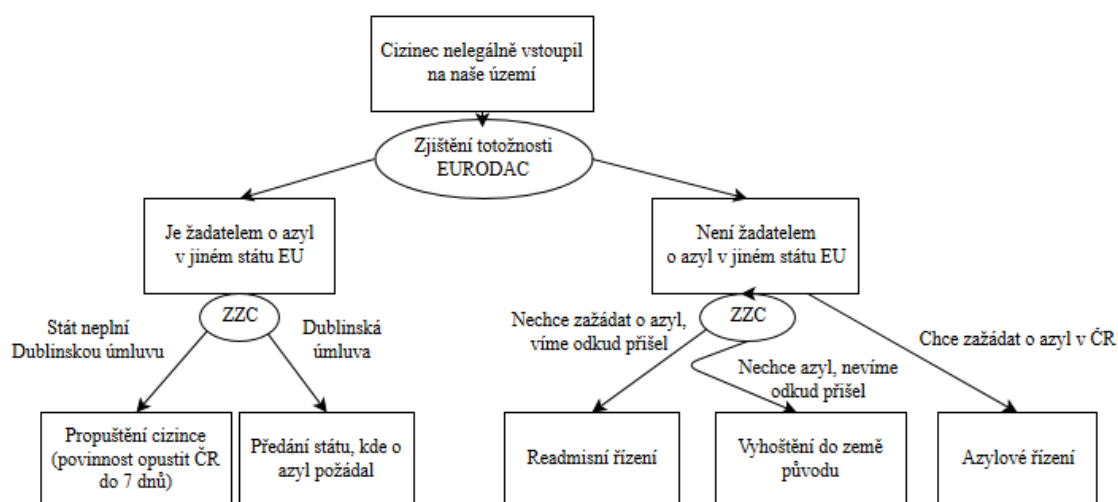
V případě **Dublinského řízení**, se žadatel na 30 dní umístí do ZZC. Státu, ve kterém cizinec podal žádost o azyl, se pošle výzva k jeho předání zpět. Pokud vyřízení žádosti trvá déle než 30 dní, musí se zajištění prodloužit a to na dobu nezbytně nutnou, maximálně na 42 dnů. Dříve se automaticky cizinec zajišťoval na 3 měsíce, ale protože je to velký zásah do svobod člověka, byly provedeny změny. Maďarsko přestalo od června 2015 plnit Dublinské dohody a odmítalo přijímat zpět žadatele o azyl. To v praxi znamenalo, že cizinci byli zajištěni na maximálně dlouhou dobu a po té propuštěni. Mimo jiné dostali výjezdní příkaz a ČR museli opustit do 7 dní. Migranti tak nepochybně pokračovali v cestě do západní Evropy. Maďarsko znovu začalo přijímat migranty až v březnu 2016 (Hlaváček).

Pokud cizinec podal několik žádostí o azyl, vždy je navrácen do toho státu, kde se registroval poprvé. Příklad Hlaváček udává na občanu Iránu, který si o azyl žádá už po 4 roky celkem ve 13 státech EU, včetně ČR. Poprvé se dotyčný registroval v Německu, avšak tato žádost byla později zamítnuta. Iránec se ale nevzdal a pokračoval s opakovanými žádostmi a uváděl nové skutečnosti, proč by mu Německo mělo ochranu přiznat. Iránec zadržený v ČR o azyl požádal, ale jako v předchozím rozhodnutí dostal negativní odpověď. Opakované žádosti jsou obvykle vyřešeny v rámci 1 až 2 týdnů. Německo má povinnost Iránce opět přijmout, protože je prvním státem, kde se registroval (Hlaváček).

Readmisní řízení: PČR pomocí databáze zjistí, že cizinec nepožádal v EU o azyl, ale může prokázat vstup na území ČR z území druhé smluvní strany. Na základě readmisního řízení kontaktuje daný stát a cizince mu předá. Rakousko je v přijímání imigrantů velmi rychlé, pokud je cizinec zadržen, okamžitě nebo maximálně do 2 dnů dojde k předání. V období kulminace krize se doba prodloužila na 1 až 2 týdny. Readmisní dohoda je vyjednána se všemi našimi sousedy a s dalšími 10 státy světa (Hlaváček).

Vyhoštění: Cizinec je zajištěn do ZZC za účelem realizace jeho vyhoštění do domovského státu (doba zajištění max. po 180 dní, mladiství 90 dní), pokud hrozí nebezpečí, že osoba bude mařit nebo ztěžovat rozhodnutí o správním vyhoštění - vyjádří úmysl neopustit území (Hlaváček).

Postupy pro zajištění nelegálně pobývajících cizince (obrázek 6).

Obrázek 6 Diagram postupu po zadržení cizince co pobývá v ČR nelegálně

Zdroj: vlastní výzkum

- V roce 2015 bylo vydáno 3 009 rozhodnutí o správním vyhoštění, což je o 860 případů víc oproti roku 2014.
- Soudy ČR vyslovily trest vyhoštění v dalších 1 013 případech.
- V rámci readmisních řízení bylo do sousedních států předáno 1 396 osob, nejvíce do Rakouska (1 078), dále na Slovensko (258) do Německa (52) a do Polska (8).
- Značná část zajištěných nelegálních migrantů požádala o azyl v jiných členských státech EU. Tyto osoby byly průběžně vráceny v rámci tzv. Dublinského nařízení. Do České republiky v uplynulém roce takto vstoupilo 1 882 osob, z toho 203 naše území již opustilo (Vyhodnocení nelegální migrace za rok 2015, 2016).

Administrativa spojená se zadržením cizince a následným zahájením řízení trvá v nejlepší případě přibližně 6h. Pokud není ihned dostupný tlumočnick, může trvat i déle, ale maximálně je **cizince možné zadržet na 2 dny**. Pro cizineckou policii případ zajištěním ale nekončí, musí nadále případ sledovat, např. pokud cizinci podají žalobu

proti rozhodnutí zajištění. Tyto případy jsou vcelku časté, ale podle Hlaváčka se stává výjimečně, že by taková to žaloba uspěla (Hlaváček).

Nejpočetnější případy nelegální migrace v roce 2015 byli na D1 v Ostrově u Stříbra a v Břeclavi. Dne 31. 7. 2015 bylo nalezeno v malém maďarském nákladním automobilu v Ostrově u Stříbra celkem 76 osob z Pákistánu a Afghánistánu (z toho 50 mužů, 19 dětí a 7 žen). V březnu 2016 byli nepravomocně odsouzeni dva převaděči k 18 měsícům vězení. Po pravomocném skončení procesu budou vydáni do Německa. Dne 1. 9. 2015 bylo ve vlaku v Břeclavi nalezeno 176 nelegálních migrantů ze Sýrie (166 osob), Afghánistánu (5 osob), Pákistánu (4 osoby) a Iráku (1 osoba) (Hlaváček).

Případy nelegální migrace z Jihočeského kraje

Jihočeský kraj (dále jen „JčK“) disponuje nejdelší státní hranicí v délce 323 km (46,5 km s Německem a 277 km s Rakouskem) z celkových 2 272 km, ale neleží na hlavních migračních trasách ČR. Od 17. 6. 2015 bylo v JčK zadrženo celkem 101 cizinců, největší podíl tvořili občané Sýrie (48 osob) a Afghánistánu (37 osob). Některé případy zadržovaných nelegálních migrantů v JčK jsou uvedeny v tabulce 8 (Hlaváček).

Tabulka 8 Případy zadržovaných cizinců v JčK 2015

Datum	Osob	Místo	Původu	Doprava	Převaděči
6. 8.	26	Horní Vltavice	Afghánistán	auto	Slovák
10. 8.	11	Strážný	Sýrie	auto	ne
13. 8.	19	Horní Planá	Sýrie	auto	ne
16. 9.	4	Dolní Dvořiště	Sýrie	auto	Syřan
27. 9.	8	Halámky	Irák	auto	Belgičan
14. 10.	5	Halámky	Sýrie	auto	Němec
19. 10.	4	Halámky	Sýrie	auto	Angličan
23. 11.	1	Horní Dvořiště	Sýrie	vlak	ne
25. 11.	1	České Velenice	Pobřeží Slonoviny	vlak	ne
3. 12.	3	Horní Dvořiště	Afghánistán	vlak	ne
25. 1.	1	Horní Dvořiště	Maroko	vlak	ne
15. 2.	4	Dolní Dvořiště	Sýrie	auto	Libanonec

Zdroj: vlastní výzkum

V srpnu 2015 bylo zadrženo 26 cizinců v JČK, ti museli čekat na tlumočnicka delší dobu, protože 6 dní předtím bylo zachyceno 76 cizinců v Ostrově u Stříbra. Pro Paňdžábštinu, kterou se mluví v Pákistánu, je v evidenci jen 1 tlumočnick, v Afghánistánu se mluví perštinou (10 tlumočnicků) a pašštinou (4 tlumočnicki) a dalšími dialekty. Kurdský jazyk ovládají na tlumočnické úrovni jen 2 osoby z evidence. Tlumočnicků těchto jazyků je tedy opravdu málo a přes léto byli velmi vytížení. Arabštinu sice ovládá 64 tlumočnicků, ale jen 2 jsou v JČK. Ne všichni uprchlíci ale ovládají arabský jazyk a tlumočnicků ostatních jazyků je málo. PČR vyhledává tlumočnicky v Evidenci znalců a tlumočnicků, pokud takový tlumočnick není, může využít osoby, která jazyk ovládá a podepíše slib. V tomto případě mohou vyhledávat i v evidenci cizinců (Hlaváček).

Opatření a cvičení ke zvládnutí velkého počtu osob

Připravenost ČR na znovuzavedení státních hranic řeší „**operační plán PČR ke společnému postupu a spolupráci s Armádou České republiky, celní správnou a ostatními orgány veřejné moci a správy v případě znovuzavedení ochrany vnitřních hranic.**“ Plán obsahuje počet nasazených sil na ochranu hranic, místo jejich nasazení, průběh kontrol, atd. Plán není přístupný veřejnosti (Hlaváček).

Dne 17. 6. 2015 na základě rozhodnutí MV ČR, byl zahájen monitoring situace v oblasti migrace „**Opatření migrace**“ v příhraničních oblastech s Rakouskem v souvislosti s dočasným zavedením hraničních kontrol na hranicích mezi Německem a Rakouskem. Nejedná se o znovuzavedení kontrol podle Schengenského hraničního kodexu (Rendlová, 2015). Opatření zahrnuje:

- Kontroly plnění podmínek pobytu na území ČR,
- potírání trestné činnosti související s nelegální migrací,
- kontroly cizinců cestujících po železničních a silničních trasách se zaměřením na vozidla TAXI a dodávková vozidla,
- kontroly pravosti cestovních dokladů celých osádek,
- pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách (Rendlová, 2015).

Od 13. 9. 2015 byly tyto kontroly zintenzivněny. Namátkové kontroly v JČK probíhaly denně na 8 vybraných bývalých hraničních přechodech s Rakouskem po celých 24 hodin.

- V době od 10. do 22. 10. 2015 bylo zvýšené bezpečnostní opatření na všech 11 hraničních přechodech s Rakouskem,
- od 23. 10. do 18. 12. 2015 probíhaly namátkové kontroly na 8 hraničních přechodech s Rakouskem po celých 24 hodin denně,
- od 19. 12. 2015 do současnosti jsou namátkové kontroly na 3 hraničních přechodech 24 hodin denně, ostatní nepravidelně (Hlaváček).

Dne 30. 9. 2015 na základě cvičného nařízení Vlády ČR bylo provedeno součinnostní cvičení PČR a Armády ČR k **ověření připravenosti k plnění úkolů při znovuzavedení kontrol na státní hranici s Rakouskem.**

- Nasazeno 405 policistů a 308 vojáků,
- prověřen čas dojezdu a obsazení určených stanovišť,
- zjištěny nedostatky v pokrytí některých příhraničních oblastí signálem pro radiokomunikaci a pomalé nasazení sil (ideálně 5 hodin),
- z rozhodnutí Bezpečnostní rady státu uvolněno 33 mil. Kč na nákup materiálu k účinné ochraně státních hranice (Hlaváček).

Akce s názvem „**Vlna**“ proběhla dne 8. 3. 2016 a navázala na zářijové cvičení. Cvičení ověřilo postupy a připravenost na příchod většího počtu uprchlíků a konalo se v Mikulově, Dolním Dvořišti a na části zelené hranice (Policie cvičila, jak třídit migranty, 2016).

- Nasazeno 200 příslušníků cizinecké policie a 20 celníků,
- nacvičení zajišťování cizinců, identifikace a testování postupů vůči nelegálním imigrantům,
- zkouška nových nakoupených technických prostředků (termovize, kamery, detektory, terénní vozidla)(Policie cvičila, jak třídit migranty, 2016).

V odboru cizinecké policie v JČK je 96 zaměstnanců, které by v případě vyřízení měla podpořit Armáda ČR. V březnu 2016 získal JČK monitorovací systém MDS „Human monitoring presence“, který odhalí ukryté osoby v prostorách nákladních aut během pár minut. Zařízení se přichytí na návěs a není nutné povolávat celníky a nákladní automobil odblombovávat. Dále je připraveno 11 expertů pro odhalování falešných dokumentů s pomocí nejmodernější techniky. Do budoucna se plánuje vybudovat **národní kontrolní bod pro kontrolu dokladů**, kde se budou shromažďovat všechny falšované doklady. Důvodem je efektivnější otypování falzifikátů a určení padělatelů (Hlaváček). Další opatření k přípravě na migrační krizi:

- Zřízení místností se sociálním zařízením k umístění až 100 osob,
- dohoda s neziskovými organizacemi a charitou k zabezpečení potravin, nápojů, ošacení,
- generální souhlas Ředitelství služby cizinecké policie k postoupení správního řízení ostatním odborům cizinecké policie,
- dohoda s vězeňskou službou k zajištění autobusové dopravy,
- operační plán rozpracován pro konkrétní potřeby JČK ve spolupráci s Krajským úřadem (Hlaváček).

3.4.1 Výsledky výzkumu v České republice

ČR je zejména tranzitní zemí a přístup k žadatelům o azyl je složitější než v Německu, proto byl sledován vývoj projektu nadačního fondu Generace 21. Ten jako první přišel s programem, jehož cílem byla relokační Iráckých křesťanských uprchlíků.

Jak vznikl projekt Generace 21

Důvod, proč takový projekt vůbec vznikl popsal v pořadu „90 minut“ televize ČT24 zakladatel myšlenky Dan Drápal: *„přemýšlel jsem o tom, jak budu moct žít sám se svým svědomím, pokud tam všechny ty křesťany vyvražděj a já nehnu ani prstem... neměl jsem moc pochopení pro Němce, že strpěli Osvětim a přitom Hitler tu Osvětim tajil, snažil se zahladit stopy, kdežto ten Islámský stát to všechno dělá v přímém přenosu,*

to znamená, že my nemáme žádnou výmluvu...dali jsme se do kupy s pár lidma a ukázalo se že podpora by mohla přijít.“ Nápad projektu se zrodil v září roku 2014 a postupně se dával dohromady tým. V lednu se projektu podařilo dát právní rámec a rozhodlo se o tom, že fond nebude žádat o peníze z EU či ze státního rozpočtu, ale bude **existovat jen díky finančním příspěvkům dárců.**

Bylo třeba najít zhruba 100 prověřených křesťanských uprchlíků, které by bylo možné zaintegrovat do společnosti a kteří by chtěli požádat o azyl právě v ČR. „Při výběru jsme byli závislí na jednom jediném člověku, Iráčanovi, který vybíral koho do ČR vzít a koho ne“ (Drápal). Právě v březnu fond dostal nabídku na spolupráci od Salmana Hasana, Iráčana, který žije v ČR. „On doporučoval lidi a my jsme byli odkázáni na to, co on přeložil. Kritérium bylo, že to měli být lidé, kteří přišli o všechno, byli skutečně ohroženi na životě a lidé, jejichž příběh můžeme sledovat delší dobu. MV jsme předali 400stránkový spis, kde byla historie těch lidí, kde bydleli, jaké mají vzdělání, jaké jsou mezi nimi příbuzenské svazky apod. Mohli jsme ověřit vnější věci, zda mají křestní či oddací list, dokazující že jsou skutečně křesťané, zda vyprávějí stejný příběh po celou dobu. Se všema byl veden rozhovor, byli mnozí, co se na seznam nedostali“ (Drápal, 2016).

Dne 23. července byla na Úřad vlády podána finální verze projektu a 152 iráckých křesťanů o přijetí do ČR. Drápal (2016) dodává „Loni v listopadu MV v jednom okamžiku řeklo, že jsme jediní, co máme připravený nějaký konkrétní projekt a to si myslím je důvod, proč šel stát do spolupráce s námi.“

Průběh realizace

Vláda schválila přijetí skupiny Iráckých uprchlíků do ČR 14. prosince 2015. To byl bod pro zahájení jednání se sociálními a integračními organizacemi o poskytování odborných služeb jako je doprava do ČR, ubytování atd. (Nadační fond Generace 21, 2016).

Příjezdy uprchlíků:

- 24. ledna 2016, 10 osob, umístění Okrouhlík,
- 5. února 2016, 17 osob, umístění Okrouhlík,

- 19. února 2016, 41 osob, umístění Okrouhlík, Brno, Smilovice u Třince,
- 20. března 2016, 21 osob umístění Praha.

Překvapení, se kterým se fond na začátku února 2016 setkal, bylo např. odmítnutí patnácti doktorů z Jihlavska provést povinnou vstupní prohlídku 10 uprchlíků. Lékaři neuvedli žádný důvod odmítnutí, ale nakonec byl nalezen jiný doktor z Třebíče, který ji provedl. Česká lékařská komora uvedla, že jihlavské nemocnice jsou vytížené a trpí nedostatkem lékařů (Nadační fond Generace 21, 2016).

Další nepříjemnou situaci řešili o týden později 12. 2. 2016 s TV Prima. V jejich odvysílané sestříhané reportáži označil jeden z Jihlavských uprchlíků byty od místní radnice za přemalovaný kravín. To způsobilo velké pobouření a podpořilo xenofobní nálady v Česku. Autorem překladu byl arabský rodilý mluvčí, ale mnozí jeho překlad zpochybňovali. TV Prima opakovaně odmítala poskytnout celý surový materiál, aby se na video mohli podívat další tlumočníci. I tak se na internetu objevily odlišné překlady od dalších překladatelů, protože jeden z uprchlíků natočil část rozhovoru na telefon. Dle vyjádření Generace 21, reportér prohlásil před charitativními pracovníky: *“Jestli nepřivezu senzaci, nemusím už zítra chodit do práce”* (Nadační fond Generace 21, 2016).

Pozastavení a ukončení projektu

První relokovaná skupina uprchlíků z Okrouhlíku u Jihlavy se 31.3.2016 rozhodla nezažádat o byty na Jihlavsku. Zároveň se osmičlenná rodina z Brna rozhodla vrátit do Iráku, kvůli stesku prarodičů po domově. To byl moment, kdy ministr vnitra Milan Chovanec projekt pozastavil. Uprchlíci z Okrouhlíku následně stáhli svoji žádost o azyl, dojeli si pro pasy a 2. 4. 2016 se vydali na cestu do Německa, kde požádali o azyl. Chovanec žádal vysvětlení, proč Německo skupinu nevrátilo do Česka (což měli udělat na základě mezinárodních smluv). *„Telefonovali jsme se státní tajemnicí, bylo vcelku zvláštní, že jsme jí dali informaci, kterou pravděpodobně Němci neměli, že tito lidé co k nim přišli, byli v systému mezinárodní ochrany v ČR, ze které dobrovolně odešli“* (Drápal, 2016).

Proč se uprchlíci vzdali azylu a jeli do Německa, vysvětluje Drápal (2016). „*Věděli jsme o jedné ženě, že tam má manžela a která se dušovala, že manžel přijede za ní a ne ona za ním. Vycházeli jsme ale z toho, že všichni ostatní příbuzní vyjádřili touhu žít v ČR a tady se jedná o jednoho člověka v Německu.*“ Lucie Sládková dodává, že „*když tam mají rodiny a nejenom to, je tam celá diaspora ... a jich je příliš málo než aby se tady cítili mezi svými, tak ty rodinné vazby hrají obrovskou roli.*“ Generace 21 v této době neměla žádné další signály o tom, že by je ostatní následovaly.

„*Myslím si, že Generace 21 udělala všechno proto, aby se to povedlo, aby ti lidé skutečně přijeli, protože celou dobu, jsme se bavili kvóty ano, kvóty ne, kolik jich těch lidí má přijít, jaký to jsou lidé, jestli jen ze Sýrie nebo jen z Eritrei a Generace 21, byli ti, co přestali mluvit a začali konat,*“ (Sládková).

Dne 7. 4. 2016 skupinka 8 uprchlíků z Brna odletěla zpět do Iráku, v rámci programu dobrovolných návratů. Ve stejný den ministr Chovanec navrhl **zrušení projektu Generace 21** s tím, že není možné podporovat projekt, který neplní svůj účel. Vláda tento návrh podpořila a projekt byl zrušen (Nadační fond Generace 21, 2016).

Ředitelka odboru a tisku PR Lucie Nováková na stránkách MV dne 8. 4. 2016 informovala o tom, že MV obdrželo od SRN žádost na převzetí 25 iráckých migrantů dle Dublinského nařízení.

Tato žádost byla zamítnuta, pro použití nevhodného legislativního nástroje. „*Oproti původním informacím od německé strany tyto osoby na území SRN nepožádaly o udělení mezinárodní ochrany, jak je ostatně uvedeno i v samotných žádostech a Česká republika tak nemůže v souladu s evropskou legislativou tyto osoby v rámci dublinského řízení přijmout.*“ (Nováková, 2016a).

Dne 14. 4. 2016 přišla z Německa nová žádost o převzetí 20 iráckých křesťanů. Německo uznalo právní argumentaci a iráckí křesťané budou po převzetí v pozici nelegálních migrantů a budou umístěni do detenčního zařízení. Následně budou navraceni do bezpečné části Iráku nebo mají právo znovu požádat o azyl. Zbylých 5 uprchlíků nejspíš získá azyl v Německu v rámci sloučení rodin, protože otec této pětičlenné rodiny ho tam již získal (Nováková, 2016b). Téhož dne si dalších 16 uprchlíků z Brna vyzvedlo své cestovní doklady.

Statistiky z celkového počtu 153 uprchlíků ke dni 14. 4. 2016.

- 41 osob opustilo program, vzdalo se azylu s cílem získat jej v SRN
- 8 osob opustilo program a vrátilo se zpět do Iráku
- 40 osob zůstává v programu a pokračuje podle plánu
- 9 osob mělo den po ukončení projektu být relokováno, projekt byl ale zrušen
- 55 osob ještě mělo podle původního plánu přijet

3.5 Hrozby a příležitosti

Migrační vlna v roce 2015 přinesla do Evropy jak hrozby, tak příležitosti. V případě hrozeb je nutné se zaměřit na extremismus, radikalizaci a možné ekonomické následky, které Evropu mohou postihnout v případě ukončení Schengenského prostoru.

Příležitosti

„Zatím všechny země, které přijímaly imigranty a mají dostatečně dobré statistiky na to, aby si to vypočítaly, tak ve všech vychází, že hospodářský přínos migranta HDP je vyšší než všechny podpory, které všichni migranti dostávají. A to platí dokonce i u Velké Británie, kde se tomu každý hrozně diví“ (Outrata).

Německo avizuje, že příliv nové pracovní síly do Evropy, může být velice pozitivní a souhlasí i Lucie Sládková: *„Evropa možná některé profese nutně potřebuje a mohli bychom udělat nějaký takový otevřený legální kanál, který by pomohl tam, kde Evropě chybí odborníci“ (Sládková). I ČR by měla zájem o nové pracovníky, „ze strany firem tady byl apel, že by rády zaměstnaly azylanty- lidi z Ukrajiny nebo ruskojazyčných zemí, ale byl problém, že azylové řízení je dlouhé, nemůžete pracovat atd. Pokud by ČR dokázala sem dostat ty lidi, kteří sem chtějí, mohla by z toho profitovat, protože o ty lidi je zde zájem“ (Daňková).*

Lucie Sládková tvrdí, že se nejedná jen o uprchlíky, kteří pracují v dělnických profesích *„Příklad Sýrie, to jsou vcelku vzdělaní lidi, vždycky vzdělaní byli, mnohdy vzdělanější než si my tady myslíme. Pokud budeme mluvit o Subsaharské Africe, i tam mají lidi profese, některé státy jako Ghana, ty jsou docela vysoko. Takže jejich profese jejich znalosti možná tady v Evropě potřebujeme. Evropa vykonává něco, čemu se říká **deskilling**, to znamená, že ti lidé nemohou vykonávat svoji profesi právě proto, že jsou cizinci, neovládají úplně jazyk, to je neštěstí Evropy, protože kdyby se dostali na pozice toho, co uměj, tak by možná bylo v Evropě o hodně o hodně líp“ (Sládková).*

Hrozby

Extremismus

Přístup veřejnosti k přistěhovalcům se během roku 2015 změnil. Jan Hartl předkládá průzkum veřejného mínění provedený Ústavem empirických výzkumů STEM. „Dnes máme rozdělení jedna třetina ku dvěma, která je vstřícná k imigrantům a uprchlíkům, nebo aspoň vůči nim není negativní. Situace je vážná zejména proto, že procházíme velmi výrazným a dramatickým názorovým zvratem. Ruku v ruce s tím jde klesající podpora EU, od roku 2009 pozitivní vztah byl 69 % a od té doby jsme zažili dramatický pád a nyní je na 39 %. Dříve bývali uprchlíci tématem číslo 4, dnes je to číslo 2 za islámským fundamentalismem, který vystřídal mezinárodní organizovaný zločin“ (Hartl).

Lucie Sládková tento trend odůvodňuje strachem z neznámého. „Země, co má nejmíň muslimů, je nejmíc islamofóbní. To souvisí se strachem. Strach je úplně obyčejný, normální a je tam kde nevíme, kde neznáme, stejně tak jako my neznáme všechny ty lidi, co jdou do Evropy, tak oni neznají nás a z toho pramení spousta nedorozumění“ (Sládková).

Souhrnná zpráva MV ČR Odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminalistiky (2015) za rok 2015 poukazuje na **nárůst extremistického chování** jak krajní levice, tak krajní pravice. Mobilizačním tématem se stala migrační vlna. Aktivní iniciativou byl Blok proti Islámu, který vznikl transformováním iniciativy „Islám v České republice nechceme,“. Ten od dubna spolupracuje s Úsvitem – Národní koalicí. Tyto subjekty vystupují nejen proti migraci, ale také proti Islámu v Evropě. Dne 17. listopadu 2015 podpořily a významně se podílely na organizaci demonstrace na pražském Albertově, v rámci které vystoupil i prezident ČR Miloš Zeman. Demonstrace se zúčastnilo zhruba 2000 osob a přibližně 100 jejich odpůrců.“ Této akce se zúčastnili i zástupci obdobného německého hnutí „PEGIDA“ z Drážďan. „To čeho jsme v posledních měsících svědky, je brutální zneužití uprchlického dramatu v politické agendě k politickému populismu. To co říká prezident ČR, jeho předchůdce a někteří ministři včetně vicepremiéra této vlády, to jak se chová česká politická reprezentace je naprosto neodpovědné a je to

něco co v západní Evropě nemá obdoby.“ odsoudil chování politických špiček Palata. „To co se děje je vzbuzování strachu a zneužívání strachu pro politickou agendu. Myslím, že kritika, která zazněla od Komisaře pro lidská práva OSN, byla na místě a měla nás upozornit, že se tady děje něco nedobrého“ (Palata).

Ke vzniku těchto antiimigračních hnutí se během diskuze vyjádřil místopředseda poslanecké sněmovny výboru pro obranu Bohuslav Chalupa. *„Poslední dobou sleduji, že vznikají občanská sdružení a vzniká tu něco jako Pegida. Chci ujistit občany, že poslanecká sněmovna je v tomto ohledu velmi rozumná a výbory se těmito věcmi opravdu zabývají a vláda i poslanecká sněmovna vyjádřila jistý postoj k těm kvótám, který je znám a vytvářet jakousi duplicitní nátlakovou organizaci je poněkud nezodpovědné.“*

Z monitoringu médií nám v létě vycházelo, že uprchlická krize se stala tématem kohokoli. Klíčové slova, co jsme hledali, tak normálně jich bylo 60 a najednou jich bylo 1000 a vyjadřoval se k tomu opravdu každý. Místní podnikatel, lokální politik, každý kdo měl nějakou možnost být v médiích, tak si na tom honil triko. Vidíme, že tady dochází k velkému průniku mezi tím, kdo je uprchlík a muslimský fundamentalista“ (Daňková).

Téma bylo reflektováno i v alternativních zpravodajských webech, kde byly šířeny různé nadnesené statistiky a zprávy o údajných „teroristech“ za účelem vyvolání strachu a paniky ve společnosti (Čtvrtletní zprávy o extremismu, 2016).

Za rok 2015 se konalo 323 zájmových akcí všech extrémistických iniciativ. Za první čtvrtletí bylo zaznamenáno jen 44 akcí, druhé čtvrtletí už to byl dvojnásobek 81 akcí, na podzim 86 akcí a situace gradovala v posledním čtvrtletí se 112 akcemi. Za rok 2015 bylo zjištěno 175 případů extrémistické kriminality, z toho jich bylo 114 objasněno (Čtvrtletní zprávy o extremismu, 2016).

Hnutí „Generace identity“ se pokusilo o blokádu zařízení pro zajištění cizinců v Bělé pod Bezdězem, které se účastnilo zhruba 15 osob. Probíhala i proti islamofóbní shromáždění krajně levicových iniciativ jako např. kampaň v Brně „Refugees welcome“ (Čtvrtletní zprávy o extremismu, 2016).

Radikalizace

Výrazný rozdíl je v tom, jak se migrační politika dělá v severní Americe zejména v Kanadě a v západní Evropě. S tím souvisí nebezpečí druhé generace imigrantů, nějaký přístup, který způsobí, že ta druhá generace se cítí nepřijatá společností, ve které vyrůstá. A tady někde se tvoří ta radikalizace“ (Outrata).

Samotní uprchlíci, kteří přicházejí, nejsou silnými podporovateli násilných skupin. Problém se začíná vyvíjet, pokud je s uprchlíkem zacházeno jako s krátkodobým humanitárním problémem a chybí dlouhodobý integrační plán. Radikálové pak budou mezi těmi, kteří poskytují náboženské, vzdělávací a sociální podpory a tam vytvářejí problém. Pokud nejsou integrováni do místních komunit, riskuje se napětí mezi muslimskými a nemuslimskými komunitami v Evropě.

Navzdory jejich vděčnosti za útočiště v EU si pak v průběhu času mohou připadat odcizeni a bez práv (Byman, 2015).

Francie byla v šoku, když dva ze tří útočnicků, kteří podnikli teroristický útok na redakci Charlie Hebdo dne 7. ledna 2015 v Paříži, byli narozeni ve Francii migrantům z Alžírsko. K dalším teroristickým útokům došlo dne 13. listopadu 2015 v Paříži a zemřelo při něm 130 lidí. Útočníci francouzské národnosti byli narozeni v Evropě imigrantům z Maroka a Alžírsko. Jeden z teroristů přišel do Evropy přes Řecko s falešným syrským pasem. Identifikován byl na základě otisků prstů (Farmer, 2016).

Katalánsko připravilo manuál, který radí učitelům, jak rozeznat radikalizaci dětí a reaguje tak na teroristické útoky v Paříži a Belgii. Učitelé budou mít za úkol ohlásit změnu chování u studentů, např. pokud žák přijme tradiční styl islámského oblékání nebo se odmítne zapojit do kulturních a sportovních činností z náboženských důvodů. Jasně známky radikalizace vykazoval na střední škole jeden z útočnicků z listopadových útoků v Paříži ještě před tím, než se připojil k Islámskému státu a odjel do Sýrie. Stejný manuál bude připraven i pro věznice, kde také k radikalizaci často dochází (Govan, 2016).

Ekonomické dopady zrušení Schengenského prostoru

Schengenský prostor je vystaven velké migrační vlně a jeho hranice nejsou dostatečně chráněny. Tyto nedostatky ohrožují fungování celého systému. EK vypracovala „Plán návratu k Schengenu“, ve kterém si mimo jiné nechala spočítat případné ztráty, které by členské státy za zrušení Schengenského prostoru zaplatily. Nejcitelnější změnou pro občany by byla ztráta volného pohybu přes hranice. Každý den za prací přes hranice EU cestuje 1,7 milionu pracovníků. Komise také odhaduje, že náklady v odvětví cestovního ruchu by dosáhly 1,2 miliardy EUR. Administrativní náklady na pracovníky provádějící kontroly na hranicích by vzrostly až o 5,8 miliard EUR (Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě - Plán návratu k Schengenu č. COM/2016/0120).

Obnova hraničních kontrol by z ekonomického hlediska znamenala přímé náklady v rozmezí od 5 do 18 miliard EUR ročně. Přímé náklady spojené s pohybem zboží v silniční dopravě by vzrostly o 1,7 až 7,5 miliardy EUR. Dodatečné náklady pro ČR by tvořily přes 200 miliard EUR (Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě - Plán návratu k Schengenu č. COM/2016/0120).

Plán předpokládá, že členské státy, které znovu dočasně obnovily kontroly na svých vnitřních hranicích, by měly odepřít vstup cizincům třetích zemí nesplňujícím podmínky vstupu, bez ohledu na to, zda mají v úmyslu požádat o azyl v jiném členském státě. Přístup některých států, které pouští osoby do dalších zemí, je neslučitelný se schengenskými a dublinskými pravidly a podporuje sekundární pohyb osob v prostoru (Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě - Plán návratu k Schengenu č. COM/2016/0120).

4 Diskuse

4.1 Uprchlická a migrační krize 2015

Regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a okolí nepřestávají a budou se zřejmě objevovat nové. Ze závěru panelové diskuse vyplývá, že problém migrace do Evropy bude pokračovat a to minimálně ve stejném měřítku jako tomu bylo v roce 2015. Podle statistik se za rok 2015 do Schengenského prostoru nelegálně dostalo více než 1,8 milionu lidí, z nichž jednu třetinu úřady neidentifikovaly. Po tom co kancléřka Merkelová oficiálně prohlásila, že azyl bude udělen všem Syřanům, přišel do EU bezmála milion migrantů. Ti co nepocházeli se Sýrie, odmítali identifikaci nebo o své totožnosti lhali, aby byli do EU vpuštěni. Alarmující zprávou je, že registrováno bylo jen 1,3 milionu migrantů. To znamená, že půl milionu cizinců nebylo registrováno a nejsou o nich žádné údaje. Řecko a Itálie v ochraně Schengenské hranice selhaly a neregistrovaly všechny migranty, tak jak měly. Azylová a migrační politika EU nebyla na nápor migrantů připravena a dosavadní systém ani nemotivoval hraniční státy k ochraně Schengenu. I kdyby migranty řádně registrovaly, většina z nich by se díky volnému pohybu přesunula do cílových zemí EU a Řecko s Itálií by musely migranty přijímat zpět. V tomto ohledu pro ně bylo výhodnější migranty neregistrovat. Maďarsko sice přestalo registrované přijímat zpět, ale snažilo se všechny řádně evidovat. Poté co systém registrací v Řecku a Itálii selhal, byla cesta do EU mnohem jednodušší a podle toho se odvíjela i cena pašeráků. Migrant, který vyrazil na cestu na konci roku 2014, a cesta mu trvala půl roku, zaplatil dvakrát více než migrant s celou rodinou, který byl v Německu za pár dní.

Lucie Sládková tvrdí, že v problematice masové migrace je třeba spolupracovat. *„Národní státy nemají šanci to samy vyřešit. Pokud to EU nezvládne ve smyslu společného řešení, tak jednotlivé státy na to nemají. Žádný z nich. Ani Německo.“*

4.2 Řešení migrace na nadnárodních úrovních

Řešení krize na mezinárodních úrovních je vždy velice dlouhý proces a u nových mechanismů pro řešení migrační krize tomu bohužel nebylo jinak. EU v květnu plánovala jednorázově pomoci Itálii a Řecku a přerozdělit z nich migranty do jiných členských zemí, aby tyto státy motivovala k obnově ochrany vnějších hranic. Tento plán by byl efektivní v případě, že by rozhodnutí bylo vykonáno během jara a na zbytek roku 2015 by už státy byly na migraci připraveny. Reakce byla bohužel pomalá a relokační se odsouhlasila až v září. Přesídleno bylo jen malé množství v porovnání s množstvím uprchlíků, kteří do Evropy přišli. Dalším problémem jsou Ženevské úmluvy, které pohlížejí na uprchlíky jako jednotlivce a nepočítají s masovou migrací v takovém měřítku, jako tomu bylo v roce 2015. *Dokud to máme řešit individuálně a já si neumím představit, jak by se přes hotspoty řešil jeden milion lidí individuálními žádostmi. Myslím si, že EK měla přistoupit k dalším možnostem, které právní normy znají a neřešit to pouze azylem, ale jinými způsoby mezinárodní ochrany jako je třeba dočasné útočiště,* (Sládková). Tento systém jak ho známe doposud, je nedostačující a nereaguje dostatečně rychle na vývoj situace. Je třeba, aby se azylová a migrační politika EU změnila a reagovala na krizi rychleji. To by ale znamenalo azylovou politiku centralizovat a vzít suverenitu členským státům.

4.2.1 Relokace a přesídlování

Příloha C představuje stav provedených relokací a přesídlování ke dni 15. března 2016. Přesídlování a přemístění mělo fungovat již od září 2015, ale některé státy zatím nerelokovaly ani jednu osobu. Ve velké většině to ale nebyla neochota členských zemí spolupracovat, ale pomalé budování funkčních hotspotů v Řecku a v Itálii. V současnosti země nabízejí dostatek míst pro relokaci, ale hotspoty nejsou schopné na nabídku reagovat nebo nemají vhodné kandidáty pro relokaci. Přesto uprchlíci preferují systém hotspotů nevyužít a pokračovat dál do Evropy, protože si sami mohou cílovou zemi vybrat a nemusejí dlouho na přemístění čekat.

Mechanismus přerozdělování v EU byl nejspíše navržen Německem, které na tomto základě funguje. Byl ale nejspíš opomenut fakt, že země EU jsou na rozdíl od spolkových republik značně ekonomicky rozdílné a migranti půjdou za lepšími podmínkami. Aby se zamezilo sekundárnímu pohybu relokovaných a přesídlených, měla s nimi být podepsána smlouva, aby několik let stát neopustili. Agenda ale neřeší, jak se bude zacházet s těmi, kteří se po relokaci azylu vzdají a budou v cestě pokračovat. Když se přesídlení Iráčtí křesťané vzdali v ČR azylu a odcestovali do Německa, Německo s pěti z nich zahájilo azylové řízení kvůli slučování rodin. Německo sice slučování rodin zpřísnilo, ale pokud rodiny sami přijdou, nemůžou je navrátit zpět do jejich vlasti. V důsledku to může znamenat, že rodiny se nechají přesídlit do EU a pak utečou do země, kde některý ze členů rodiny azyl získal a vyhnou se tak nebezpečné cestě přes Středozemní moře.

„Nemyslím si, že by to nebylo jen v českém zájmu, ale není to ani v evropském zájmu. Je to prostě mechanismus, který nepomůže k řešení té situace“ (Hokovský).

Ani jeden žadatel o azyl ze sledovaného zařízení nebyl přemístěn či přesídlen v rámci nouzové relokace z Řecka či Itálie.

4.2.2 Hotspoty

Na rozdíl od mechanismu přerozdělování je systém hotspotů vládou ČR podporován. Bohužel koncept je zatím neefektivní a problematický, protože uprchlíci nechtějí na relokaci dlouho čekat a bojí se, že se dostanou do jiné země, než do které chtějí.

V Itálii oficiálně fungují jen dva hotspoty a v Řecku jen jeden (tabulka 9). Přitom účast zemí v relokačním mechanismu byla u většiny zemí podmíněna právě fungujícími hotspoty. Pokud systém bude plně funkční, mohl by výrazně migračnímu problému pomoci a zajistit identifikaci všech osob, které do Schengenu vstupují. Navíc EU by získala čas pro vytvoření nové fungující migrační a azylové politiky.

Tabulka 9 Pokrok v aplikaci hotspotů v Itálii a Řecku ke dni 10. 2. 2016

Informace ke dni 10. února 2016	Itálie	Řecko
Počet vyloděných nelegálních migrantů od roku 2015	170 000*	880 000
Plánované hotspoty	6	5
Plně funkční hotspoty	2	1
Kapacity přijímacích azylových zařízení	101 933	17 628
Očekávaná kapacita hotspotů (vyřízené žádosti/den)	2 160	11 000
Úspěšnost snímání otisků v září 2015	36 %	8 %
Úspěšnost snímání otisků v lednu 2016	87 %	79 %
Relokováno do členských zemí	253	218
Nabídnuté kapacity pro relokaci členskými státy	966	1 081
Nucené návraty v roce 2015	14 000	16 131
Rozpočet EK na období 2014-20 (EUR)	592,6 milionu	509,4 milionu
* k 15. prosinci 2015		

Zdroj: vlastní výzkum

Hotspoty jsou ale jen prozatímní řešení, protože řeší pouze důsledek migrační krize. „I kdyby státy vše dělaly, jak mají, neřeší to problém, že v dalších letech se tyto čísla budou dramaticky zvyšovat a na to ten systém, jak je teď nastaven, prostě stačit nebude, protože bychom si z Itálie a z Řecka udělali v podstatě detenční zařízení pro miliony migrantů“ (Hokovský).

4.2.3 Návratová politika

Návratová politika je nejlepším odstrašujícím mechanismem pro ekonomické migranty. Bohužel „v minulém roce pouze 40 % všech rozhodnutí na navrácení z EU se podařilo realizovat. 60 % lidí, kteří tady nemají co dělat, nemají oprávnění, nejsou legitimní žadatelé o azyl, tady zůstávají a to je potřeba dát do pořádku“ (Hokovský).

Pokud žadatelé o mezinárodní ochranu dostanou negativní rozhodnutí, neměli by vzhledem k Dublinskému systému získat azyl ani v jiné zemi EU a tyto cizince je třeba navrátit. V Německu mají povinnost opustit zemi do 6 měsíců, kde po celou dobu stále dostávají kapesné a mají zajištěné ubytování.

Ani jeden ze sledovaných migrantů, který nařízení obdržel, z EU neodcestoval. Systém v Německu je na tolik přetížen, že není možné vyhoštění efektivně kontrolovat.

4.3 Azylová a migrační politika v Německu

Migrační a azylový systém, který má Německo vypracovaný, je v porovnání se zbytkem Evropy velice štědrý. Přestože je Německo obklopené tzv. bezpečnými zeměmi, o azyl zde za rok 2015 požádalo nejvíce migrantů. Německá policie místo ochrany hranic, funguje na bázi taxi služby, kdy převáží migranty od Rakouských hranic do registračních center.

Statistiky FRONTEXu nebo UNHCR ukazují, že v Německu požádalo o azyl půl milionu lidí a za rok 2015 bylo rozhodnuto jen v polovině případů. Přitom do Německé databáze EASY byl zapsán více než 1 milion žadatelů. Databáze EASY nepracuje s otisky prstů, proto v této nepřehledné situaci stačí jen změnit jméno a žádost o azyl je duplicitní a žadatelé mohou dostávat dvojité kapesné. Úředníci nemají čas kontrolovat ubytovací zařízení, ačkoli by měli sledovat, jak postupuje proces integrace. Pro tuto práci je nedostatek pracovníků ale i nedostatečná vůle ze strany migrantů.

Migranti z Goldbachu se za půl roku pobytu nenaučili německý jazyk. Zdržují se totiž převážně v jejich vlastních komunitách a tam německý jazyk nepotřebují. Pokud se situace nezlepší, proces integrace selže stejně jako u gastarbeiterů a vytvoří se tzv. státy ve státě, kde nebudou platit německé zvyky, ale zvyky komunity.

Přetíženost úřadů potvrzuje fakt, že těhotná žena ze Sýrie byla nezvěstná 2 týdny, než byla nalezena mrtvá. O ženu se začala policie zajímat až na podnět majitele ubytovacího zařízení v Goldbachu, který požadoval navrácení klíče od pokoje. Úřad neměl její telefonní číslo ani údaje o jejím novém bydlišti. Dalším příkladem je případ migranta, který v zařízení zaútočil na jiného muže nožem. Úřady byly na muže ze strany majitele už několikrát upozorňovány, ale úředníci nijak nereagovali. Z toho vyplývá, že situace v Německu je velmi zmatená, s žadateli o azyl nepracují a dokonce jim i chybí údaje o jejich pobytu a pohybu.

Uchazeči by se měli pohybovat jen na určitém území, ale šance, že Policie se bude těmito prohřešky zabývat, je vzhledem k extrémnímu počtu migrantů velmi malá a tak se nekontrolovatelně pohybují po celém Německu i za hranicemi.

Ubytovací kapacity pro uprchlíky byly nedostatečné, a tak se ve velkém rozjel byznys vlastnit ubytovací zařízení. Za jeden byt s 10 osobami je možno vydělat

5 000 EUR měsíčně a proto pronájem nemovitosti pro potřeby uprchlíků je velmi lukrativní. Z hostelů či obecních bytů jsou vytvářena nová ubytovací zařízení a to zvyšuje napětí mezi místními obyvateli, kteří cítí, že stát dává přednost uprchlíkům před německými občany.

Další roli hraje rozdílná kultura a zvyky, které jsou odlišné od evropských. Například azylanti odmítají poslouchat ženu, protože pro ně není dostatečnou autoritou. Aby zařízení mohlo fungovat, musí ho vést muž. Stejně tak ženy a děti nechodí ven a neúčastní se aktivit pořádaných dobrovolníky. Ženy tráví den doma s dětmi nebo společně s muži nakupují.

Muži oficiálně pracovat nechtějí, protože by jim bylo zkráceno kapesné. Nejsou tedy žádným přínosem pro ekonomiku, zejména pokud pracují na černo.

4.4 Azylová a migrační politika České republiky

V ČR za rok 2015 bylo nelegálně zadrženo přibližně 8 tisíc cizinců, z toho odhadovaná tranzitní migrace byla 3 tisíce migrantů. O azyl ale zažádalo pouze 1,5 tisíce běženců a úřady spíše udělovaly doplňkovou ochranu. Azylový systém ČR nebyl přetížen jako systém Německa a úřady vydaly rozhodnutí v 88 % případů. ČR se tedy soustřeďovala na potlačování nelegální tranzitní migrace. I tak se najdou cizinci, kteří do ČR chtějí „*Obrací se na nás lidé z komunit Syřanů, ti mají v Sýrii svoje příbuzné, vzdělané příbuzné a tito lidé by sem rádi svoje příbuzné dostali. Ptají se, zda je možné sem legálně nějakého příbuzného dostat, aby tady požádal o azyl. A my můžeme říct jen ne, pokud je v Sýrii nebo pokud se nedostane do programu v uprchlických programech mimo Sýrii tak člověk, nemá možnost se dostat nikam jinam. Uprchlík si nemůže v Sýrii požádat o azyl do Česka* (Daňková).“

ČR začala plnit přesídlovací povinnosti, když Nadační fond Generace 21 zahájil společně s vládou ČR projekt přesídlení křesťanských uprchlíků z Iráku. Přesídlení Iráčané se ale po několika týdnech dobrovolně vzdali žádosti o azyl a odcestovali do Německa. Výsledek projektu ukázal, že mechanismy přerozdělování mají nedostatky a nefungují. Cizince není možné nutit zůstat v zemi, ve které být nechce. Po tomto selhání byl projekt Generace 21 zastaven a ČR se rozhodla přerozdělování provádět bez pomoci jiných organizací.

Ačkoli je ČR za omezování svobody nelegálních migrantů v detenčních zařízeních kritizována, jedná v mezích zákona. Je jednou z mála členských zemí, která neporušuje mezinárodní smlouvy. Mnoho států tyto dohody nerespektuje, a to včetně Německa, Maďarska, Řecka či Itálie. Do Řecka nelze vrátit již několik let v důsledku chybějícího funkčního azylového systému, Itálie velké množství migrantů neregistruje a tak formálně nikdo o migrantech neví a v Maďarsku je snaha o registraci všech, ale chybí kapacity na to si navracené migranty fyzicky vyzvednout. Readmisní řízení se sousedními státy funguje velice dobře. Pokud ale státy nerespektují mezinárodní úmluvy, ČR nemůže cizince zadržet a je zřejmé, že migranti pak pokračují ve své cestě do Německa.

Jihočeský kraj se nepotýká s velkou tranzitní migrací, přestože ze všech krajů má nejdelší hranici. Hlavní tranzitní trasy vedou přes Jihomoravský a Plzeňský kraj. Opatření pro případné znovuzavedení hranic je připraveno a během cvičení nebyly zjištěny zásadní nedostatky. Problémem zůstává, že nemovitosti na státních hranicích, které dříve sloužily pro potřeby hraničních hlídek, jsou rozprodané. Pokud by se znovu zavedla hraniční stráž, neměla by k dispozici budovy pro vybudování zázemí. Momentálně PČR úspěšně hlídkuje v pohraničních oblastech a daří se jí nelegální migraci odhalovat. To je pro migranty v jisté míře odstrašující.

4.5 Hrozby

Migrační krize v roce 2015 měla vliv na vzestup **extremistů** jak u nás tak v zahraničí a řada politických subjektů se snažila na kritice migrace profitovat. „Iniciativa Islám v ČR nechceme“ začínala jako hnutí vyhrazující se čistě proti islámu, ale v roce 2015 se zaměřila na kritiku mechanismů, které EU navrhovala. Kombinací těchto dvou témat si hnutí vytvořilo širokou základnu podporovatelů a chystá se je využít pro politické účely. Hrozí nebezpečí, že tyto strany zneužijí svůj vliv a budou vydírat vládu.

Dezinformace a nedůvěryhodné statistiky značně ovlivňují veřejné mínění a probouzí v lidech strach, na kterém se populistické a extremistické organizace přizívají. Ačkoli ČR nepatří mezi multikulturní země a nemá s migranty tolik osobních zkušeností, než polovina lidí se proti nim staví negativně. Šíření nenávisti ale není klíčem pro to, jak se s touto krizí vypořádat. Naopak je třeba, aby se veřejnost a migranti snažili vzájemně spolupracovat a snažili se navzájem pochopit. V tomto případě opět hraje zásadní roli integrace.

Výzkum ukázal, že integrační proces v Goldbachu nepracoval efektivně. Imigranti neměli žádné povinné hodiny německého jazyka, neměli povinnost účastnit se kulturních akcí a někdy úřady ani nevěděli, kde se migranti nachází. Zatím se ve sledované skupině uprchlíků žádné radikální názory nepotvrdily, ale migranti začínají být zklamaní systémem a veřejností. Pokud se tato frustrace bude prohlubovat tak nebezpečí **radikalizace** může reálně hrozit. Je důležité migranty zaměstnat a ukázat jim, že jsou pro společnost užiteční. Aby bylo možné migranty zaměstnat, je nejpodstatnější naučit je jazyk dané země. Ale většina uprchlíků ze sledovaného zařízení po půl roce němčinu stále neovládá.

Manuál pro učitele, na kterém pracuje Katalánsko, by mohl být jedním z klíčů, jak rozpoznat studenty, kteří by se mohli zradikalizovat a plánovat útoky. Dvacetiletý terorista z Paříže jevil jasné známky radikalizace ještě před tím, než odjel na výcvik do Sýrie, ale nikdo se tehdy jeho chováním nezabýval. Příručka dává učitelům kompetence tyto případy nahlásit, bez toho aniž by byli označeni za rasisty nebo xenofoby.

Otázka kriminality nebyla v této práci řešena, protože ji není možné podložit validními informacemi. PČR se statisticky zaměřuje na kriminalitu cizinců, ale tuto oblast už dále nerozlišuje, protože cizincem se rozumí uprchlík žádající o mezinárodní ochranu, turista i cizinec s trvalým pobytem v ČR. Není tak možné tyto subjekty od sebe oddělit. Výzkum ukázal, že kriminalita žadatelů o azyl a azylantů je pro Německo velmi citlivé téma a v tamních médiích se téma kriminality migrantů objevuje minimálně, právě z obavy šíření extremistických nálad. Na druhou stranu absence oficiální statistiky, jak u nás, tak v zahraničí vede k šíření nepravdivých informací.

ČR je zemí zaměřující se na export a proto by ji obnova hraničních kontrol ekonomicky silně zasáhla. Pokud státy nezačnou znovu plnit mezinárodní úmluvy a nebude posílena ochrana vnějších hranic, je fungování Schengenu ohroženo.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo vymezit hrozby, které přicházejí společně s přijímáním imigrantů a učinit návrh, jak je minimalizovat. Vyhodnocením všech dostupných zdrojů byla zodpovězena výzkumná otázka, zda je strategie ČR perspektivní a jak si stojí v porovnání s Německem.

Statistiky migrační krize za rok 2015 jasně vypovídají, že Evropa nenašla společné řešení a situaci nezvládla a to i z toho důvodu, že se soustředila převážně na řešení důsledků, nikoliv příčin. Výzkum prokázal, že některé mechanismy EU pro řešení migrační krize, jako je například přerozdělování, nejsou efektivní a nemohou být nástrojem pro boj s nelegální migrací. Přesto je ČR respektuje a plní je, mimo to výrazně podporuje další alternativy, jako je systém hotspotů nebo návratová politika a podpora třetích zemí. Z hlediska dodržování mezinárodních smluv je pro ČR důležité, že po celou dobu krize své povinnosti plní a chce v tomto směru pokračovat i nadále, protože mezinárodní spolupráce je pro ČR zásadní. Na výzkumnou otázku bylo možné odpovědět kladně.

Ze získaných informací z ubytovacího zařízení v Německu vyplývá, že Německo sice bylo schopné přijmout milion přistěhovalců a materiálně je zaopatřit, ale proces integrace selhává především vlivem přetížení úředníků a komunikačních systémů. Žadatelé o azyl a azylanti se nezapojují do německé společnosti, nezvládají německý jazyk a nejeví se přínosem pro ekonomiku. Aby Německo bylo schopné přijímat další miliony uprchlíků, bez toho aniž by ohrozilo svou vlastní bezpečnost, bude třeba povýšit integrační proces na klíčový post azylové politiky.

V této diplomové práci byly vymezeny tři typy hrozeb, které migrační krize v roce 2015 přinesla. Extremismus, radikalizace a ekonomické dopady způsobené zrušením Schengenského prostoru. Pro minimalizaci těchto hrozeb je důležité zabezpečení ochrany vnějších hranic a důsledné řízení integračního procesu. Pro doplnění a rozvinutí tohoto tématu by bylo vhodné se v dalším výzkumu zaměřit na oblast kriminality migrantů.

Seznam informačních zdrojů

1. About CSDP: Overview. 2015. *Europa EEAS* [online]. Brusel: European Union [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/index_en.htm
2. *An EU 'Safe countries of origin' list*. 2015. In: *Migration and home affairs* [online]. European Commission [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_safe_countries_of_origin_en.pdf
3. *Annual report 2014*. 2015. Luxembourg: OSCE. ISBN 978-92-9234-296-8.
4. Asylum quarterly report: Statistics explained. 2016. *Eurostat* [online]. Lucemburk: Eurostat [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report
5. Azyl, migrace a integrace [online]. 2016. Odbor azylové a migrační politiky [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
6. Azylová a imigrační politika. 2006. *Evropská unie: Portál o EU* [online]. EU-Media, aktualizace 5.11.2015 [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/azylov-a-imigran-politika>
7. *Basic facts about the United Nations*. 2011. Rev. ed. New York: United Nations Department of Public Information. ISBN 92-110-1235-X.
8. Bavorsko se chystá přivřít hranici s Rakouskem: Merkelová limity odmítá. 2016. In: *Idnes.cz* [online]. ČTK [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/bavorsko-chysta-kontroly-na-hranicich-s-rakouskem-fw1-/zahranicni.aspx?c=A160227_161703_zahranicni_san
9. Betrug mit assyleistungen: Doppelte gemeldet - Doppelt kassiert. 2016. In: *Spiegel TV* [online]. [spiegel.tv](http://www.spiegel.tv) [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.tv/filme/betrug-mit-assyleistungen/>

10. *Bezpečnostní strategie České republiky 2001*. 2001. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
11. *Bezpečnostní strategie České republiky 2003*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2004. ISBN 80-86345-45-9.
12. *Bezpečnostní strategie České republiky 2011*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011. ISBN 978-80-7441-005-5.
13. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. ISBN 978-80-7441-007-9.
14. *Bezpečnostní strategie České republiky*. 1999. Praha: Agentura vojenských informací a služeb. ISBN 8086345106.
15. BYMAN, Daniel. 2015. Do Syrian refugees pose a terrorism threat? *Brookings* [online]. brookings.edu [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/blogs/markaz/posts/2015/10/27-syrian-refugees-terrorism-threat-byman>
16. Cesta uprchlíků českým azylovým systémem. 2015. *Česká televize* [online]. ČT 24 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1557909-prehledne-cesta-uprchliku-ceskym-azylovym-systemem>
17. *Co je NATO?: Úvod do transatlantické aliance*. 2012. In: *NATO* [online]. Belgie: Divize veřejné diplomacie NATO [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120905_what_is_nato_cz.pdf
18. Co přináší Lisabonská smlouva. 2009. *Škaloud* [online]. [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.skaloud.net/clanky/co-prinasi-lisabonska-smlouva-2-7-2009/>
19. Common European Asylum System. 2015. *Migration and Home Affairs: What we do* [online]. European Union [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/index_en.htm

20. Contents of Visegrad Cooperation 1999. 2015. *The Visegrad Group: the Czech Republic, Hungary, Poland, Slovakia* [online]. International Visegrad Fund [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>
21. Convention and protocol relating to the status of refugees. 2010. In: *UNHCR* [online]. Geneva: UNHCR [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>
22. Často kladené dotazy: Aktuální informace o migraci. 2015. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-casto-kladene-dotazy-casto-kladene-dotazy.aspx>
23. České strategické dokumenty. 2015. *Ministerstvo obrany* [online]. Ministerstvo obrany [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>
24. Čtvrtletní zprávy o extremismu: Odboru bezpečnostní politiky MV. 2016. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>
25. Další krok Komise v otázce migrace. 2015. *Press Release Database* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5039_cs.htm
26. DAV4 II Report: From battleground to permanent structures. 2013. *Central European Policy Institute* [online]. Cepolicy [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.cepolicy.org/publications/dav4-ii-report-battleground-permanent-structures>
27. DRÁPAL, Dan. Interview. In: *90'ČT24*. TV, ČT24 4. dubna 2016. Také dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/216411058130404/>

28. *Dublin reconsidered*. 2008. Asyl.at. Dostupné také z: http://www.asyl.at/fakten_1/ECRE_Dublin_Reconsidered_Mar2008.pdf
29. Dublinský systém. 2016. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Odbor azylové a migrační politiky [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>
30. *EU Newsletter: Uprchlíků mířících do Evropy přibývá, EU jedná o jejich budoucnosti*. 2015. 17. Evropský parlament mládeže v ČR. Dostupné také z: http://eyp.cz/ue/files/2015/02/ue-duben_9.pdf
31. EU-Turkey statement. 2016. *Press release and statements* [online]. Štrasburk: Evropská rada [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>
32. Evropská komise podniká kroky k vyřešení uprchlické krize. 2015. *Press Release Database* [online]. Štrasburk: Evropská komise [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_cs.htm
33. *Evropský program pro migraci: Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů*. 2015. Brusel: Evropská komise. Dostupné také z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_cs.pdf
34. *Fakta a čísla OSN: Základní údaje o Organizaci spojených národů*. 2005. Praha: Informační centrum OSN v Praze. ISBN 80-863-4802-4.
35. FARMER, Ben. 2016. Everything we know about the Isil attackers: Who is Salah Abdeslam and who were the Paris terrorists? *Telegraph* [online]. telegraph.co.uk [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11996120/Paris-attack-what-we-know-about-the-suspects.html>
36. FIDLER, Jiří a Petr MAREŠ. 1997. *Dějiny NATO*. Praha: Paseka, 243 s. ISBN 8071851450.

37. *FRAN Quarterly: Quarter 4 October-December 2015* [online]. 2016. Warsaw: FRONTEX [cit. 2016-03-28]. ISSN 2363-0566. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q4_2015.pdf
38. Freedom of movement: Germany. 2015. *Asyl information database* [online]. [asylumineurope.org](http://www.asylumineurope.org) [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/germany/reception-conditions/access-forms-reception-conditions/freedom-movement>
39. GOVAN, Fiona. 2016. Catalan teachers told how to spot jihadis in the classroom. In: *The Local: Spain News in English* [online]. The Local [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.thelocal.es/20160329/catalan-teachers-to-be-told-how-to-spot-a-jihadi>
40. HALL, Allan. 2015. *The Independent* [online]. [Independent.co.uk](http://www.independent.co.uk) [cit. 2016-04-14]. ISSN 0951-9467. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/germany-opens-its-gates-berlin-says-all-syrian-asylum-seekers-are-welcome-to-remain-as-britain-is-10470062.html>
41. *Handbook for decision makers: Common Security and Defence Policy of the European Union* [online]. 2014. Vídeň: Directorate for Security Policy of the Federal Ministry of Defence and Sports of the Republic of Austria [cit. 2016-01-02]. ISBN 987-3-902275-35-6. Dostupné z: <http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/european-security-defence-college/pdf/handbook/handbook-for-decision-makers.pdf>
42. *Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration* [online]. 2014. In: . Brussel: European Union Agency for Fundamental Rights [cit. 2016-03-11]. DOI: 10.2811/58828. ISBN 978-92-871-9958-4. Dostupné z: http://fra.europa.eu/sites/default/files/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_en.pdf
43. HAVLICKÁ, Kateřina. 2015. Evropští ministři schválili uprchlické kvóty, Slovensko je ostře proti. *IDNES* [online]. idnes.cz [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/eu-prijala-kvoty-0k2-/zahranicni.aspx?c=A150922_173102_zahranicni_kha

44. HOKOVSKÝ, Radko a Jakub JANDA. 2015. Bezpečnostní strategie ČR 2015: Kvalitní koncepce, které by se politici měli držet. In: *Think-tank Evropské hodnoty* [online]. Evropské hodnoty [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2015/02/Koment%C3%A1%C5%99-BS-2015.pdf>
45. Chránit vnější hranice Evropy má evropská pohraniční a pobřežní stráž. 2015. *Press Release Database* [online]. Štrasburk: Evropská komise [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6327_cs.htm
46. Implementing the European Agenda on Migration: Commission reports on progress in Greece, Italy and the Western Balkans. 2015. *Press release database* [online]. Brusel: European Commission [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-269_en.htm
47. Implementing the European Agenda on Migration: Progress Reports on Greece, Italy and the Western Balkans. 2015. *Press release database* [online]. Štrasburk: Evropská komise [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6324_en.htm
48. *Informace vlády ČR o migrační krizi: Podkladový materiál Ministerstva vnitra pro poslance Parlamentu ČR 39. schůze PČR*. 2016. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/migrace/soubor/podkladovy-material-ministerstva-vnitra-pro-poslance-parlamentu-cr-pdf.aspx>.
49. JAMES, Will. 2007. Common Foreign & Security Policy. In: *Institute for the study of Civil Society* [online]. CIVITAS, aktualizováno 08/2015 [cit. 2016-01-2]. Dostupné z: http://civitas.org.uk/content/files/EX.3.CFSP_.pdf
50. JANOŠEC, Josef. 2008. Ochrana obyvatelstva a nadnárodní ozbrojené síly. In: *The Science for Population Protection* [online]. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, s. 41-57 [cit. 2015-11-015]. ISSN 1803-568X. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/5/30.pdf>
51. MACHOTKOVÁ, Šárka. 2014. Schengen. *Euroskop* [online]. Euroskop [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

52. Makedonie zcela uzavřela hranice pro uprchlíky, Maďarsko posiluje hlídky. 2016. In: *Lidovky* [online]. ČTK [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/makedonie-uzavrela-svou-hranici-pro-uprchliky-madarsko-posiluje-hlidky-100-/zpravy-svet.aspx?c=A160309_141749_ln_zahranici_mct
53. *Member States' notifications of the temporary reintroduction of border control at internal borders: pursuant to Article 23 et seq. of the Schengen Borders Code* [online]. 2016. In: Evropská Komise, s. 7 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control/docs/ms_notifications_-_reintroduction_of_border_control_en.pdf
54. Migrační a azylová politika České republiky. 2014. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Odbor azylové a migrační politiky [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
55. *Migrant smuggling in the EU*. 2016. EUROPOL. Dostupné také z: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/migrant_smuggling_europol_report_2016.pdf
56. Migration nach Deutschland [online]. 2016. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.bamf.de/DE/Migration/AsylFluechtlinge/asylfluechtlinge-node.html>
57. Nadační fond Generace 21: Aktuální informace. 2016. *Nadační fond Generace 21* [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.gen21.cz/aktualni-informace/>
58. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006 ve zn. pozd. předpisů, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). In: Úřední věstník Evropské unie. Brusel. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:114514>

59. NĚMEC, Adam. 2015. Ministři se neshodli na nových kvótách, proti byli Češi i Slováci. *IDNES* [online]. idnes.cz [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/uprchlici-migranti-summit-ministri-vnitra-brusel-fst-/zahranicni.aspx?c=A150914_163625_zahranicni_ane
60. NOVÁKOVÁ, Lucie. 2016a. Ministerstvo vnitra zaslalo stanovisko německým kolegům k návratu 25 iráckých křesťanů. *Zpravodajství* [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-zaslalo-stanovisko-nemeckym-kolegum-k-navratu-25-irackych-krestanu.aspx>
61. NOVÁKOVÁ, Lucie. 2016b. Ministerstva vnitra obdrželo od Německa nové žádosti o převzetí 20 iráckých křesťanů. *Zpravodajství* [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ministerstva-vnitra-obdrzelo-od-nemecka-nove-zadosti-o-prevzeti-20-irackych-krestanu.aspx>
62. Organization for Co-operation and Security in Europe Charter for European Security. 1999. In: *Refworld* [online]. Organization for Security and Co-operation in Europe [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: [http://www.refworld.org/docid/3f4b21cd4.html%20\[accessed%2023%20December%2020](http://www.refworld.org/docid/3f4b21cd4.html%20[accessed%2023%20December%2020)
63. PAULECH, Michal a Jana URBANOVSKÁ. Visegrad Four EU Battlegroup: Meaning and Progress. *Obrana a strategie*. 2014, roč. 14, č. 2, s. 49-60. ISSN 1802-7199. DOI: 10.3849/1802-7199.14.2014.02.049-060.
64. PINTAT, Xavier. 2015. *NATO's readiness action plan: Assurance and deterrence for the post-2014 security environment* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.nato-pa.int/shortcut.asp?FILE=4208>
65. *Plán pro účinnou návratovou politiku*. 2015. Brusel: Evropská komise. Dostupné také z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/effective_return_policy_cs.pdf

66. POK, Binh. Mass Migration. *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization* [online]. Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2012 [cit. 2016-03-26]. DOI: 10.1002/9780470670590.wbeog370. ISBN 9780470670590. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1002/9780470670590.wbeog370>
67. Pokrok v provádění evropského programu pro migraci v Řecku, Itálii a na západním Balkáně. 2015. *Press release database* [online]. Štrasburk: Evropská komise [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6324_cs.htm
68. POLÁK, Pavel a Pavlína NEČÁSKOVÁ. 2016. Německo zpřísňuje imigrační pravidla, dva roky nebude umožňovat slučování rodin. In: *Český rozhlas* [online]. Český rozhlas [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/nemecko-zprisnuje-imigracni-pravidla-dva-roky-nebude-umoznovat-slučovani-rodin--1578667
69. POPP, Susanne. 2015. 32-Jährigen mit Messer verletzt. *Mainpost: Goldbach* [online]. mainpost.de [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.mainpost.de/regional/main-spessart/32-Jaehrigen-mit-Messer-verletzt;art20704,8906231>
70. *Press release 04/15: First Shared Awareness and De-confliction (SHADE) meeting for the Mediterranean Sea*. 2015. Řím: EUROPEAN UNION NAVAL FORCE MEDITERRANEAN Operation SOPHIA, 4. Dostupné také z: http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eunavfor-med/pdf/operation_sophia_press_release_004.pdf
71. *Programme for the Czech Presidency of the Visegrad Group 2015–2016: V 4 Trust*. 2015. Prague: Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. ISBN 978-80-7441-023-9.
72. Realizace evropského programu pro migraci: Komise informuje o pokroku v Řecku, v Itálii a na západním Balkáně. 2015. *Press release database* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-269_cs.htm

73. REIMAN, Anna a Vera KÄMPER. 2015. Asylbewerber in Deutschland: Taschengeld für Flüchtlinge - die Fakten. In: *Spiegel ONLINE* [online]. Spiegel [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-in-deutschland-antworten-zum-taschengeld-a-1048432.html>
74. REIMAN, Anna. 2015. Asylbewerber in Deutschland: Taschengeld für Flüchtlinge - die Fakten. *Spiegel* [online]. [spiegel.de](http://www.spiegel.de) [cit. 2016-04-14]. ISSN 0038-7452. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-in-deutschland-antworten-zum-taschengeld-a-1048432.html>
75. *Relocation and resettlement: State of play* [online]. 2016. In: Brusel: Evropská Komise, s. 2 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/relocation_resettlement_20160304_en.pdf
76. RENDLOVÁ, Kateřina. 2015. Opatření Policie České republiky na česko - rakouských hranicích. In: *Služba cizinecké policie* [online]. Policie České republiky [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/opatreni-policie-ceske-republiky-na-cesko-rakouskych-hranicich-504221.aspx>
77. Report from the Commission to the European parliament and the Council n. COM/2016/0141 on the progress implementation of the hotspot approach in Greece. In: Eur-lex, Brusel. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1460660059081&uri=CELEX:52016DC0141>
78. *Returns since September*. 2016. In: State of play [online]. Evropská komise, s. 3 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/press-material/docs/state_of_play_-_returns_en.pdf
79. Rozhodnutí Rady (EU) č. 2015/1523 ze dne 14. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka. In: Úřední věstník Evropské unie. Brusel: Jean Asselborn. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1523>

80. Rozhodnutí Rady (EU) č. 2015/1601 ze dne 22. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka. In: Úřední věstník Evropské unie. Brusel: Jean Asselborn. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32015D1601>
81. Rozhodnutí Rady (EU) č. 2015/972 ze dne 22. června 2015, o zahájení vojenské operace Evropské unie v jižní části středního Středomoří (EUNAVFOR MED). In: Úřední věstník Evropské unie. Lucemburk: F. Mogherini. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32015D0972>
82. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě - Plán návratu k Schengenu č. COM/2016/0120. In: Eur-lex, Brusel. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52016DC0120>
83. Situace v oblasti nelegální migrace v ČR. 2015. *Ministerstvo vnitra České republiky: Aktuální informace o migraci* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/situace-v-oblasti-nelegalni-migrace-v-cr.aspx>
84. Slovníček pojmů: Aktuální informace o migraci. 2015. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
85. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany. In: Úřední věstník Evropské unie. Brusel: M. Schulz a A. Shatter. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32013L0032>
86. Smlouva o fungování Evropské unie č. OJ C 326 ze dne 26. října 2012. In: Úřední věstník Evropské unie. Brusel. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex:12012E/TXT>
87. SUM, Tomáš. 2005. Výklad pojmu právo Evropské unie. In: *Váš průvodce právem* [online]. EPRAVO.CZ [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vyklad-pojmu-pravo-evropske-unie-33552.html>

88. Survey of OSCE Field Operations [online]. 2015. OSCE [cit. 2016-01-11].
Dostupné z: <http://www.osce.org/cpc/74783?download=true>
89. *Survey of OSCE Field Operations*. 2015. OSCE. Dostupné také z:
<http://www.osce.org/cpc/74783?download=true>
90. The 1951 convention: relating to the status of refugees and its 1967 protocol. 2011.
In: *UNHCR* [online]. Geneva: UNHCR [cit. 2016-01-11]. Dostupné z:
<http://www.unhcr.org/4ec262df9.html>
91. The distribution of asylum applicants. 2015. *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* [online]. Federal Office for Migration and Refugees [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://www.bamf.de/EN/Startseite/startseite-node.html>
92. *The European Agenda on Migration: Glossary, facts and figures* [online]. 2015.
In: European Commission [cit. 2016-02-11]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/glossary_for_the_european_agenda_on_migration_en.pdf
93. TIILIKAINEN, Teija (ed.). 2015. *Reviving Co-operative Security in Europe through the OSCE*. OSCE Network of Think Tanks and Academic Institutions. ISBN 978-951-769-463-6.
94. TOWNSEND, Riley. 2015. *The European Migrant Crisis*. Lulu.com. ISBN 9781329527225.
95. Understanding Migration and Asylum in the European Union. 2015. *Open Society Foundation* [online]. [cit. 2015-12]. Dostupné z:
<https://www.opensocietyfoundations.org/explainers/understanding-migration-and-asylum-european-union>
96. Už i Rakousko staví plot: Chce usměrnit proud běženců ze Slovinska. 2015. In: *Idnes.cz* [online]. ČTK [cit. 2016-04-14]. Dostupné z:
http://zpravy.idnes.cz/rakousko-postavi-plot-na-slovinske-hranici-chce-usmernit-tok-migrantu-lmv-/zahranicni.aspx?c=A151113_161051_zahranicni_fka

97. *Všeobecná deklarace lidských práv*. 1948. In: *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/zakony/deklarace_prava.pdf
98. Vyhodnocení nelegální migrace za rok 2015. 2016. *Policie ČR*[online]. Policie ČR [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyhodnoceni-nelegalni-migrace-za-rok-2015.aspx>
99. *Washingtonská smlouva*. 1949. Washington: Severoatlantická aliance.
100. *What is the OSCE?*. 2015. In: *OSCE* [online]. Organization for Security and Cooperation in Europe [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://www.osce.org/whatistheosce/factsheet?download=true>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Probíhající mise OBSE	24
Tabulka 2 Označení žadatelů o azyl pro potřeby této práce	53
Tabulka 3 Počet nelegálních přechodů Schengenské hranice	58
Tabulka 4 Počet žádostí o azyl a pozitivních rozhodnutí za rok 2015	62
Tabulka 5 Kapesné žadatelů o azyl v Evropských zemích.....	63
Tabulka 6 Porovnání podmínek cesty do EU žadatelů S ₁ , S ₂ a I.....	63
Tabulka 7 Návrh nouzové relokace z Itálie, Řecka a Maďarska dne 9. září 2015	70
Tabulka 8 Případy zadržených cizinců v JČK 2015	89
Tabulka 9 Pokrok v aplikaci hotspotů v Itálii a Řecku ke dni 10. 2. 2016.....	105

Seznam obrázků

Obrázek 1 Změny v pilířích po Amsterodamské smlouvě	38
Obrázek 2 Trasy nelegální migrace	57
Obrázek 3 Graf nelegální migrace do EU a podaných žádosti o azyl v roce 2015.....	61
Obrázek 4 Hotspoty v Itálii a v Řecku ke dni 15. 12. 2015.....	74
Obrázek 5 Oblast volného pohybu v Dolních Frankách pro žadatele o azyl.....	81
Obrázek 6 Diagram postupu po zadržení cizince co pobývá v ČR nelegálně	88

Přílohy

Příloha A: Evropský program pro přesídlování 20 000 osob

Příloha B: Evropský program relokace (přemístění) 40 000 osob

Příloha C: Současný stav relokací k 15. březnu 2016 a přesídlení k 16. únoru 2016

Příloha A Evropský program pro přesídlování 20 000 osob

Členský stát	Klíč (%)	Kvóta	Dobrovolně
Rakousko	2,22	444	1 900
Belgie	2,45	490	1 100
Bulharsko	1,08	216	50
Chorvatsko	1,58	315	150
Kypr	0,34	69	69
Česká republika	2,63	525	400
Dánsko	1,73	345	1 000
Estonsko	1,63	326	20
Finsko	1,46	293	293
Francie	11,87	2 375	2 375
Německo	15,43	3 086	1 600
Řecko	1,61	323	354
Maďarsko	1,53	307	0
Irsko	1,36	272	520
Itálie	9,94	1 989	1 989
Lotyšsko	1,10	220	50
Litva	1,03	207	70
Lucembursko	0,74	147	30
Malta	0,60	121	14
Nizozemsko	3,66	732	1 000
Polsko	4,81	962	900
Portugalsko	3,52	704	191
Rumunsko	3,29	657	80
Slovensko	1,60	319	100
Slovinsko	1,03	207	20
Španělsko	7,75	1 549	1 449
Švédsko	2,46	491	491
Spojené království	11,54	2 309	2 200
Norsko	-	-	3 500
Island	-	-	50
Lichtenštejnsko	-	-	20
Švýcarsko	-	-	519
Celkem	100	20 000	20 604

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha B Evropský program relokační (přemístění) 40 000 osob

Členský stát	Distribuční klíč %		Počet osob			
	Starý	Nový	Itálie	Řecko	Celkem	Dobrovolně
Rakousko	2,62	3,03	728	485	1 213	0
Belgie	2,91	3,41	818	546	1 364	1 364
Bulharsko	1,25	1,43	343	229	572	450
Chorvatsko	1,73	1,87	448	299	747	400
Kypr	0,39	0,43	104	69	173	173
ČR	2,98	3,32	797	531	1 328	1 100
Dánsko	-	-	-	-	-	-
Estonsko	1,76	1,85	443	295	738	130
Finsko	1,72	1,98	475	317	792	792
Francie	14,17	16,88	4 051	2 701	6 752	6 752
Německo	18,42	21,91	5 258	3 505	8 763	10 500
Řecko	1,9	-	-	-	-	-
Maďarsko	1,79	2,07	496	331	827	0
Irsko	-	-	-	-	-	600
Itálie	11,84	-	-	-	-	-
Lotyšsko	1,21	1,29	310	207	517	200
Litva	1,16	1,26	302	201	503	255
Lucembursko	0,85	0,92	221	147	368	320
Malta	0,69	0,73	175	117	292	60
Nizozemsko	4,35	5,12	1 228	819	2 047	2 047
Polsko	5,64	6,65	1 595	1 064	2 659	1 100
Portugalsko	3,89	4,25	1 021	680	1 701	1 309
Rumunsko	3,75	4,26	1 023	682	1 705	1 705
Slovensko	1,78	1,96	471	314	785	100
Slovinsko	1,15	1,24	297	198	495	230
Španělsko	9,1	10,72	2 573	1 715	4 288	1 300
Švédsko	2,92	3,42	821	548	1 369	1 369
Spojené království	-	-	-	-	-	-
Celkem	100	100	23 998	16 000	39 998	32 256

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha C Současný stav relokací k 15. březnu 2016 a přesídlení k 16. únoru 2016

Členský stát	Osob z Itálie	Osob z Řecka	Počet přesídlených osob
Rakousko	x	x	1 395
Belgie	24	x	212
Bulharsko	x	2	x
Chorvatsko	x	x	x
Kypr	x	6	x
Česká republika	x	x	52
Dánsko	x	x	x
Estonsko	x	x	x
Finsko	96	77	x
Francie	41	242	15
Německo	20	37	x
Maďarsko	x	x	x
Itálie			96
Irsko	x	10	251
Lotyšsko	x	6	x
Litva	x	6	x
Lucembursko	x	30	x
Malta	15	6	x
Nizozemsko	50	48	231
Polsko	x	x	x
Portugalsko	65	84	x
Rumunsko	x	15	x
Slovensko	x	x	x
Slovinsko	x	x	x
Španělsko	18	x	x
Švédsko	39	x	x
Spojené království		-	1 864
Norsko		-	6
Lichtenštejnsko		-	20
Švýcarsko		-	413
Celkem	368	569	4 555

Zdroj: vlastní výzkum